

Přepsané rozhovory s rodiči

Rozhovor č. 1

D = Dana (matka Bruna)

A = Adam

A: Tak jo, jenom jsem se tě chtěl zeptat takhle na tu nahrávku, jestli souhlasíš s tím, že to budeme nahrávat.

D: Ano, souhlasím.

A: Supr. Prosimtě, nejdřív takový jenom informace. Mohla bys mi říct, jaký děláš povolání a kolik ti je let?

D: Já dělám biorezonanci (vynecháno z důvodu ochrany soukromí). Jedná se o frekvence a kvantovou fyziku. A je mi 50.

A: Moc díky. A ještě by mě teda zajímalo, abychom to měli na té nahrávce, kolik je vlastně Brunovi?

D: Brunovi teď bylo na Silvestra 15.

A: Mmm. A doba, kdy se ti vyoutoval, kolik mu bylo?

D: 12.

A: Takže to jsou nějaký 3 roky vlastně, vid'? Hele a jakou formou tý tranzice Bruno prošel? Já nechci říkat krokem, protože každý tím prochází jinak.

D: On prošel nejdřív sociální tranzicí, což obsahovalo... Jemu nejvíc vadil ten rod a vzhledem k tomu, že nejvíc ho oslovovali ve škole, několikrát do hodiny, tak mu to vadilo natolik, že obešel svoje učitele, počkal na ně na chodbě před vyučováním a zeptal se, jestli by ho mohli oslovovat v jiným rodě a jiným jménem, aniž já bych to věděla.

A: Takže říkáš, že takhle začal s tím rodem, což bylo něco, co mu vadilo nejvíc. A na to teda navazovalo jméno?

D: No, on si vlastně už asi před tím vybral. A to je vlastně vtipný, že já jsem tohle jméno měla napsaný, když jsem šla do porodnice a on to nevěděl.

A: Tyjo, jak to je ...

D: Síla, ne?

SMĚJEME SE

A: Já bych řekl, že to ani není náhoda.

D: To není náhoda, no. To je kvantová fyzika.

A: No hele a vím, že nějaký trans lidi berou vlastně i v tomhle věku blokátory hormonů, jak to má Bruno?

D: No, to by se dalo říct, že to je ta tělesná. Bere je asi... Teď to bude rok.

A: Takže rok má ty blokátory, tzn. od nějakých 14 let.

A: Tak jo, tohle byly takový základní informace, jenom abych si to tak nějak zarámoval.

A: Hele chtěl jsem se tě zeptat, jakej tak máte s Brunem vztah, co se týče nějakého sdílení podobných věcí?

D: Já bych řekla, že jsme měli vždycky podobný vztah a že se ještě víc upevnil. My jsme spolu hodně tvořili, když byl COVID. Byli jsme spolu doma a rozhodně jsme nezaháleli. Bruno natáčel pro tu internetovou televizi a mimo to jsme napsali nějaký písničky, udělali jsme si dalo by se říct studiově ale jakoby na koleni, protože byl. Pak jenom zpěvy se dodělávaly ve studiu, měli jsme k tomu klid. Takže jsme chodili do přírody, natáčeli jsme. A to si myslím, že nás ještě víc spojilo. Takže vztah jsme měli vždycky výbornej a v té době covidový se ještě víc upevnil, protože jsme byli pořád spolu.

A: Hele a ty říkáš „době covidový“, on vlastně se ti vyoutoval během covidu, vid', jestli dobře počítám?

D: No, takhle. Ono to totiž nejsou tři roky, ale vlastně dva. Protože jemu bylo 12, když se vyoutoval ve škole a 13... Bylo to v roce 2019... Teď jsem se do toho zamotala. Dneska jsem na to zrovna koukala u sexuologa a spočítali jsme, že je to 2 roky a kousek, asi 2 měsíce.

A: Takže ještě před tím, než se ti vyoutoval, tak jste byli zvyklí nějaký takhle „citlivý věci“ probírat?

D: Jojo, myslím, že mi dokázal říct všechno. A hlavně mně se v 11 vyoutoval jako lesba, kdy mi řekl, že se mu líbí holky a pak po několika měsících mi řekl, že ho ty holky opravdu přitahují. Ale vím, že tohle se mi bál říct a řekl to mamince jeho kamarádky, která má dceru lesbu. Zeptal se jí, jestli si myslí, že mi to může říct a ona jí řekla, že „samozřejmě, tvoje mamka to vezme“.

A: Je skvělý, že ho takhle podpořila. Hele a když se vyoutoval jako lesba, napadlo tě třeba v tu dobu nebo už někdy předtím, že by mohl být lesba nebo trans? Napadlo tě někdy, že tam je něco jinak, než je v té většinové společnosti?

D: Že je něco jinak mě napadlo mockrát, tohle vůbec. Protože já jsem studovala zdrávku, takže jsem o tom měla nějaký povědomí a docela mě to i zajímalo tyhle věci. Pořád je ale ten mediální obraz tak špatně nastavený, že jsem se sesypala, když jsem se to dozvěděla. Z lesby určitě ne, to je úplně pohoda. A trans, uvědomila jsem si, že ty hormony maj obrovskej vliv na ten organismus. Takže když jsem tam viděla to zdravotní riziko, tak to mě jako... Protože absolutně zdravý dítě, který nikdy nemělo antibiotika a tak dále... Najednou všechno jinak, komplikace z mnoha směrů a tak.

A: Říkáš, že to pro tebe bylo hodně náročný. Myslíš, že bys tu situaci mohla trošku víc přiblížit, jak to outování vlastně probíhalo? Ty jsi říkala, že v té škole řekl o tom rodu, aniž bys o tom věděla.

D: No, on to řekl učitelům, ale neřekl to spolužákům, řekl to jedný spolužačce a to si myslím, že byla chyba. Kdyby to řekl mně, tak bych se postarala o to, aby ten coming out proběhl nějak kontinuálně, aby to na sebe nějak navazovalo a aby to všichni nějakým způsobem měli možnost přijmout. On to řekl učitelům, spolužačce jedný, maximálně dvěma. Ty to teda nějak sice roznesly, ale ty děti si všimly toho, že ho jinak oslovujou a že mu říkají jiným jménem. A holky to nemohly nějak pobrat a kluci byli dokonce zlí. Kluci schválně pokřikovali deadname, ty byly prepubertální. Ty holky už byly v pubertě, kdežto ty kluci ještě ne. A je zajímavý, že s odstupem času můžu říct, jak se mezi ty kluky zařadil, to je úžasný. Dneska jsme vyjeli k sexuologovi a psal mu Tomáš spolužák, že „co já vlastně dneska budu tady sám dělat, když nepřijede Filip a ani ty tu nejseš, jak já to tu bez tebe zvládnou“.

A: Hm, takže už je to pro něj fakt úplně přirozený. To je skvělý. Hele a ty v tuhle dobu...?

D: Já jsem to furt nevěděla. Horší bylo, že se to dozvěděli rodiče těch dětí, co tam chodili. A já znám ty rodiče. A oni se mi snažili něco říct, ale já nevěděla co, protože to neřekli napřímo.

A: Že tak jako kroužili.

D: No a pochopila jsem to až, když se vyoutoval mně a udělal to přes SMS a udělal to úplně... tak zvláště. Že se asi obával. Napsal mi: „Mamko, kdyby tvoje kamarádka chtěla, abys ji oslovovala v jiným rodě a používala jiný jméno, přistoupila bys na to?“. A já: „co to má bejt, na to mám moc málo informací“.

A: A co on na to?

D: On na to: „no, je ostříhaná na krátko“, což už byl, „nosí klučičí oblečení, dělá klučičí sporty“ a nevím, co tam bylo. No a mně to došlo. „Mluvíš o sobě?“, „Jo.“ No, a to jsem šla do kolen, protože tam mi to došlo. Jsme si vyměnili 3 SMS.

A: Co se ti honilo hlavou. Honilo se ti něco? Co jsi cítila?

D: No, všechno možný. Hlavně to, že má vliv na to zdraví, no. Já jsem prostě na to zaměřená a o to víc mě to bralo, no. Z tohoto hlediska. A pak je teda, to jsem asi nedopověděla – ten mediální obraz je takovej, že trans jsou ti, co projdou tranzicí a ukončí tranzici přeoperováním. Ale ono to tak vlastně není. Když se dostaneš do té komunity nebo když jich několik poznáš, tak zjistíš, že minimálně polovina z nich tu operaci nepotřebuje k tomu, aby byli šťastní.

A: Určitě. A jestli tomu dobře rozumím, tak v tu chvíli ses bála té operace?

D: Ale i těch hormonů. A Bruno to věděl, že když přijde s tím, že „mamko já mám pupínky a moje spolužačky mají předepsanou antikoncepci, tak pojď se mnou, ať mi to doktor taky napíše“. Tak bych řekla: „jdeme na Bicom, vyčistíme střeva, tohle a tohle“. On to ví.

A: Takže jsi na to hodně i koukala vlastně i skrz tvou profesní odbornost.

D: No, já nevím, jestli je to profesní nebo nějaký moje poslání, životní styl. Nejde o profesi, je to moje vnitřní nastavení.

A: Takže vlastně tahle fyzická stránka pro tebe byla náročnější, jestli tomu dobře rozumím, než třeba to, že chtěl oslovovat jiným rodem a jménem?

D: No, to byla další věc. Já jsem vlastně řekla, něco ve smyslu (a dneska bych si za to nafackovala): „tuhleto hru já s tebou hrát nebudu“. No a když on když o sobě mluvil, tak se oslovoval v mužském rodě a já ho furt oslovovala v ženském. Bylo to takový prapodivný.

A: Promiň, že ti do toho skáču. Jak dlouho tohle trvalo?

D: 5 měsíců určitě.

A: Co se za těch 5 měsíců změnilo pro tebe? Co bylo to, že sis řekla...

D: Přestala jsem svoje dítě oslovovat jménem. To jméno jsem úplně vyřadila. Vlastně se mi vůbec nelíbilo, že o sobě mluví v mužském rodě, ale nechtěla jsem to pro něj zastavovat. On to možná viděl, že mi to vadí, ale já jsem neříkala, „neříkej to“. To je zvláštní.

A: No a co pro tebe bylo takovým tím, nebo kdy jsi ho vlastně začala oslovovat v mužském rodě?

D: Proběhl tam AHA moment, kde když jsme se dostali ke klinický psychologce, která se věnuje trans lidem a trans pubescentům, tak se po dvou hodinách, co jsme spolu všichni 3 mluvili, zeptala: „Bruno, co bys ..?“ – což bylo pro mě taky divný, protože jsem slyšela, že někdo cizí oslovuje moje dítě jiným jménem a rodem. Po dvou hodinách řekla: „Co by sis přál, abys byl co nejvíc šťastnej? Co by ti teď udělalo dobře?“. On se rozplakal a řekl: „aby mě i moje mamka oslovovala v mužským rodě“. Ale tam mi to ještě nedošlo. Ona řekla: „tak co mamko, šlo by to?“. A já řekla: „to by teda nešlo“. A ona: „a proč ne?“. A já: „protože až to bude chtít vzít zpátky, tak to bude strašně těžký“. A ona řekla: „a teď to jako nebylo těžký?“. „Ahaaaaa“.

A: A tam to přišlo?

D: Jo.

D: Když tohle někomu řeknu, že ve 12 obešel ty učitele a požádal je o takovouhle věc, tak si každé říká, „to snad není možný, to je teda silná osobnost“.

A: To jo teda, zvládl toho spoustu.

D: A to já jsem si vůbec neuvědomila, protože on se tak choval vždycky. On nikdy nebyl to dítě, v našem vztahu, to dítě jsem já, on mě krotí. On mi říká: „mamko, no, v klidu“.

SMĚJEME SE.

D: Nikdy tam nebyla taková ta infantilita.

A: Hele a od té návštěvy klinický psychologky ty jsi ho začala oslovovat v mužském rodě?

D: No, on už tam začal vyplňovat ty různé psychotesty a zůstal tam ještě hodinu. Takže on tam byl 3 hodiny. Já 2 a odešla jsem tady po tomhle. Měla jsem hodinu na vydechnání a řekla jsem si: „tak to zkusím“. Začala jsem používat mužskej rod, myslím, že jsem se mockrát nespletla. Ale to jméno, to nešlo. Ale to jsem si řekla, že to nebudu lámat přes koleno a počkám, že to ze mě někdy vyjede. Používala jsem různé „broučku, zlatíčko, miláčku“ a další různé alternativy, abych prostě nemusela říct to jméno, který si sám vybral.

A: Zároveň je skvělý, žes vůbec nepřemýšlela nad tím, že bys třeba použila to starý jméno.

D: No, to už jsem nepoužívala dlouho. Přitom s takovou láskou jsme ho vybírali.

A: A pak jsi teda říkala, že to jméno z tebe nějak vyklouzlo?

D: No, to bylo třeba ještě 6 týdnů od návštěvy psychologky. Ale od toho dne jsem mu začala říkat v mužském rodě.

Je to ale hrozný, když ty rodiče potřebují potvrzení od odborníka. Což je nesmysl. Nepotřebovala jsem potvrzení, že je nebo není trans. Potřebovala jsem ten AHA moment. No, že asi si to hodně přeje, když jde za těma dospělejma žádat o něco takovýho.

A: Jojo, říkám si, že zas ty odborníci jsou ale vlastně i od tohohle.

D: Jenomže to vlastně nemá na základě čeho, tam není jasná diagnostika.

A: Jojo, je to náročný u týhle tematiky.

D: No ale jinak jsem si toho všímala úplně od malička. Myslím, že i to dítě si to uvědomí. Ale pak se nechá zařadit systémem. Pak se mi stala taková zvláštní věc, když jsme byli na plavání. Vždycky tam byla stejná plavčice a jednou přišla jiná a řekla: „rodiče z vody ven, budu pracovat jen s dětma“. Dětem byly tak 3,4 roky. Řekla, co budou dělat a že půjdou jenom kluci. A mně se normálně tak rozbušilo srdce jak nikdy, já jsem nevěděla, jestli půjde nebo nepůjde.

A: Takže už takhle opravdu hodně brzy.

D: Takže co to bylo? Nějaký 6. smysl matky? Nevím. Nedokážu to ...

A: Asi jste na sebe byli, nebo jste, hodně napojení.

D: Jo, to jsme určitě. Ale tohle, fakt 3 nebo 4 roky. A nešel. To se mi ulevilo. A pak řekla: „teď půjdou jenom děvčata“. A to už mi nebušilo.

No, jsou to věci mezi nebem a zemí. Ať si říká, kdo chce, co chce.

A: Takže zkrátka v tuhle dobu už tě to napadalo. A napadlo tě někdy to pojmenování trans?

D: To vůbec. Já jsem byla taky takovej kluk, já jsem hrála s klukama fotbal před školou a on si vybral fotbal, on si vybral fotbal a hrál ho 6 let a jezdil na zápasy a byl dobrej. No, takže i moje ségra byla takovej kluk, byly jsme takový ranařky. Takže to bylo normální. Akorát občas mi to řekl někdo zvenku. Někdo mi řekl: „hale ale jak má hlubokej hlas, co?, By mohl být klidně kluk“. Protože jsme byli někde s kamarádkami a ty dětičky si objednávaly a říkaly, že si dají pomerančový džusíček a jahodovej džusíček (*MAMINKA ZVEDÁ HLAS*) „a co si dáš ty?“, „fantu“ (*HLUBOKÝM HLASEM*).

SMĚJEME SE.

D: Prostě mužským hlasem. Jo, bylo to vidět. No a pak bylo úplně jasný při oblékání, česání, brzo chtěl ostříhat, táta to nedovolil. On se ostříhal až, nevím, v 11 / ve 12.

A: Takže oblečení, vlasy, aktivity.

D: Nikdy jsem ho neviděla s panenkou. Měl minimálně 3 panenky a měl ten dětskej kočárek a v tom kočárku vozil mašinky a plyšový zvířátka. Ty měl rád, plyšový zvířátka a mašinky. A panenku. Já jsem byla jako kluk, ale ty panenky jsem česala, převlíkala, myla. To jeho jsem nikdy neviděla s panenkou. A né, že by to bylo důležitý, ale když se to pak všechno sečte a když si to pak vezmeš jakoby dozadu, tak ti to začne zapadat. Až pak to začne zapadat. Zezačátku to odmítáš, ale to je úplně normální asi.

A: No a ty jsi teda říkala o tom coming outu, kterej je takovej ne tak typickej s tou školou a tak. Mám takovou otázku, chtěl jsem se zeptat, jestli si dokážeš představit v uvozovkách „ideální“ scénář, jak by měl ten coming out probíhat, nebo jak to dítě by to mělo udělat, aby to bylo pro toho rodiče co „nejideálnější“. Jestli si něco takovýho dokážeš představit? Nebo jestli jsi nad tím přemýšlela?

D: Já myslím, že to vždy bude šok. Leda že by se to dítě vyoutovalo až když mu je třeba, já nevím. Ví to od těch 12, tak se bude trápit celou pubertu a řekne to v 18 nebo napíše dopis. „Maminko vím, že jsem se ti narodil jako holčička, ale ...“. Třeba. Ale, to nedokážu říct. Myslím, že neexistuje ideální. Pokud to rodič nevidí. Myslím, že u gayů a leseb to rodič nějak podvědomě vnímá. Já občas i Brunovi řeknu, „hele ty máš tam nějaký takový jako gejíčkovskou ručičku“ a on: „jojo, to vím, že jsem udělal“. Jo, v tom hodinovém představení tam udělá něco takovýho. Takže my si řekneme i takovýhle věci. *(SMĚJE SE)*

A: Hele a co se týče sexuality, tak Bruno je heterosexuální nebo je gay?

D: No, stále se mu líbí holky. Ale na druhou stranu mi řekne: „Já nevím, proč vy to furt rozlišujete, přeci je to tak, že se ti líbí ta osobnost“. Ale furt běhá za holkama. *(SMĚJE SE)*

A: Jasně, díky.

D: Takže tohle mi klidně řekne, no. Že vlastně, proč to rozlišujeme.

A: Tyjo, to je supr, že takhle přemýšlí.

D: Jo a i že to přede mnou řekne.

A: No, je vidět, že ten vztah máte nastavenej hodně blízce.

D: Jo, ta klinická psycholožka s ním rozvázala, řekla, že je to zbytečné, aby tam chodil. Že po 5 minutách nemají co probírat, že by potřebovala místo pro někoho jinýho, kdo ji bude víc potřebovat. On řekl, že okej a pak mi řekl, že by jí stejně neřekl všechno, co řekne mně.

A: To je vlastně ideální stav.

D: To je vyznamenání. Horší byl coming out širší rodině. Protože u těch starších lidí, babičky a dědečkové. Ty, když jeli na první, vystoupení, kde se Bruno představoval, tak byli až dozelena a prostě to nějak nemohli kousnout. Protože já jsem jim naposílala nějaký videa, z kterým by to mohli pochopit. Táta Bruna to vzal skvěle, s tím jsem si sedla. Bruno mu to nechtěl říct. Já jsem ale říkala, že on se na něj pojede podívat (na vystoupení) a já říkám: „to nechceš se jim vyoutovat z podia, to jim nemůžeš udělat“. Takže říkám, „já to tátovi budu muset říct, chceš, aby tě jinak oslovoval, chceš, abych ti říkal Bruno?“ „Jo“.

A: To je skvělý, že jsi ho takhle podpořila.

D: No, takhle, myslela jsem, že se sejdeme na hodinu. Bylo to asi na 3 hodiny a bylo to. Když jsem odešla, tak mi přišlo, že jsem 14 dní fárala. Vyčerpalo mě to. Ale tatínek to pobral. Řekl: „aha, takže chce, abychom ho oslovovali takhle, okej“. V podstatě mi to odkejval a poučil svojí manželku a dvě děti. Oni mají 2 malý dvojčata a těm to nějak vysvětlili. I ta manželka to přijala dobře.

Já jsem se bála máho otce, to byl takovej ranař vždycky a tam to proběhlo úplně hladce. Bylo to asi tím, že se nevidají tolik jako s babičkou a dědou s tátový strany. Že vlastně vždycky viděl děda, můj táta, holku, holku, holku a najednou viděl kluka. A od té doby viděl kluka. Takže nějak mu to pak došlo, nebo s tím už počítal. Prostě to vzal nějak přirozeně, „kdybyste něco potřebovali, tak jsme tady u vás“. To pro mě bylo překvapení.

A: Promiň a těm jsi to řekla ty bez Bruna nebo s Brunem?

Chvilí pauza

D: Já nevím.

A: To je v pohodě úplně. A tátovi Bruna jsi to říkala ty bez Bruna.

D: Jasně, on mu to nechtěl říct.

A: Hm, bál se reakce, jo?

D: No, u dědy mu to bylo úplně jedno, ale horší to bylo s mým druhým synem, s bráchou.

A: A ten je promiň, starší nebo mladší? Kolik mu je?

D: Starší, je mu 33 let.

A: A jak ten to vzal?

D: Ten to nevzal. Ten má ty názory z médií, co jsou nejvíc vidět. Jakože „nojo, on se nudí, no. To máte z toho, že jste jí nechali hrát fotbal, že jste jí nechali nosit kalhoty“. A dneska už mi ani nepřizná, že tohle říkal. To je taky hrozný, co?

A: A v současnosti teda už Bruna přijímá jako kluka?

D: Já nevím, my se o tom vlastně nemůžeme bavit. Takže my se o tom nebavíme, jsem ráda, že se stýkáme. Jsem ráda, že nás pozvali i s Brunem na večeři, kdy já jsem měla svátek, což měla být záminka, ale oznámili mi, že čekají prcka, takže když jsme odcházeli, tak řekli, že ze mě udělají babičku a z Bruna strejdu.

A: Takže už použil ten rod.

D: Tak to je velký. Napsali na vánoční dárek: „Bruno“.

A: Jaký to pro tebe bylo?

D: Bruno si to podle mě ani neuvědomil a já jsem si to vyfotila na tom dárku, na tom dárku to „Bruno“.

A: Tyjo, to věřím, že to by hodně příjemný překvapení.

D: Jo.

A: No a teda u tohohle bráchy jsi čekala, že to bude náročný nebo jsi myslela, že to půjde v pohodě

D: Nee, úplně v pohodě.

D: To bylo blbý překvapení. Čekala jsem to obráceně. U mého táty jinak a u syna taky jinak. Ale tak je zase vliv otce.

D: Vím, že jsem mu tenkrát napsala, že mu přeju, aby to nemusel nikdy řešit, něco takovýho. Obzvlášť se svým dítětem. Což ještě nevěděl, co to znamená. Ted' už jsou v očekáváníí.

A: Jo, myslím, že to si asi nikdo nedokáže úplně představit.

D: A ještě to vypadalo, že ... Já jsem se jich třeba nikdy neptala. Můj syn je ženatý 3 roky a jsou spolu 7 let. Takže se jich asi pořád všichni ptali, kdy už, že už je načase? A já jsem to nikdy neudělala.

A: To jsou takový řeči.

D: Třeba i moje ségra se ptala. Tohle si myslím, že to může i zarazit. Když vezmu, že Bruno mi řekne, že nechce mít děti, protože už přemýšlíme, jestli si nechá zmrazit vajíčka nebo jak to

budeme dělat, jo. On mi řekne: „ne, já nechci děti“. I nad tím přemýšlí, zeptá se mě: „mamko, co kdybys měla takovýhle spratka jako ..“, protože to dítě leží na zemi a máchá ručičkami. „No, neměla, vy jste byla oba takoví klidní“. „Umíš si to představit?“ Říkám mu: „když budeš mít svoje dítě, tak si ho nějak vychováš, ale když si adoptuješ 4letý dítě, tak už ho tak neovlivníš“. Takže vedem i takovýhle debaty.

A: Takže Bruno nad tím taky přemýšlí.

D: Přemýšlí nad tím tak, že by to nejradši vůbec neřešil. No, jako přemýšlí nad tím, protože se ho na to ptám. Protože pak už nemusí být čas. Pak mu přidají testosteron a už to může mít fatální následky. Takže když jsem si říkala, že když to mladým nepůjde a Bruno taky nebude mít děti, že nebudu babička. No a budu.

A on má nádhernej vztah k těm dětem. To se i pozná. Právě ty manažerky mi říkají, že je úžasnej. I k těm dětem na pódiu i k těm pod pódiem. Teď měli daleko vystoupení ve Praze a manažerka přišlo: „Tereška pojedje jen, když pojedje Bruno“. Nechtějí jet s jinou moderátorkou, protože ta je na ně zlá, ale Bruno je zlatej. Umí to s nima. Přitom ta druhá holčina je starší. Je o rok starší. No, on to s nima umí.

A: Hele a ty jsi zmiňovala, že se přidá testosteron, že zvažuje.

D: No, už nad tím přemýšlí. Jede pořád touhle cestou. A já se ho občas zeptám, nechci to přehánět, ale občas se ho zeptám.

A: To je přirozený, že tě to zajímá. Přeci jenom se tě to taky týká.

D: Teď nosej kluci nalakovaný nehty. A když nemá vystoupení, tak si je klidně nalakuje. Když jede na hereckou školu, tak aby zapadl, žejo. No, já když jsem to viděla poprvé, tak to bylo úplně šílený. Ale nějak jsem si na to zvykla a vím, že on ví, kam ne. No, ale do školy klidně, to je pro mě šílený.

Strejda, tzn. jeho otce bratr, řekl, „ale prosimtě, tak už se rozhodni“. On to řekl v legraci, ale Bruno si nebyl jistej, protože nevěděl, jak to přijme ještě ta širší rodina.

A: A ta už to taky teda ví?

D: Jo, už je veřejně vyoutovanéj, už to vědí všichni. Já jsem nerozuměla tomu, že se ve škole vyoutoval, doma se vyoutoval. Chodil na dramaťák, takže dost lidí kolem divadla. Když opustil fotbal, tak jsem si říkala: „super, vrátí se k tanci“. No, tak si našel thaibox.

A: Nevrátil se.

SMĚJEME SE

D: Ne, prostě typicky klučičí sport. „Tam ti to nevádí, že tě oslovujou ...“? „Mamko, to je hodina tejdne, to vydržím“.

A: A tam ho oslovovali?

D: V té době, kdy se doma a ve škole vyoutoval, tak jsem nechápala, proč se nechce vyoutovat i jinde. Já jsem to pak pochopila, protože mi to vysvětlil. Ve škole ho oslovujou několikrát do hodiny, doma pořád.

A: Že to je mnohem častější.

D: „Jednou za tejdne hodina, no a co. Ať si mě oslovujou, jak chtěj, mně je to jedno“. Takhle to měl nastavený.

D: Pak se dostal to těch Skřivánků. První vystoupení odjel jako holka. A tenkrát, a to je zajímavý, jsem se zeptala, jestli musí mít šaty při nástupu. Oni ho chtěli, protože viděli jeho práce, co dělal před tím. Řekli: „no samozřejmě, když dostane roli v muzikálu, tak tam má kostým. A každá moderátorka měla vždycky šaty, neexistuje, že bude mít něco jinýho“. Přijel na první taneční nácvičky, protože mají choreografie, je tam 8 dětí. Viděli ho tančit, měl klučičí pohyby. „No, tak mi jí teda ušijeme kostým“. Takže historicky první kostým. A odjel to jako holka, to první vystoupení, strašně ho pochválili. On z toho byl nadšeněj, protože to bylo větší publikum, než byl zvyklej. Já říkám: „okej, ale ty teď každej tejdne budeš jezdit s těmahle dětma a s těmahle lidma, za chvíli ti to bude nepříjemný“. A teď, ty malinký děti, co tam vystupovali, tak ho oslovovali jako kluka, viděli tam kluka. No a ty starší, ty to věděli z Instagramu. Říkám: „tak ale pojďme se domluvit. Chceš teda už vystupovat jako kluk?“

A: Co on na to?

D: No, že jo. A já jsem mu říkala, že je tu riziko, že to řeknu hlavní manažerce a že tě vyhodí. No a bylo to úplně v pohodě. No a od druhýho vystoupení jezdí jako Bruno.

A: A tam to teda vzali všichni v pohodě?

D: Já jsem se pak dozvěděla od některých rodičů, jak jiní rodiče říkají: „Tak krásná holka, to je hrozný“. A ty, kterým to říkali a který to pak řekli mně, tak řekli: „tak teď to bude pěkněj kluk“. Ale jinak jo, jinak úplně v pohodě. Zvukař, manažeri a víc lidí tam není. Já jsem si myslela, že tam budou nějaký dospělí a mezi tím že bude dělat jen oslí můstky mezi těma písničkama, ale on táhne celej program, to je 60 minut, to je fakt dlouhá doba. Takže festival – 5000 lidí a ztratí se dítě a je to na něm. A on si to dává levou zadní. Je tam úplně jak doma.

A: Tak to se fakt našel tyjo.

D: No, a proto se všichni ptají, jestli se už chystá na přijímačky na talentovky a on: „ne, ne“. Dřív chtěl na medicínu a teď na filosofickou.

A: Tyjo, to je fakt skvělejš. No a takže vlastně takhle úplně všude je vyoutovanej před každým.

D: No, takže to neřeší a už se nikde neoutuje. No, my jsme vlastně na vesnici. Tam jsem se i bála, jsem věděla, protože to slyšíš, jak se ty lidi mezi sebou baví. Takže já třeba taky hraju divadlo a tam jsem si říkala: „hm, tak to nevím, jak ten to přijme, když takhle mluví“ a tam třeba mezi těma fotbalistama a tak. No a přišel za mnou jeho bejvalej trenér a ten mi řekl: „já jsem to vždycky říkal, že ten fotbal nehraje jako holka“. A já byla úplně překvapená. (příjemně) A i od nás z divadla, za náma přišel, jestli jí mají říkat Bruno a já: „no, to by byl rád“. A oni: „jo hele to mu vyříd', že má naši plnou podporu“. Protože oni to taky viděli, oni ho znají od malička. Já jsem ho brala na zkoušky, on znal všechny texty.

A: To moc rád slyším.

D: Takže na vesnici na něj občas možná někdo pokřikne a on to bere s takovým nadhledem. A říká si: „tobě se něco nelíbí, to je ale tvůj problém, ne můj“.

A: Tak to je moc dobře. Hele a vnímáš že třeba i tohle je něco, co tobě pomáhá to přijímat nebo se s tím nějak vyrovnávat.

D: Jo, určitě. I to, že máme ten vztah jakej máme. I to, že se to rovná mezi tím druhým synem. To mě docela trápilo, to nebylo dobrý. Ale tam asi ten coming out i z naší strany neproběhl úplně dobře. To bylo nějak ráz na ráz a oni to nějak nestihli vstřebat.

A: Hele to je asi jak jsi sama říkala, není asi ideální coming out. Vždycky to nějak proběhne a v každý rodině úplně jinak a asi není dobře, špatně.

D: A Bruno má ten názor... Já se teď nestýkám s rodičema bejvalýho, takže tatínka, takže jenom občas, úplně minimální kontakt máme. Bruno je s nima poměrně často a řekne: „oni tomu pořád jakoby nevěří“. A je to rok a půl, rok a třičtvrtě, kdy to vědí. Babička se dlouho pletla, což je v pohodě, ale ty si pořád ještě myslíš, že to vezme zpátky a žijou s tím. Takže ty až uvidíš, že mu rostou vousy nebo zhrubne hlas, tak to pro ně bude další jako...

A: Jaký myslíš, že to bude pro tebe, až tohle uvidíš?

D: Když budu vidět, že má radost, tak se budu snažit mít s ním radost, protože o to jde, to je důležitý. Já jsem to potřebovala pochopit tak jako a myslím, že se mi to daří, i díky těm pořadům, např. Lenky Králový.

A: Myslíš pochopit vlastně jako celkově, jo?

D: Jojo, celkově, jak to mají, kde se to stane a proč se to stane.

A: Takže říkáš, že ty informace pro tebe jsou důležitý.

D: Jak se vnímají, co chtějí, jaký jsou možnosti.

A: Takže tohle říkáš, že ses dozvěděla přes Lenku Královou, přes její videa na Youtube. Ještě bylo něco, co ti to téma pomohlo pochopit?

D: Jsem na všech možných skupinách různých trans lidí nebo na skupině rodičů. Transparent, tam jsem v kontaktu. Sleduju různé věci, sleduju detranzice, i ze zahraničí, bohužel neumím německy, nedávno to na mě vyplivlo nějaký německý příběh. Ale tak asi odhadnu, o co tam jde. Těch detranzicí je fakt jako promile.

A: Takže takhle ty informace pro tebe byly zkrátka nějak důležitý. A říkala jsi, že jsi i v nějakých skupinách, kde jsou rodiče. Chtěl jsem se zeptat, protože vím, že nějaký rodiče navštěvují něco jako podpůrný skupiny pro rodiče, účastnila ses něčeho takovýho?

D: Jo, byla jsem dvakrát online. Poprvé jsem tam byla já ta tápající a podruhé já už jsem byla ta pomáhající, protože tam se sejdou 3 nebo 4 rodiče, víc se jich nesejde. A hrozný je, když je tam maminka trans holky, která už jede v tom už několik let a pořád v tom tápe, pořád tomu nerozumí, pořád nechápe to svoje dítě. To je hrozný. S tím by se mělo něco dělat.

A: Takže ses pak účastnila už jako ten podporující rodič?

D: Já už jsem si tam pak připadala. Protože ta nevěděla tohle, ta zas potřebovala něco s matrikou, tak jsem jí říkala, aby tam šli připravený, jinak že je zblbnou. Já jsem tam šla připravená a kdyby ne, tak Bruno ani nemá jméno ani příjmení, jaký si vybral. Měl by úplně nějakou slátaninu.

A: A Bruno má příjmení bez -ová?

D: Jojo. Byli jsme tam spolu, několikrát ho misgenderovali. Jemu to až tak nevádí, protože si říká, že oni o tom nic nevědí a že to vydrží. Ale jsou trans lidi, pro který je misgendering jako bodání nožem. A já jsem tam byla několikrát na tý matrice a když jsem tam byla naposledy...

byla jsem tam několikrát, protože vždycky byl nějaký problém. Ale dobrý, když jsme to teda dořešili, tak jsem ty vedoucí řekla, : „můžu vám něco poradit? Až vám sem přijde další takovej člověk, protože vy to poznáte, proč jde měnit jméno – buďto má papír od sexuologa nebo má obojetný jméno – zeptejte se, jak si přeje být osloven“. A to stačí. A ona na mě koukala, a to to byla vedoucí.

A: Tohle je smutný, no.

D: A ten začátek na ty matrice byl fakt špatnej, no. Tři se tam do mě pustili, že oni mají pravdu a že teď jsou po školení. Když jsem pak odcházela, tak jsem říkala, že doufám, že tam aspoň měli dobrý kafe.

A: Teď jsem to chtěl říct, že školení očividně nebylo úplně podnětný.

USMÍVÁME SE.

A: Takže těch informací jsi ty měla dost – z těch skupin, z internetu.

D: Hele já jsem strašně dlouho hledala ty skupiny. Nebo strašně dlouho. To asi ne, ale zase těch informací tam nebylo tolik. Postupně přibíjaly. I 2 nebo 3 roky zpátky je hodně, protože i Lenka Králová tam postupně přidávala ty videa.

A: Já tak přemýšlím nad tím, jestli by tě napadlo ještě něco, co právě ti vlastně pomáhalo/pomáhá nějak to přijímat, nějak o tom přemýšlet, vyrovnávat se s tím, protože si dokážu představit, že to není proces ze dne na den, ale že to trvá hodně dlouho.

D: Úplně ideální by bylo, kdyby na to existovala diagnostika. Tohle až někdo vymyslí, tak se spouště rodičů uleví. Protože já vím, že to není Bruna rozmar, ale vím, že je v pubertě, že může mít nějaký výkyvy nebo přání.

A: Takže furt nějaká jako taková nejistota, že by to tak třeba nemuselo být, jo?

D: Měla jsem období, kdy jsem to brala tak 50 na 50, pak 80 na 20 a teď si tam schovávám tak 2%, aby mě to nesešlo, kdyby náhodou. Rozumíš?

A: Rozumím, rozumím. Hele a přemýšlím, co k tomu vedlo, že se ty procenta takhle postupně snižovaly?

D: Že jsem šla dozadu, začlo mi to zapadat. Že jeho napadají další věci. „Mamko já jsem psal slohy ve 4. třídě a pro mě bylo přirozenější používat mužskej rod“. On jezdí na recitační soutěže, dostává se do celostátního kola a vybírá si básně od Jiřího Ortena nebo Václava Hraběte, takovejhle mazec. Fakt jako těžký témata. A když jel naposledy jako holka, tak už byl

vyoutovanej doma a tam se ho jeden porotce ptal: „ty takhle chodíš oblíkanej normálně nebo ses chtěl stylizovat do toho básníka?“. „Já takhle chodím normálně“. Vykulený oči. Člověk ví, že si nemá brát věci osobně, ale když zvali ty děti na podium, tak řekli: „přijde ta a ta“ a Bruno přišel na pódium a polovička sálu, což bylo 100 lidí, se začalo smát. A já jsem se nedokázala od toho oprostit a Bruno taky ne. On to odpřednášel, odešel, sednul si ke mně (já jsem seděla asi ve 20. řadě) a řekl: „tak co, jaký to bylo?“ a já: „já nevím, já jsem se vůbec nedokázala soustředit, jak se ty lidi smáli“, a on: „hmm, já taky ne“, a já: „Cože? Ty, kterýho nic nerozhodí?“. Takže my jsme se strašně báli, jaký bude mít hodnocení a on byl jedinej, komu nic nevyčetli. Někomu řekli, že špatně nastoupil, že si nepočkal až na úplný klid, než začne, někomu řekli, že vynechali část textu. A jemu řekli, že mu věřili každé slovo a že je autentickejš.

A: Skvělý.

D: To bylo neskutečný, mně úplně mrazilo, když mu ti porotci postupně říkali svůj názor. Neuvěřitelný.

A: Takže je takhle hodně úspěšnej ve spoustě oblastí.

A: Takže i vlastně sám vzpomíná, jak jsi zmiňovala ten sloh, že už se v tu chvíli vnímal jako kluk.

D: Hm, ale on tomu nerozuměl, proč se mu to psalo líp v tom mužským rodě. Ale teď mu to došlo.

A: A je tohle něco pro tebe, že tě to nějak víc ... „uklidňuje“?

D: Jo, ale je to... Třeba na škole v 5. třídě plaval s holkama, který chodily do plaveckýho kroužku, jezdily na závody. A on je přeplaval, a to je to prcek, je menšího vzrůstu. Když měli olympiádu, tak vyhrál ve všem, co bylo a jel na olympiádu do (města), dál už se jakoby nedostal, protože tam byli už ti atleti. Ale přivezl třeba diplom.

A: No a ještě mě napadá, vnímala jsi podporu i z té širší rodiny, jestli ti to spíš pomáhalo nebo jestli to bylo něco, co ti v tom nějak bránilo nebo „ubližovalo“ – to asi není dobrý slovo.

D: S tím synem mě to trápilo. Podpora. Já jsem se snažila podpořit ještě tu babičku s dědou (z té strany toho otce).

A: No, vnímám tam, že jsi tam pro Bruna byla, že jsi mu ve spoustě věcí pomáhala a to je hrozně důležitý.

Hele a vnímáš na sobě třeba nějaký posun nebo změnilo tě to nějak, to, že se ti Bruno vlastně takhle vyoutoval. Nebo vlastně celá tahle situace, jestli tebe jako člověka nějak změnila?

D: No, asi mě to nějak změnilo, ale nevím jak, moc to nějak nevnímám. Jako empatii jsem tam měla vždycky. No, na nespravedlnost asi nejsme stavěný.

A: Myslíš to ve smyslu?

D: No, jakoukoliv. A jsou věci, který některým jiným lidem prostě nevysvětlíš, ty si jedou pořád to svoje a když jim to vysvětlíš, tak si i dál jedou svoje. Takže jsi akorát vlastně přišel o svojí energii.

D: Takže tohle asi nedokážu nějak říct konkrétně.

A: Ne, to je úplně v pohodě. A přemýšlím ...

D: Snažím se být podporující (*maminka mi ukazuje náramek s transgender vlajkou*). Bruno si toho tuhle všiml a řekl: „to teda cením“.

A: Hale to si fakt dokážu představit, že pro něj je to hodně cenný tohle, když to vidí.

D: Takže mám třeba ještě odznáček.

A: Přemýšlel jsem, ty jsi zmiňovala, že už před tím jste měli s Brunem dobřej vztah, tak jestli se třeba ten vztah v něčem změnil od té doby?

D: Já myslím, že se ještě víc prohloubil a že jsme fakt na sebe napojený.

A: A prohloubil myslíš v nějakým sdílení věcí nebo v tom napojení, že víš jak se cejtí a on ví, jak ty? Nebo jak to myslíš?

D: Asi všechno, nebo oboje.

A: Já to vlastně takhle častěji slýchávám, že ten vztah to často posílí nebo prohloubí.

D: Teď nám nepodepsali, myslím, že o 1 hlas to uteklo, Istanbulskou úmluvu. A vím třeba, že Tradiční rodina za to hodně brojila, aby se to nepodepsalo. A Tradiční rodina se mi docela líbila jako projekt, dokud se nezačli navážet do celý LGBT skupiny a nemyslím si, že jsem nějaký fanatik, ale dokážu jít na demonstraci, protože se mi nelíbí, že v Český republice zůstává podmínka kastrace kvůli rodnému číslu.

A: No, to je šílený a věřím, že tohle ...

D: Takže to bych dřív třeba nešla na tu demonstraci, protože by mě asi moc nenapadlo se nad tím zamýšlet a já to šířím dál. Já to řeknu klientovi, když se mě na to zeptá, tak mu to řeknu.

A: No hele a říkáš, že dřív bys třeba nešla, protože bys nad tím takhle nepřemýšlela. Mělas nějakou zkušenost s trans lidma předtím nebo jak jsi je vnímala?

D: Zkušenost jsem neměla. Vnímala jsem je dobře. Věděla jsem, že to není rozmar, že to není porucha jako taková, ona je to porucha genderové identity.

A: No, ono to musí být uvedeno v těch manuálech, aby ..

D: Genderový nesoulad. A navíc to má teda diagnózu, to je proto, aby mohla ty různé úkony pojišťovna proplácet.

A: Ale už je teda předtím, než ti Bruno řekl, že se cítí být klukem, že je kluk, tak už předtím jsi vnímala trans lidi ...

D: Jako úplně v pohodě. Nebyla jsem nikdy transfobní ani homofobní.

A: Takže v tomhle se nic nezměnilo.

D: To si myslím, že mě naučila maminka. Nebo to má člověk v sobě, já nevím.

A: Tak možná i tohle z tebe Bruno vycejtil, a proto se ti takhle vyoutoval. Věřím, že to mohl být důležitější aspekt toho, proč to udělal.

D: A to je pro mě docela důležitý, protože si říkám, co když bude chtít nějakou vysněnou práci a řekne si: „já ji nedostanu, dokud nebudu mít v občance M nebo F“. Je to smutný, no.

A: Je, je, no... A tohle fakt věřím a teďka jsem i nějak z médií postřehl, že tohle je něco, co se hodně řeší a že snad někdy, ideálně co nejdřív, to bude možný bez té kastrace.

D: Už několikrát to smetli, když už to mělo projít, tak do toho vždycky skočilo něco důležitějšího. Protože prostě pořád je promile těch lidí, takže se pořád dává přednost něčemu jinému. Třeba se usídli někde v zahraničí, kde to nebude problém. Nevím, no.

A: No a to mě možná převádí na otázku, jak vnímáš postavení trans lidí v Česku, v český společnosti?

D: No, asi nic moc. Jako tváří v tvář ti asi nikdo nic neřekne, ale jinak. Určitě se to zlepšilo, určitě jsme na tom byli hůř. A myslím si, že Slovensko je na tom ještě hůř.

A: Jo, to určitě.

A: Ale říkala jsi, že vnímáš nějaký posun v tomhle?

D: Jojo. A hlavně já to vidím u těch lidí, který Bruna znali od malička, že mi řeknou: „my jsme to věděli. Tys to neviděla?“ A těch je hodně.

A: Jo, že se ti to stalo víckrát, že to někdo takhle řekl.

D: No, to nebylo dvakrát. To bylo třeba dvanáctkrát. No, protože my máme kolem sebe hodně lidí, děláme hodně věcí. Bylo jich hodně.

A: Myslíš si, že třeba kdyby to postavení trans lidí celkově bylo lepší, že by se ti třeba Bruno vyoutoval dřív?

D: Možná že o měsíc. Nečekal by roky. On věděl, že může. Jenom nevěděl, jak. A byl strašně trpělivej, já mu za to dneska děkuju. On čekal 5 měsíců, než mamince to dojde. Ale třeba tím měl projít, no. Ale když si uvědomím, kolik trans pubescentů už by mělo podřezaný žíly pomalu nebo suicidia jsou tam často nebo porucha příjmu potravy, je toho hodně. Takže to mi nedošlo. To mi nedošlo, co všechno by se mohlo stát. A já jsem zase ještě beran, takže to mám ještě tak, že kdyby mě tím chtěl vydírat, tak že bych si řekla: „no tak to teda ne“. Takže on mi dal ten čas, no.

A: Přemýšlím ještě, myslíš, že kdyby to postavení bylo lepší v český společnosti, myslíš, že pro tebe by to bylo jednodušší?

D: To si myslím, že jo. Stačilo by upravit 2 nebo 3 zákony a už tím by to bylo lepší. Protože ty lidi k tomu přistupují tak, jak je to nastavený. Ono totiž když se do toho podíváš úplně do hloubky, tak ve filmech trans lidi byli buďto zabijáci nebo úchylové. Jo, když se podíváš do historie, i zahraničních filmů, to je celosvětově, tak vždycky to tam bylo takhle. Pak už byla barevná televize, tak to bylo v podstatě to samý. A pak postupně tam byli jen tak. Najednou když je tam trans člověk, tak je tam jen tak.

A: No, a to „jen tak“ je hrozně potřeba.

D: Takže i z tohoto hlediska je to zajímavý.

A: Jo, ten mediální obraz dělá určitě hodně, no.

D: No a pak je jeden, co podstoupí dentranzici, to znamená, že se chce vrátit zpátky, ale udělal to tak blbě, že se nechal přeoperovat. A ten jde do všech médií. A ten redaktor si nezjistí, jak to je, on se ho nezeptá: „a vy jste lhal tomu lékaři, vy jste mu neřekl, že jste si ty hormony opatřil načerno? Vy jste mu neřekl, že jste věděl, jak je má namalovat obrázek?“. Takže on lže do médií, oni to vypustějí, současně několik médií a lidi mi to posílají.

A: Jo, dostalo se to k tobě, jo?

D: No jasně. To, že si holka v Americe nechá udělat ablaci prsou, to mi lidi posílají. Ale jsou to ty samý, co mi říknou: „když my jsme to věděli, tys to nevěděla?“. To jsou ty samý lidi.

Takže je to mazec, no. Já jsem žádnou péči nikdy nevyhledala. Třeba k tomu ještě dojdem, ale já doufám, že ne.

A: Myslíš jako psychologickou péči?

D: Jojo. Původně jsem byla ráda, že Bruno bude mít někoho. Koho on mi pak řekl, že vlastně neví, jestli by jí všechno řekl.

A: Hm, že s tebou má ten vztah nastavený tak, že to řekne tobě.

D: No, ale ono třeba i ta manažerka. On dneska spí u zvukaře a když spí u manažerky, tak proberou ledacos, horem dolem. Takže on má dospělé lidi, kterým se může svěřit, věří jim. To je taky dobrý, no.

A: Určitě, to je hodně důležitý. No a ty jsi říkala, že jsi teda nějakou odbornější pomoc nevyhledala, nebo někoho třeba, s kým by sis o tom popovídala. Dokážeš si představit, že by ti to v nějaký fázi u tebe mohlo třeba pomoci? Nějak to s někým sdílet, s někým, kdo se tím zajímá?

D: No, ale kde já ho najdu?

A: No.

D: Že je s tím friendly, že se s tím setkal.

A: Takže bys potřeba dopředu třeba od těch terapeutů, psychologů vědět tohle?

D: Když bych věděla, tak možná že jo. Ale já vlastně vůbec nevím. Třeba by mi to pomohlo utřídit si myšlenky, ale jde to i jinak.

A: Jo, to určitě.

A: Hale a v jaký jsi teďka tak jako fázi. Jak to teďka vnímáš, že je Bruno trans. Jaký to pro tebe teď je? Když bys to třeba porovnala s tím, jak to bylo.

D: Úplně normálně. Já jsem šťastná, že on je vyrovnanej, že má nadhled. Chci, aby mu to vydrželo. To je asi nejdůležitější. A že někdy možná narazí na někoho, kdo mu to dá sežrat, toho se bojím a jemu bych to neřekla. Myslím si, že i on mi neřekl spoustu věcí, že třeba mi

řekne: „jo, ten na mě pokřikoval“, až když ho třeba potkáme. Já třeba řeknu: „vy se nezdravíte?“, a on: „ne, tomu vadí, že jsem trans“.

A: Hm, ale slyším z toho, že to bere s nějakým nadhledem.

D: Hm, což je teda úžasný. Neumím si představit, že bych ještě řešila, já nevím. Nějakou osobnostní poruchu, úzkosti, deprese. To by pro mě asi bylo mnohem těžší. Že si vždycky řeknu, že je vlastně v pohodě.

A: No, ale přijde mi, že z velké části díky tobě. Díky tvý podpoře.

D: To nevím, takhle to vyznělo?

A: Ne, to nemyslím, že bys to tak řekla, ale že mi to zní tak, že tu podporu v tobě má. A to mi přijde hodně důležitý, nejenom pro trans děti, ale obecně.

D: Mě třeba překvapilo, že mi řekl, jak hodně jezdí, tak má třeba dvoják – musí přespat v Praze, aby nejel v noci domů, takže jede druhý den. Takže vím, že je hodně samostatnej, na svůj věk hodně soběstačnej. Na svůj věk je neskutečnej a řekne mi: „já si neumím představit, být na tý německý škole, protože bych tam byl na internátě, já bych to mamko bez tebe nedal“. Tak to mě třeba překvapilo, že bych řekla: „bude Erasmus, super, on vyrazí, já se zblázním, ale budu dělat jakože dobrý“. Ale on mi nakonec řekne: „mamko, já to bez tebe nedám, takže já nepojedu“.

A: To je moc hezký slyšet.

A: Já to projíždím, koukám na to a myslím, že jsem se zeptal, na co jsem chtěl. Moc děkuju! Skvělý, moc mi to pomůže.

D: Není zač.

Rozhovor č. 2

V = Valentýna (matka Tomáše)

A = Adam

A: Tak jo, já bych možná ještě jenom potřeboval na tu nahrávku, jestli byste teda souhlasila s tím, že to budeme nahrávat a pak to bude anonymizovaný všechno. A bude to teda přepsaný.

V: Jasně.

A: No a na začátek bych Vás poprosil, jestli byste mi mohla říct nějaký takový základní faktický informace o vás? Váš věk, vaše povolání a kde bydlíte?

V: Jasně, tak je mi 47, bydlíme v Praze. Já jsem vlastně správce nemovitostí, trošku výstavba a takovýhle věci kolem.

A: Děkuju. A ještě prosím tyhle informace ohledně vašeho syna, kolik mu je let a v jaký formě tranzice vlastně je? Pak se k tomu určitě dostaneme víc.

V: Já to možná vezmu v rámci nějakých rodinných vztahů, protože o těch lidech budeme různě mluvit. Takže synovi bude 17, je v léčbě, vlastně teď to bude 5. rokem. Momentálně je ve fázi, že je na blokátorech puberty a už začal loni v červnu brát mužský hormony, ten gel. Takže teď bude mu 17, do 18 je čas.

A: Jasně.

V: Jinak vlastně jsem rozvedená, takže s tatínkem syna nežijeme. Mám ještě 2 děti. Starší dceru Terku – tý bude letos 20, synovi bude 17 – Tomášovi. A jsem vlastně znovu vdaná a máme teďkon 4,5 letou dceru s druhým manželem. A žijeme všichni v jednom bytu tady v Praze.

A: Jo super, děkuju, že jste to takhle dodala, z toho kontextu to bude pro mě pak i jednodušší. Možná teda na začátek bych se chtěl zeptat, jaký tak máte vztah s vaším synem, co týče nějaký blízkosti týče? Jak vám to přijde?

V: Já bych řekla, že my jsme relativně otevřená rodina. Vlastně když to vezmu, jako paradoxně, tak si myslím, že rozvod, protože v tu chvíli vlastně Terce bylo 13 a Tomovi bylo 11 plus mínus se bavíme, plus mínus rok.

A: Hmm, takže před nějakýma 6 lety.

V: Jojojo, 6 lety. Takže to pro ně vlastně bylo složitější než potom ten synů v coming out. Pro fungování rodiny. A vlastně druhý manžel – Honza, my jsme se před těmi 6 lety postupně sestěhovali a začli jsme spolu bydlet. Tak to spíš takový to v rámci rodinných vztahů, to obrušování, to spolužití, bylo v něčem složitější. Ale řekla bych, že já s dětma mám dobřej vztah. Manžel s nima funguje tak jako, přece jenom je to někdo, kdo by jim do výchovy úplně neměl kecat, ale je to v pohodě. No a s tatínkem velkejch dětí, tak my jsme v takových přátelských vazbách. Nevídáme se, ale fungujeme. Bydlíme od sebe 3 stanice tramvají, takže děti když potřebují, tak se s ním vidí. Myslím, že spolu mají vztah takový spíš přátelskej než rodičovskej, ale ten vztah tam funguje.

A: Takže se vídají.

V: Jojojo. To jsme ustáli relativně se ctí.

A: A říkáte, že ten vztah je blízkěj. Vnímáte, že se to nějak proměnilo po tom coming outu nebo to tak bylo vždycky?

V: Myslím, že to tak bylo vždycky. Spíš je to o povaze toho dítěte, protože Tom je hodně tvrdá hlava, což znamená, že já třeba vím, že se něco děje a on není schopnej nebo ochoten. Nebo když byl o trochu mladší, tak nebyl ochoten o některých věcech mluvit a vždycky to muselo jít na nebo až za hranu a pak se spustil vodopád. A čím je starší, tím je schopnej líp říct, že o něčem nechce mluvit nebo že se něco děje, takže my jsme spolu schopný řešit vztahy, všechno možný. V tomhle je to v klidu. Občas nějaký průšvihy typu tráva a tak podobně. To k tomu asi patří.

SMĚJEME SE.

V: Spíš že ví, že o tom můžou mluvit.

A: Jo, to je supr. A říkáte, že to je lepší poslední dobou, jak je starší.

V: Jojo, ale to je spíš o tý povaze. Já i on se s tím učíme pracovat. Když máte menší dítě, tak já jsem extrovert a buldozer občas, tak než navnímate, že oni jsou přeci jenom trošku jiný a on sám se snaží s tím, jak to má nastavený, pracovat. Takže už jsme schopný si ty věci sladit. Teď jsme zrovna něco řešili, věděla jsem, že něco řeší, ale musela jsem mu dát čas, než přišel a pak jsme byli schopný o tom mluvit.

A: Takže co tak slyším, tak nevnímáte, že by tohle bylo nějak spojený s tím coming outem.

V: Nene, to vůbec.

A: No a přemýšlím, on se vyoutoval ... ?

V: V 11.

A: Napadlo Vás někdy před tím, že by mohl ... ?

V: Jo, napadlo. Když to řeknu drsně, tak s kamarádkama, co se známe s dětma celý život, tak jsme měli takovou hlášku, že „když to bude jenom lesba, tak to bude dobrý“. Takhle, když si člověk zpětně ty věci uvědomí, tak si říká, že musel být úplně slepej. Prostě to bylo od dětství úplně jasný. Když začal chodit do školky, tak o sobě mluvil v mužským rodě – já jsem to dokonce řešila ve školce, když mu byly 3 nebo 4 roky – to bylo takový to, hraju si s autičkama, nesnáším panenky, růžová je fuj. Takový to genderově jednoznačný. Jednoznačně inklinoval k tomuhle. Já zas na druhou stranu jsem si taky jako dítě radši hrála s autičkama než s panenkama. Ale mluvil o sobě jako o klukovi. Já jsem to dokonce řešila s paní učitelkama ve školce a ony říkaly, že to nemá smysl teď řešit, že to nějak časem vyplyne. Takže takový ty věci jako v 9 ho dostat do sukně a takovýhle věci, to bylo naprosto tabu. Chodit cokoliv nakupovat znamenalo veliký scény. Krátký vlasy, žádný náušnice. Vždycky inklinoval k těm klukům a my jsme to hodně přisuzovali tomu, že já jsem byla vždycky taky spíš klučičí typ – žádný dlouhý vlasy a tak. No a pak to bylo tak, že já jsem otěhotněla s nejmladší a řešili jsme svatbu. Děti věděly, že v září bude svatba a já mám dokonce pocit, že teď někdy bude výročí, protože pro něj ta představa, že by na svatbě měl být v šatech, byla tak nesnesitelná. Neřekl nám to on, ale řekla nám to Terka – řekla nám, že Tomáš se cítí být Tomášem.

A: A s tím, že teda on jí řekl, aby to řekla vám?

V: Ano, tak. Myslím si, že on mi to vlastně... Než jsme za váma šla, tak jsme se o tom bavili a říkal, že když věděl o svatbě, tak někde pak byli s tátou na nějakým víkendu a on že zkoušel, jak by to bylo, kdyby si říkal jako kluk a nějak to řešil. No, už to bylo v té době spousta na internetu videí. Spousta informací od nějakých kluků. Takže to měl už v těch 11 trochu nakoukaný. Tak o tom přemýšlel a pak poprosil Terku, protože to byla taková věc, kterou nechtěl řešit úplně sám. Byl malej, bylo mu 11. Přeci jenom od té segry to mělo tak jako trochu větší váhu. Takže nám to oznámila ona. Teda mně.

A: Přemýšlím, vy jste říkala, že už jste to před tím nějak pozorovala od nějak ranějšího věku.

V: No, ale my jsme tomu nechávali čas. Neřešili jsme to. V tu dobu byl asi 1,5 roku od rozchodu rodičů a úplně jsme nevěděli, co se děje a neděje. Já jsme pochopila, že cpát ho do holčičích šatiček je šílený. On byl vždycky hodný dítě, nebyly nikdy nějaký excesy, takže jsme tomu prostě nechávali volnej průběh a když nám řekl, tak já jsem volala paní psychologce, u který jsme s dětma, když jsme se rozváděli, protože jsem se byla poradit co a jak, abych si poslechla.

Úžasná paní doktorka. Byla jsem za ní a ona mi říkala: „Víte, já už jsem to věděla před tím rokem a půl, když jsem s ním mluvila o tom rozvodu“. Protože už měla takovýhle děti v péči. Říkala, že už to tušila, jenom že si říkala, že toho máme teď naloženo natolik, že to není potřeba řešit a že Tom je natolik komunikativní, že to stejně řekne. Takže i ona mě nějakým způsobem, něřekla bych, že uklidnila, to není to správný slovo, ale spíš mi to tak nějak potvrdila. Že jsem nějak potřebovala tu autoritu, která by mi to jistila, nebo mi to prostě řekla: „hele neblbne“. A byla to pro mě nějak relativně důležitá autorita v tom úplně prvotním šoku. Protože samozřejmě nebudu říkat, že ne. Ty vzpomínky jsou sice samozřejmě zahalený, byla jsem ve 3. měsíci těhotenství, hormony byly ... Vlastně když jsem to pak řešila s blízkejma kamarádkama, tak nás to nikoho nešokovalo.

A: Hmm. Když jste na to koukala zpětně.

V: Když jsem to s nima řešila, že nám tohle řekl, tak mi všechny řekly, to jsou asi 4 fakt blízky holky, „cos čekala?“. Že tam ta linie zpětná, když se podívám teď na fotky a všechno, tak to z toho úplně křičí. Tak nějak ty puclíky zapadly. Takže to byla naše strana. Honza, jako 2. manžel, ten to vzal, je to tak, jak to je, nějak se s tím popasujeme. Velkej problém byl Tomášův táta. Ten to v podstatě úplně odmítal, ten to nechtěl řešit. Bral to, že to je hra, že to je snaha o vzbuzení pozornosti a že vlastně i díky tomu rozvodu, že to jsou věci, který zakrývají nějaký jiný věci. A my jsme to tenkrát řešili hned, protože já jsem říkala, že je lepší to řešit, než mít dítě s tendencemi k sebevraždě a k sebepoškození. Takže jsme se objednali k paní doktorce (jméno sexuoložky), Tomáš je u paní doktorky v léčbě. Volala jsem tam v březnu/dubnu a první termín jsme měli v říjnu. To ještě brala. Takže pro něj to byl takovej pevný bod na časový ose, kde se bude řešit dál. Bylo tam nějakých půl roku, kdy jsme čekali, jestli diagnóza nebo ned diagnóza. A v tu dobu chodil k paní psycholožce. Tam jsme vlastně s Tomášem začali chodit, aby měl nějakou podporu. První návštěvu paní doktorky (jméno sexuoložky), já jsem se toho hrozně bála, bylo to čerstvý, bylo to 5 let zpátky, to to bylo trochu jinak. My jsme tam šli trochu natajňáka, já jsem se bála, aby to se bejvalej manžel nepostavil proti a nehodil do toho vidle. Paní doktorka nám vyšla vstříc, že stačí jeden rodič a kdyby se pak děly nějaký další věci, tak je potřeba souhlas obou rodičů. Takže když Tomáš začal chodit k tý psycholožce, tak jsme řešili co a jak. Nebyla ještě diagnóza, to byly jenom nějaký fáze nějakýho coming outu – ve smyslu rodina a okolí. On v tý době chodil do 6./7. třídy a ještě neměl úplně dobrý vztahy ve třídě, takže se přesouval. Ale myslím, že to bylo spíš obecně nastavením toho kolektivu. Přestupoval z áčka do béčka.

A: Jo takhle.

V: A my jsme tenkrát v rámci školy, měli jsme obrovskou kliku na školu, kde paní zástupkyně nám vyšla strašně vstříc, protože jsme se domluvili s paní psycholožkou na změně na neutrální jméno – zatím jenom v rámci v uvozovkách přezdívky. Že by to Tomášovi pomohlo. Takže Tomáš si vybral jméno a já jsem s ním byla ve škole, kde jsem všechny učitele, který ho měli učit, prosila o nějakou toleranci, protože Tomáš byl na základce první, kdo se vyoutoval. Protože předtím tam nebyl nikdo, že by se to bralo úplně jako vážně. Takže jsme poprosili, aby mu s tím přechodem do té paralelky, tak aby ho už jako představili jiným jménem. Máme ještě štěstí, že má německý příjmení, takže ta neutralizace byla poměrně jednoduchá. Takže do nové třídy šel už s novým jménem. Řekla bych, že 95 % učitelů to vzalo úplně v pohodě.

A: To rád slyším.

V: Měli jsme 2 učitele, který „dokud nebudeš mít změněnej rodnej list, tak tě nebudu oslovovat druhým jménem“.

A: Jaký to pro vás bylo tohle?

V: Já jsem vždycky vnímala, že ta většina je ta pozitivní.

A: Jo, jako že to je jeden z mála.

V: A i v té třídě, jo, kluci v pubertě, trochu problém měli. Někdo měl problém. Trošku odbočím – když jsem zjistila, že ten kolektiv funguje. To byl Tomáš nemocnej a měli občanku, to pak bylo velký haló. Protože je pak učila na supl učitelka z prvního stupně a řešili právě LGBT něco a bylo tam, že Tomáše vlastně, že říkala: „vemte si tady“ a nazvala Tomáše deadnamem, původním jménem, to už bylo v době, kdy měl dokonce změněný rodný list. No takový ty největší grázlové říkali: „no ale to není XX, ale Tomáš“. No a ona zopakovala to jméno asi 3krát a kluci (7./8. třída), takže ti grázláci na paní učitelku: „no ale to není XX, vy mu říkáte špatně“. Ona říkala, že jí nerespektují. A největší grázl, se kterým měl Tomáš problémy, jí říkal: „máme vás my respektovat, když vy nerespektujete naše spolužáky?“.

A: Tyjo.

V: No, to bylo úplný haló. Já jsem z toho byla úplně vyřízená. A pak si ještě psali a to nám dával Tomáš číst, že mu kluci napsali, ti 2 největší grázlové, kterým on se v podstatě vyhýbal, protože si z něj dělali srandu, tak mu psali, že si z něj sice srandu dělat budou, ale z něčeho jiného, ale „ty seš ty a tohle my budeme respektovat“. No, Tomáš vždycky maloval, rád chodil do divadla. Zajímá ho divadlo, zajímají ho filmy, dobře se učí. „Neumím hrát fotbal a hokej mě nezajímá“. Takový ten model toho, že si vždycky rozuměl spíš s těma holkama, ale zase

s holkama si v tu chvíli už pak nerozuměl, protože ty holčičí témata ho nezajímaly. A on vlastně od třeba 3. třídy hrál divadlo ve škole a vždycky hrál klučičí role. Byl nadšený, protože všechny holčičky chtěly být holčičky a on chtěl být kluk. A v tom dramatu kluci nejsou, takže kluk pro něj to byla v té škole už jako role. To samý, on mi třeba vyprávěl, že když byl menší, tak se dával do řeči třeba s důchodkyněmi v tramvaji jako kluk. A ony si s ním jako s klukem povídaly. Jo, takovýchle věci, kdy si to tak jako zkoušel nebo kdy to nějak řešil. Takže říkám, pro mě to byl jako šok, jako náročný. Ale pro mě bylo hlavně náročný to vybalancovat s bejvalým mužem, aby to prošlo. No a pak jsme byli u paní doktorky (jméno sexuoložky) někdy v říjnu, kdy nás poslala na to klasický kolečko – gynekologie - jestli tam není nějaký fyziologický problém k panu doktoru (jméno), myslím, že i psycholog. No a pak uznala, že to je na to léčbu nebo jakoby že je to diagnóza. A Tomáš už v té době menstruoval a to bylo největší peklo, protože mu začaly růst prsa a menstruoval. Takže vlastně jsme někdy v dalším roce, tzn. rok a něco po coming outu šli na endokrinologii, potřebujete najít endokrinologa, ale tohle všechno jsou 4 měsíce, půl roku čekačky. A ještě samozřejmě to ještě nikdo nechtěl dělat. Takže my chodíme na endokrinologii tady do (název nemocnice), kdy paní docentka je docela fajn. Od těch sester tam vidíte třeba nějaký odstup. Takže jsme byli objednaný na endokrinologii a v mezidobí se to trochu vyhrotilo s bejvalým mužem mezi náma, kdy mi něco psal, Tomáš se to vlastně nikdy nevěděl, ale cítil, že tam je nějaký problém. A pak udělal asi nejmoudřejší věc, kdy tátovi napsal dopis, kde řekl: „hele pokud tohle, tak já jsem ve fázi, kdy nechci žít a nejradsí bych spáchal sebevraždu“. Ale to nebylo vůči mně, ale vůči tátovi, aby si uvědomil, že to není hra. No a pak teda Petr odsouhlasil tu blokádní terapii.

A: A to teda musí oba rodiče?

V: Ano, tam musí souhlasit oba rodiče. A on to odsouhlasil a mimo jiný proto, že to je pořád vratný proces. V tu chvíli to tělo nedostává žádný hormony, možná tam jsou nějaký zdravotní rizika. Ale když dáte na tu váhu zdravotní rizika a psychickou pohodu, tak tam asi není co řešit.

A: Pardón, že Vám do toho skáču, takže vy jste si to vlastně takhle nějak vyvažovala s tou psychikou?

V: Nene, já jsem to tak neřešila, protože ta psychika byla naprosto jednoznačná. Jako u těch léků, já jsem vždycky říkala takovou hroznou věc: „nemá rakovinu, není smrtelně nemocnej, je v nějaký fázi, kdy potřebuje léky, ale kdyby měl cukrovku, tak taky bude řešit léky“. Pro mě to bylo o tom, že mám zdravý dítě, který je akorát pravou rukou v levý rukavici. Takže vlastně tohle bylo spíš pro tátu, aby si to uvědomil. Takže byl několik let na blokátorech. A to byl pro toho tátu čas, kdy měl možnost pochopit, že to není hra, že to není výmysl. A vlastně Tomáš se

do té klíčové role nějak tím automaticky přiřadil a vlastně teprve od loňského léta má ten Testavan, tzn. po 4 letech. A v tu chvíli s tím byl srovnanej úplně každej. I táta. Úplně, po roce a půl to pochopil. Já to říkám i na těch setkáních rodičů s dětma, co vede paní doktorka (jméno sexuoložky) – my tam nechodíme pořád ale občas tam zajdeme – prostě vám tam poprvé přijdou rodiče s dětma, který jsou v mikinách, depresivní, nekomunikativní, smutný s obrovskými psychickými komplikacemi, nechtějí chodit ven, sebepoškozování a tak dále. Ale v okamžiku, kdy jim dáte ten prostor, tak tam za půl roku přijde rodina, která je možná smutná, protože je tam pro ně dost složitá změna, ale přijde tam spokojený dítě nebo spokojený puberták a tohle já říkám, že by měl vidět každej. Ten rozdíl mezi depresivním dítětem na prahu sebevraždy a dítětem, který je svoje. Jo a to už ať se bavíme o jakýmkoliv coming outu. Takže vlastně i ten táta pochopil, že se Tomáš stal sám sebou a že je spokojenej. A myslím si, že je opravdu, musím to zaklepat, že je spokojenej.

V: Teď vlastně začal studovat střední školu uměleckou. Když jsme tam přišli, tak paní ředitelka říkala: No, není první ani poslední“. Takže i tam to nějakým způsobem proběhlo. Jezdí normálně na tábory, kde ho nejprve zažili jako holku a pak když šel do léčby, tak jsem právě vedoucí tábora psala, že tam probíhá nějaká léčba. Byl tam první, ale už tam teď taky není sám. Tak jediná domluva vždycky byla, že spal s holkama. Protože prostě ty kluci v té pubertě – takový to nebezpečí blbejch nápadů typu „podíváme se, co máš ve spodkách v noci“. Tak tohle se tím eliminovalo, ale na druhou stranu tím, jak ho tam znají léta, tak už to taky nikdo neřeší. 85 ti letý a starší příbuzný, ty to prostě neřeší, pokud se nebavíme o nějaký stařecký demenci, kdy už si to nepamatují. (*SMĚJE SE*) Moje babička, která je učitelka – je jí 92. Když jsme jí to řekli – měla jsem trošku ..., jak to přijme. Tak ta mi řekla, že měla v 70. letech kolegyni, který syn to řešil. A vlastně mantra celý té rodiny je, aby byl šťastnej.

A: Takže takhle to vnímáte vlastně od všech členů rodiny?

V: Jojo, jak říkám, kromě tatínka, kterej si to musel v sobě přebrat, tak vlastně všude převážilo to, ať je spokojenej. Byla tam obava toho, co když si rozmyslí, že bude nevratný nebo že to je nějaká snaha vzbudit pozornost. A k tomu vždycky říkám, že snaha být zajímavěj ... Protože tam ještě můžete řešit to, že má starší ségru, která je šikovná a úspěšná docela, a jste ten druhý sourozenec, kterej na sebe potřebuje navázat pozornost. A já vždycky říkám, že když si vezmu, co všechno to pro toho člověka znamená ...

A: To by byla drahá pozornost.

V: Hlavně na něm už to v podstatě nepoznáte. Teď akorát jediný, co bych řekla, je, že jak začal brát klučičí hormony, tak v těch 17 mu ještě nezačaly růst vousy, takže má tvář bez vousů. A mění se i trochu fyziognomie. Ale zatím jsou to nízké hladiny hormonů, ale má je. A kdyby ty hormony nedostal, tak by zase v té skupině kluků už ale vyčníval, protože už by vizuálně „nebyl klučičí“. Na druhou stranu chodí jako kluk. Jo, tam najednou jste viděli změnu v pohybech, vyjadřování, v názorech.

A: A to myslíte po tom, co se vyoutoval nebo po těch hormonech nebo blokátorech?

V: To blokátory, myslím, že to tolik neřešily. Ale, no, ten pohyb třeba už taky. Myslím, že to ale taky trochu cvičil. Ale po těch hormonech, třeba po třičtvrtě roce. Já jsem teď vlastně ve fázi, že o tom nepřemýšlím. Prostě mám kluka a nepřemýšlíte o tom. On je nadšenější, začaly mu růst chlupy na nohou. Takže v rámci nějakého sociálního ukotvení, tak bylo strašně důležitý, že si mohl změnit jméno. Takže má neutrální jméno. Normálně občanku, všechny věci. Jediný, že se dostal do křížku s nějakým revizorem, který řešil, že má v občance F a mluví o sobě jako o klukovi. Ale jinak to vůbec neřeší, protože to není poznat. A u těch mladších, já kolikrát nepoznám, jestli je to kluk nebo holka. Říkám, tatínek se s tím srovnal.

A: No a přemýšlím, Terka, ségra...

V: Úplně.

A: A prarodiče?

V: Ze všech stran, i od druhého manžela to celá rodina taky zažili, protože už jsme byli spolu. Ti to vzali. Je tam takový to, ať je spokojenejší a hlavně, že není smrtelně nemocnej. Takže to všichni vzali nějak. A já vlastně k tomu mám jako, pro mě zásadní poznatek, protože mezi těma dětma jsem se trochu pobyhovala, třeba i přes tu paní doktorku (jméno sexuoložky). Občas třeba i na Twitteru jsem k tomu něco napsala. Tak pro mě je tam takový zásadní poznatek, že ty děti, který opravdu mají tuto diagnózu, tak oni to vědí a jenom to neumějí zdefinovat v té hlavě, pojmenovat. Vlastně pro mě ta varianta toho, že to řekl tak malej, je výrazně lepší, než kdyby se trápil do 16.

A: Občas to tak bohužel je.

V: Že prostě všichni, i v té rodině, jsou v klidu, protože tam má ten čas volby, jestli je to správně – několikaletej. My jsme ještě totiž chytli... Nepřeskakuju moc?

A: Nene, v pohodě.

V: My jsme totiž ještě chytli ideální dobu, protože už se o tom tady trochu mluvilo, ale vlastně nebyla to móda. A ono je to, a teď jsem trochu já stará konzerva, ale ona to móda v něčem je.

A: Takhle to vnímáte.

V: Vnímám, že ten transgender a teď se toho nechci dotknout. Ale takový to trochu popření svého genderu nebo potření svého pohlaví existuje mezi těma mlad'ochama. Ale říkám, u Tomáše já jsem si byla naprosto jistá, že to není hra. A tím, že ještě úplně nebyl takovej nával a nebylo to tak mediální a probíraný a na druhou stranu popíraný, tak byla možnost toho, že i ti doktoři byli relativně vstřícný i vůči takhle malýmu, mladýmu. Protože třeba ještě před 2 lety byla varianta, že na doporučení psychologa, když napsal psycholog doporučení, tak když už byl někdo v léčbě a bylo mu třeba 17, tak už byla dovolená mastektomie, odstranění prsu. Psycholog napsal, že v rámci psychického zdraví je to natolik život omezující, nebo zdraví ohrožující, že se to prostě udělalo. Ta operace ještě před plnoletostí. Teď je tak obrovský nárůst – v desítkách až stovkách procent, kdy je nával k sexuologům, že oni to přestali dělat, protože se bojí toho, že jim propadne sítem někdo, kdo opravdu diagnózu nemá. A když by se to stalo, tak to uškodí všem. Uškodí to i těm lidem v léčbě.

A: A vnímala jste někdy tuhle nejistotu vy u Tomáše?

V: Ne, vůbec. Jestli třeba měsíc, ale... Říkám, pak vám to tak začne docvakávat. Od dětství jsem si myslela, byla jsem přesvědčená, že bude lesba. Nebyla to prostě standardní holčička, takže mě to vlastně nepřekvapilo. Já jsem ráda, že se to pojmenovalo dostatečně včas, než aby to skončila nějakýma psychickýma problémama, protože jenom kolik těchle dětí má větší tendenci drogám, alkoholismu, na to všechno jsou studie. Když to vezmu třeba i víc zešíroka, tak Terka, když byla v pubertě, tak chodila a kreslila si knírek a chodila ve vytahaných mikínách. A teď jsem řešila, mám doma Tomáše, pak je tady starší dítě, který tohle řeší, „tybláho“. Vlastně teď byste to nepoznal, je z ní krásná ženská, sebevědomá holka. A my jsme se pak dostaly do debaty a ona s tím trochu souvisí – ona říkala: „hele, mně bylo 16 a na mě začali dolezzat chlapi na ulici a mně to bylo nepříjemný. Kdežto když si nakreslím knírek a vezmu si mikinu, tak jsem pro ně neviditelná, jsem pro ně divná“. Plus tam bylo, že mi řekla: „já nechci, až budu velká, nechci žít ten život, co žiješ ty“ – ženská typu uklízím, chodím do práce, starám se o děti; ten chlap nějak funguje, ale z jejího pohledu nespravedlivě málo, protože zase pak neví, co to znamená dál v tom partnerském vztahu. Jak jsou ty role vyvážený nebo nevyvážený.

V: A teďka my doma, jak jsme měli doma Tomáše a Terku, tak nám spoustu těchle dětí, já jsem říkala „útulek, pro nepochopené děti“. Mně těch dětí prošlo rukama, domácností, docela dost.

A: Jako myslíte trans dětí?

V: Joo. Takový to, že vždycky někdo přišel: „to je Nikita, to je Kim“. A já jsem se pak naučila ptát, jak je mám oslovovat. V podstatě skoro všichni se vrátili zpátky k tomu svému genderu. Tomáš a ještě jeden kluk, že jsou opravdu diagnostikovaný – i když tohle slovo nemám ráda. Kdežto zbytek to bylo nějaký hledání... A právě vím, že za tohle dostala paní doktorka (jméno sexuoložky) naloženo někde, ale říkám, my máme obrovský problém, protože přijdou 16/17/15 letý puberťáci, který nějak ze sociálních sítí mají nacvičený věty, který mají říkat, aby spadly do té diagnózy, ale ten problém je prostě někde jinde. A my nemáme dětský psychology a nemáme ten support k tomu, abychom odhalili, jestli ten problém ... No, najít dětského psychologa a psychiatra, to je nadlidský výkon. Zase prostě je s několika měsíčníma termínama a to nemluvím o tom, kdybyste nedejbože chtěl na pojišťovnu. Takže proto já říkám, že to, že se Tomáš vyoutoval tak brzo, tak mě to vlastně hodilo do klidu, že my jsme měli několik let čas na to se s tím srovnat. Kdyby v 15ti řekl: „hele mami, myslím, že to tak není“, tak by se jenom vysadily blokátory a celý ten biologický proces by se bez víceméně žádných vedlejších účinků vrátil. A přijde mi to vlastně bezpečnější, než aby to někdo řešil v 16 a honem, honem, protože v těch 16 letech už máte nárok na ty hormony už za rok a je tam strašně krátká doba si říct, jestli to tak opravdu je.

A: A vy jste říkala, že jste měli čas víc přemýšlet, co vám vlastně pomáhalo. Vy jste říkala, že když jste koukala zpátky, tak vám to zapadalo.

V: No, že rozkvetl. Když jsme poprvé šli nakupovat – to jsou takový ty drobnosti – kupovali jsme spodní prádlo a trenky. Nebo nejvíc asi, kdy já jsem pochopila, že jsem s tím srovnaná, což trvalo třeba půl roku. Tomáš vybral jméno Tomáš a já jsem mu říkala, že pro mě z dívčího jména na Tomáše je moc velké skok, že to nejsem schopná dát. Proto jsme se posunuli, že z Tomáše je Tom. Všude vystupuje jako Tomáš, ale vlastně v rodině mu říkáme Tome. Teď už to zase vnímá, jakože Tom je takový domácí jméno. Já jsem si pak pomáhala, že jsem říkala kocourku a kočička, takovýhlema neutrálníma. A vždy jsem se snažila, ale v okamžiku, když se stalo něco typu, že neuklidil nádobí, tak jsem v tom rozčilení automaticky přecházela do holčičího rodu, protože to v té hlavě, nad tím člověk nepřemýšlí. A v okamžiku, kdy jsem ho poprvé sprdla a oslovila jsem ho v mužským rodě, tak jsme oba dostali záchvat smíchu, protože v tu chvíli mi došlo, že v té hlavě už to je.

A: Po jak dlouhý době to tak bylo?

V: Po půl roce.

A: A jména a záměna, to šlo teda tak nějak jako dohromady?

V: Jojo, spíš to bylo... Nebo se učíte mluvit, bylo takový období, kdy jsem se ty rody snažila úplně nepoužívat. Tak nějak jako v podstatě onikat. Vlastně největší problém pro mě byl, ten trval dýl, protože když jsem o velkých dětech mluvila, tak to byly vždycky holky. No a místo holky se musíte naučit říkat „děti“. A to trvalo dýl. Protože u Tomáše jako osobně, to bylo rychlý, ale v tom hromadným to trvalo. Ustálilo se, že říkáme „velký děti“. Ale říkám, myslím, že půl roku mi trvalo, než se to v tý hlavě nastavilo tak, že jsem to začala používat automaticky.

A: Pardón, že vám do toho skáču. A to přišlo teda tak nějak samo?

V: No, já jsem samozřejmě byla sama se sebou vlastně taky u tý psychologky, co chodil Tomáš, tak si trošku srovnat jak fungovat a nefungovat.

A: Jasně.

V: Ale říkám, já jsem tam neměla tu pochybu, nebo byla velmi malá, protože jsme si vždycky říkali, že něco takovýho může nastat. Já jsem spíš byla připravená na to vyoutování v rámci vlastně gaye/lesby. A teď zpětně jsem se naučila o něm mluvit, i už úplně běžně, když se narodil – jako o miminku, jako o klukovi. To taky bylo takový, od toho coming outu dozadu člověk nejdřív používal tu holku. Tomáš pro mě udělal důležitou věc, dal mi odkazy na ty YouTubový kanály, kde jsem si to mohla poslechnout, přes stránky Transparentu – Transparent mi taky hodně pomohl. Přesně jsem si třeba vůbec neuvědomila, až když jsem to slyšela, jak je to s deadnamem. Až když si tohle poslechnete, tak si začnete uvědomovat, že ten deadname není potřeba používat ani v tý minulosti. Tak se to člověk naučil a teď mi to vůbec nepříjde.

A: Takže říkáte stránky Transparentu, případně nějaký YouTubový kanály, kde jste získávala informace.

V: To byly, myslím, nějaký příběhy kluka, který zrovna procházel tranzicí. To byly asi 2 nebo 3 takovýhle kanály. Ale potřebovala jsem, aby to bylo věcný, ne aby to byly ty hry. A v tý době těch pramenů zase tolik nebylo. Teď už jich je zase výrazně víc a já zase nedokážu, jak už to jako neřeším, tak teď mám na Twitteru asi 2 nebo 3 lidí, který tranzicí buď prošli nebo procházejí a píšou o tom. Spíš už to vnímám v rámci dalších roků jako do dospělosti. V tý době, říkám, nebylo to, že by to byl nějaký módní kanál: "koukej, jak jsem hustej, že tohle dělám“, ale byla to spíš informace a ty kanály nebyly ani nějak extrémně sledovaný. Samozřejmě, prošli

jsme si s Petrem, tatínkem, tím, že říkal, že to má Tomáš nakoukaný z internetu. Já jsem mu říkala, když na tohle narazí dítě, který to nezajímá, tak si překlikne na barbíny a jde dál, že ho to prostě zajímat nebude.

A: Takže tyhle externí opory zmiňujete informace – kanály, ...

V: Pro mě potom to setkání rodičů u paní doktorky (jméno sexuoložky). To bylo hrozně fajn.

A: A tam teda jsou rodiče s dětma?

V: Ona má pro kluky, pro holky. Pak má společnou – kluci a holky. Potom má pro rodiče. Pro rodiče to je tak, že tam chodí většinou rodiče sami, ale vždycky tam má třeba nějaký rodiče už s někým, kdo má tu tranzici v nějakém už stádiu, někdy tam jdou rodiče s dětma čerstvě, někdy tam má i nějakýho dospělýho, který tou tranzicí prochází, aby se tam dalo zodpovědět nějaký otázky. Je tam hrozně důležitý pocit toho, že nejsou ti rodiče sami.

V: A pak ještě Transparent má Facebookovou skupinu a rodiče pro příbuzenstvo. A tam je to o tom, že se to nevyhýbá žádný sociální skupině, žádnýmu místu. A prostě jsou rodiče, který ... Některý lidi vám řeknou, že chodit k psychologovi je zbytečný, tak když se tenhle rodič dostane do takovýhle situace, tak je to pro něj výrazně těžší se s tím popasovat, včetně toho „co tomu řeknou sousedi“, „proč zrovna já“, „proč zrovna moje dítě, když jsem všechno udělal správně“. A kolikrát když tam sedíte, tak slyšíte věci, že vás úplně trne. Že tam je rodič se svým dítětem, který udělalo obrovské pokrok a ten rodič to tam před všema zpochybňuje. Tak je to třeba i to místo, kde toho rodiče mohou ostatní v relativně bezpečném prostředí srovnat díky těm svým zkušenostem. Jako poznáte, že jsou tam lidi, u kterých si říkáte, že jsou tam naposledy, že ty to nevydýchají. A pak tam vidíte někoho, kdo byl takovejhle a za půl roku tam přijde jako srovnanější. A myslím si, že by ti rodiče měli mít psychologickou podporu. A to se ještě bavíme o tom, že jsou páry, který jsou rozvedený, nebo jsou tam samoživitelé. Hrozně se taky promítá i to, jaký jsou vztahy v celkové rodině, jestli jsou tam toxický vztahy ještě s prarodičema: „hlavně aby se to nedozvěděla babička“. To jsou všechno pak propojený věci.

A: A když zmiňujete tu širší rodinu, tak jste vnímala podporu, co jsem slyšel, i směrem k vám.

V: Tak tam jako důležitý byl Tomáš. Ode mě se očekávalo, že to ustojím. Ale tím, že já jsem neměla nějaký zásadní pochyby ... A mně teda pomohl manžel. On neměl děti, takže nový děti, do toho děti v pubertě a do toho tohle a on říkal: „no tak co, no, tak se z toho neposerem“.

A: Takže z jeho strany jste vnímala podporu.

V: Určitě. Takhle, kdyby tam nebyla, tak bych s ním asi nemohla bejt, protože si to úplně neumím představit. Samozřejmě, spoustu těch rodin, pro ně je to vidle do nějakýho statu quo. Většinou je to tak, že ty mámy jsou to schopný, protože je to jejich dítě, spíš zkousnout než otcové, který to mají obzvlášť složitý. Ještě když je tam ta transformace z kluka na holku, to je pro ty otce, takový ty mačo otce ... Paradoxně je společensky více přijímaný female-to-male.

A: Možná mě ještě napadá, jestli tomu správně rozumím, tak Tomáš je vyoutovanej přede všema, před rodinou, kamarádama ...

V: Úplně. On vystupuje v mužský roli už 3 roky určitě. Tam už kdyby to někdo začal tlačit kamkoliv jinam, tak si o něm budu myslet, že je magor. Prostě je to kluk.

A: Vždycky se ptám na takovou otázku, která je možná trochu mimo. Ptám se rodičů, jestli si dokáží představit nějaký „ideální“ coming out, aby to mohlo být pro rodiče co „nejjednodušší“. Jestli si dokážete představit, že něco takovýho může vůbec existovat. Jak na to?

V: No, já si myslím, že na to nejste jako rodič nikdy připravený. Pro mě nemá smysl čekat. Pokud to dítě je schopný, a zase je to o tom, jak je to dítě respektovaný v tý rodině – to je strašně složitý, protože někdo, kdo to řekne ve 12, tak nebude respektovaný, protože není respektovaný ani v jiných věcech. Ale prostě pro tu rodinu a rodiče – čím dřív jsou schopný se o tom bavit, tím méně následných problémů může vzniknout. Protože máte dítě, který chráníte proti totální psychický schizofrenii, protože „já jsem někdo jinej, ale hraju tu roli“, a to má na psychiku obrovskej dopad, proto jsou ty psychický problémy – ty lidi nejsou schopný chodit mezi lidi, mají sebevražedný tendence. Protože to nejsou oni.

A: Jo, vystupují jako někdo, kdo nejsou.

V: Takže z tohohle vnímám, když jsou vůbec nějakým způsobem o tom schopný začít mluvit a aby se to v tý rodině začalo vůbec nějak vnímat, tak že není třeba čekat do 15.

A: Jo, vy jste vlastně říkala, že jste ráda, že vám to Tomáš řekl už dřív.

V: Jo, tím, že byla možná ta blokáda a nějakým způsobem možnost vstoupení do klučičí role. Já jsem viděla ty děti, který to udělaly pozdě a rodiče tam chodili s tím, že za sebou mají 2 pokusy o sebevraždu (na skupiny), že mají doma dceru, která není schopná chodit do školy, protože má úzkosti. A pak zrovna byla 1 rodina, mimopražská, kdy tam byla totálně depresivní holka a pak jsem viděla za půl roku kluka, kterej se usmíval. Byla tam spokojená osobnost, maminka to oplakala. Ta změna byla tak diametrální. Takže si prostě myslím, že pokud ten rodič je ochotný naslouchat a respektovat to, co dítě říká, tak nemá smysl to shazovat ze stolu.

A: Chtěl jsem se zeptat, vy jste to už nějak zmiňovala, ale zajímalo by mě, jestli po coming outu vnímáte na vašem vztahu matka-dítě nějakou změnu?

V: Ne.

A: A u vás jako u osoby, osobnosti, přemýšlení nad různými věcmi?

V: Jsem tolerantnější. Asi je člověk tolerantnější a asi víc přijímám věci ... Myslím, že jsem vždycky byla relativně otevřená, ale když se třeba řeší nebinární osoby nebo takový ty nevyhraněný osoby, nebo když si chce holka říkat nějakým jménem, tak říkám: „tak co? Představte si to jako skauta – klukovi říkáte bobr, holce medvědice a nikomu to nevádí“. Tak proč vadí, když si Jarmila bude říkat René. Nic to není, chlapi si mezi sebou říkají různými přezdívkami a nikoho to nepohoršuje, tak pokud to pro toho člověka bude důležitý, tak proč to nezkusit. Buď se něco stane, nebo se taky nic nestane.

A: Takže nějaká větší tolerance, respekt.

V: Jo. A musím říct, že ten respekt. To bylo u mě veliká změna. Když jsem se naučila ptát těch lidí, jak chtějí, abych je oslovovala. Že vlastně jim dáváte ten prostor. Že je úplně jedno, jestli má modrý vlasy nebo fialový. A pak si ještě uvědomíte, když chodíte do nemocnice různě na odběry a vidíte tam ty děti na tý endokrinologii, že tohle není něco, na co se umírá. Vidíte tam střet s tou realitou, ty onkologický pacienty, malý děti.

A: No a nějakou změnu, kterou byste vnímala u Tomáše?

V: Začal mít chlapský myšlení a strašně mě to sere.

SMĚJEME SE.

A: Co to znamená?

V: Nevím, my se vždycky strašně smějeme s Terkou. To jsou takový... Od té doby, co se dorovnal, tak se tam najednou ta rovnováha, ta komunikace s Honzou, mým druhým manželem, tak spolu občas drží basu. Ono to bylo hodně složitý v tom vztahu, kdy se porovnávají ti kohouti na smetišti, tak to bylo občas hodně výbušný a teďkon už jsou srovnaný. A fakt ta komunikace je jiná. Já to nedokážu popsat, ale ta energie, nebo takový to vnímání, že Tomáš řeknou s Honzou nějakou myšlenku nebo věc, velmi podobně a mě ani Terku by to nenapadlo. Takže je prostě spokojenej a povahový vlastnosti se nezměnily. Pořád je to on. A díky tomu, že je to tolik let, tak vám ani nejsem schopná říct, jak to bylo předtím.

A: Napadá mě ještě, co se týče vašeho postoje k trans lidem. Jak to bylo před tím, než se vám Tomáš vyoutoval, jestli to bylo jinak, nebo je to podobný?

V: Myslím, že jsem to moc neřešila. I díky tomu, že jsem v devadesátkách měla spoustu lidí z LGBT komunity jako takový. Spíš jsem měla vždycky pocit, že to byla taková jako popelka v rámci té komunity. Ten transgender byl vždycky branej, že to už je moc velká jakoby úchylka. Plus takový to rozdělení, kdo jsou transsexuálové, kdo jsou transgender. Já se přiznám, že už jsem to teď přestala vůbec vnímat, protože těch různých kategorií je tolik. A rozhodně to neohrožuje tradiční rodinu.

A: To je hezký shrnutí.

V: Takže to neřeším. Teď jsme byli, když byl poslední Pride, tak jsme byli všichni na Střeláku, včetně malý, kdy tam bylo tak veselo a příjemně. Potkali se tam různě kamarádi, ať byli heterosexuální nebo ne. Potkalo se tam spoustu lidí, zpívali a tancovali. Jsou takový věci, já jsem si odtamtud chtěla udělat fotku, že jí dám známým na Twitter, kde jsem aktivní a neudělala jsem to. Protože vám pak dojde, že je tam spoustu dětí, který třeba nejsou vyoutovaný a nechcete jim udělat problém. A to jsou věci, který by mě dřív třeba vůbec nenapadly. A to je o tom respektu. Že vlastně víc respektujete i tohle. Já jediný, co očekávám, že bude veselý, protože Tomáš má bindery a mladší dceři (Aničce) je 4,5 let. Tomáš je Tomáš – kluk. Občas se spolu sprchujou nebo koupou, když potřebuju pomoci. Bere si normálně plavky nebo trenky, tak kdy tam dojde k nějakým zvědavým dotazům, jak to vlastně je. Ale až to přijde, tak to přijde a nějak to vyřešíme.

A: No, jo, je možný, že ty dotazy přijdou.

V: No, Tomáš má kamaráda, který není vyoutovanej doma a má bohužel fyziognomii takovou, že má velký prsa a ten chodí ve vytahaných mikinách. Anička ho má hrozně ráda a když si sedne k němu na klín, tak má prostě tu „holčičí hrud“. Zatím jsme to vždycky zamluvili. Ale myslím, že ty děti by to měly vědět.

A: Napadá mě k těmhle fyzickým věcem, jak to má Tomáš např. s tranzicí operativní, přemýšlí o tom? Protože vím, že spousta trans lidí to ani nechce, někdo jo.

V: Jako pro něj je důležitá změna oficiálně, aby měl M v občance. Dokonce bylo období, že možná ani to ne, že je spokojenej v týhle roli. Ale říkala jsem mu, že když poletí někam letadlem nebo kdykoliv, tak tam bude F a přijde tam kluk s vousama. Takže tam myslím, že tenhle krok bude chtít co nejdřív. Když jsme se o tom minule bavili, tak myslím ... Zaprvé je to velká operace. Vlastně nemám pocit, že to potřebuje, protože my když jsme se o tom bavili.. Když

jsem se o tom bavila s těma různýma procházejícíma, tak oni řeší, aby je měl někdo rád. Vlastně neřeší, kdo to má být. Takže třeba máma to řeší, jestli Tomáš bude na kluky nebo na holky. A já vlastně nevím. My jsme schopný o těchle věcech mluvit. A on říká, že neví. Chce někoho, aby ho měl rád, aby byl zamilovanej. Aby byl s někým, s kým si bude rozumět. Někdo, kdo ho bude respektovat. A je mladej, je mu 17. Je pak něco jinýho, když to řešíte ve větší dospělosti. Při současný Evropě, kde je sexuálních hraček a náhražek a možností nepřeborně, tak to je na nich. To je třeba věc, co řešila moje máma: „a jak to vlastně bude mít“. „Hele mami nevím, možností je spousta“. Hlavně, ať je v pohodě“. Tak uvidíme.

A: A ve vztahu teda nějakým nebyl?

V: No, teďka nějaký vztah právě probíhal. On spíš řeší ty citový věci: „on mě má víc rád než já jeho a potřebuju se rozejít, jsem z toho smutnej“. Zase ale úplně podrobnosti vědět nepotřebuju, jsem přeci jenom rodič.

A: Jo, ale co se teda týče nějaký změny operativní, tak nad tím ani tolik nepřemýšlí.

V: No, já myslím, že jo. Spíš řeší, jak moc je to riziko. Je ve fázi, že nemá rád odběry krve a v životě nebyl u doktora v nemocnici. Není to jednoduchý. Stoprocentně chce na mastektomii, na odstranění prsou. To je jasný. No a myslím, že pak uvidí, jak bude pospíchat k něčemu dalšímu.

A: No a jak vy byste nad tím přemýšlela, kdyby šel na nějakou operaci.

V: Mm, já jenom řeším, aby ta operace proběhla v pořádku, protože tam vidím spoustu rizik. Jinak je i to jedno, jestli se nechá nebo nenechá operovat. Je to jeho rozhodnutí. Já jen vím, že je to složitá operace. Takže se bojíte o dítě, který jde na složitou operaci a to už je pak jedno, jestli je to operace páteře nebo něco jinýho. Takže ta zdravotní stránka. Protože tam jsou ty různý štepy, kožní... Není to jednoduchá operace.

A: Děkuju. My jsme to sice už nějak naťukli, ale jak vlastně vnímáte klima ve společnosti, co se týče postojů k trans lidem. Jestli se to nějak proměňuje ...

V: Já to asi nedokážu říct. Mám pocit, že, ale to zase záleží na tom, kde se pohybujete, myslím si, že si to spousta lidí bere jako nějaký rukojmí naprosto zcestných výkřiků – od manželství pro všechny, který ohrožuje tradiční rodinu po nedejbože, když budeme mít transgender, tak že budou chodit chlapi očumovat ženský na dámský záchody a do sprch. Říkám si, že všichni tihle lidi, že poslední jejich touha je, aby někdy někoho očumovali. Přitom ty lidi se s tím nikdy nesetkali.

A: Jsou to takový výstřely, no.

V: No, ale jsou strašně slyšet. Tyhle lidi jsou slyšet, i když nevědí, o čem mluví. Je to populistický. Štve mě, že neprošlo manželství pro všechny, z toho jsem byla smutná. Problém ještě je, že i z komunity transgenderu nebo celkově LGBT, jsou slyšet ty extrémní. Je spousta lidí, který prošli tranzicí a jsou úplně normálně zařazený do společnosti, pár jich je takových, že dělají osvětový aktivisty (v tom dobrým) a spoustu lidí se vymaže. Prošli tím a už se k tomu nechtějí vracet, protože už jsou svoji a nepotřebují to dávat najevo. Změní práci, změní město. Nebo naopak to není potřeba a neříkají to každému na setkání. A pak se bohužel vrací k tomu, že když se jedna operace někde nepovede a je to člověk, kterej je z mého pohledu psychicky nemocnej a problém je úplně někde jinde, tak to pak udělá haló, z kterého si člověk, který s tím nemá zkušenost a nikdy ho to nezajímalo a přečte si tohle, udělá obrázek. Tohle mě štve. Že ten hlas rozumu není slyšet tolik jako ty extrémní. A teď beru extrémní v rámci transgender komunity, protože pak najednou, když zjistíte, jak i ty lidi mezi sebou, to není jednotný spolek. Jako všude jindy. Každý to má jinak.

A: A myslíte, že se to teda alespoň nějak zlepšuje?

V: No, já to mám přes ty děti než dospělý. Já naopak vnímám tu variantu, že to bylo hodně otevřený a že se to zpřísňuje, utahuje. Včetně těch zdravotních věcí, kde se nějaký věci přestávají dělat.

A: Čím myslíte, že to je?

V: Myslím, že jak je ten nárůst pacientů extrémní, tak se bojí chyby. To je jedna z věcí. Problém je ten, že není psychologická a psychiatrická péče – vůbec, a pro děti a pro mladistvý je v šíleným stavu. Kdyby byla, tak ten nárůst možná není tak velkej, protože se rozkreje, kde je problém. A v tu chvíli se zase uvolní ty mantinely.

A: Děkuju. Já si myslím, že by to za mě asi bylo všechno.

V: Já taky myslím, že jsem řekla všechno.

A: Moc vám děkuju.

Rozhovor č. 3

M = Milada (matka Sama)

A = Adam

A: Tak jenom teda na tu nahrávku, ještě bych se vás chtěl zeptat, jestli je za vás v pohodě teda, že to budeme nahrávat, potom to bude všechno anonymizovaný, jak jsem říkal.

M: Jo v pořádku.

A: Na začátku bych se chtěl zeptat na takový jako faktický informace, jestli byste mi mohla říct, jaký zaměstnání děláte a kolik vám je let?

M: Je mi 45, pracuji jako vedoucí skladu. Mám teda středoškolský vzdělání. Jsem vdaná, podruhá - 2 děti z prvního manželství a děti 2 děti z druhého. Takže asi tak. No tatínek elektrikář, maminka zdravotní sestra.

A: Moc děkuju. No a co se týče těchlech nějakých takových faktických informací vašeho syna. Jestli byste mi mohla říct, kolik mu je let, kdy se vyoutoval?

M: Narodil se 1999, letos mu bude v prosinci 25. V podstatě se vyoutoval nejdřív v 16 letech jako lesba a pak někde zhruba v 18. Ale je pravda, že si to úplně přesně nepamatuju. Já si myslím, že tam byl ten 18. rok. Tak on teda jakoby dlouhodobě docházel k psychologům a psychiatrické, protože k tomu má ADHD. A takže to řešil, no a vlastně při jedny z těch schůzek, když my jsme byli zrovna na dovolený, tak jsem se ptala, proč si změnil jméno a on mi na to odpověděl, že vlastně po návštěvě s psychiatrickou došli k tomu, že se cítí být klukem. I když, jako je pravda, že jsme se na to ptali už pár let předtím, jako protože nikdy nechodil oblékaný jako holka, vlastně víceméně měl klučičí zájmy a tak dále. Jestli tam teda není nějaká takováhle alternativa. A on říkal, že ne. Pak vlastně jakoby pro nás to byla najednou rychlá informace. My jsme přijeli z dovolený a s tím, že vlastně za zhruba 2-3 měsíce už měl i nástup na první operaci. Jo, byla to pro nás taková trošku smršť, ale tak nějak jako jsme to vzali úplně normálně, aspoň teda za mě budu mluvit, protože u manžela, ten s tím taky neměl takovej problém. Spíš nám vadila ta rychlost. Na jednu stranu bych čekala asi pozvolnější přístup, nějaký delší zkoumání, jestli to opravdu není nějaký rozmar, nebo něco takovýho. Asi je to něco jinýho, když to řekne čtyřicetiletý člověk a něco jinýho, když je to vlastně mladý člověk, který jakoby vlastně teprve začíná a tím, že bych řekla, že jako ta operace jako taková je nevratný zásah, tak bych čekala asi tam třeba rok nějakou lhůtu na to, aby ten člověk jakoby opravdu se nejdřív

sžil s s tou svou novou osobností. Věděl opravdu stoprocentně, že je na tom tak a tak. A pak teprve teda přistoupil k tomu nezvratnému.

A: Jojo, rozumím, rozumím. No a abych si to časově tak srovnal v sobě, tak jste říkala, že v 16 se teda vyoutoval jako lesba a v 18 letech to přišlo s tím jménem.

M: Vlastně dopředu nám nic neřekl, že dochází k psychiatričce, to jsme věděli, ale vlastně pro nás to bylo tak, že my jsme byli na dovolený a najednou na Instagramu změna jména, tak jsem se ptala, co se děje a on řekl, že nám to původní nechtěl psát, ale že když se teda ptám tak, že je to tak a tak.

A: Hmm. A vy jste zmiňovala, že prošel nějakou operací, takže... já nechci říkat v jaký fázi, protože vlastně každý tím prochází jinak ale...

M: No, vlastně nejdřív se odstraní.. U těch holek je to tak, že teda vlastně odstranili tu prsní žlázu, takže nejdřív došlo tady k tomu s tím, že do roka měl mít vlastně operaci vaječníků a dělohy. A k tomu už nepřistoupil. Jo momentálně právě říkal, že vlastně pro něj je to největší zásah v tom smyslu, že vlastně ve chvíli, kdy by se nechal vymodelovat ten penis, tak už by tam ale neměl to nervový zakončení a měl by problém, co se týká sexu. Takže z toho důvodu si chtěl ponechat tu dělohu, ale vlastně stejně po té zdravotní stránce je neproduční, protože si píchá ten testosteron. A bere to jakoby invazi, která vlastně je mu nucená z pohledu státu.

A: Jasně, hmm, rozumím. Takhle to zmiňuje hodně trans lidí, že to takhle cítěj, no. Takže teda nechal si odstranit prsní žlázy. A co se týče vyoutování se okolí, tak...

M: Tak vystupuje jako muž přede všemi, i v zaměstnání.

A: Jo jo, super mockrát díky, myslím, že k tomuhle se ještě určitě dostaneme. Já jsem se chtěl zeptat vlastně, nebo ta struktura je taková, že bych rád postupoval jakoby před coming outem, pak ten coming out a pak po coming outu. Tak vlastně přemýšlím, jestli byste mi mohla říct, jaký máte vlastně se synem vztah? Co se týče takový nějaký jako blízkosti, nebo ...

M: Máme vztah horší, ale to asi není daný tím coming outem, ale protože vlastně tam bylo to ADHD od malinka, tak s ním byla složitější práce a do toho vlastně opravdu v těch 18 letech začaly těžký problémy i v tom smyslu, že začal propadat ve škole a tak dále. Když jsme nabízeli jakoukoliv pomoc, tak ji odmítal. Dostali jsme se do takové fáze, že jsem ho tenkrát vyhodila.

A: Hmm.

M: Protože jsem prostě nabízela pomoc i takovou, že prostě: „dobře školu nedoděláš, budeš mít základní vzdělání, za to ti hlavu nikdo neutrhne“. Ale on řekl, že to je všechno moje řešení,

ne jeho a že s tím nesouhlasí. Já jsem mu na to řekla, že bohužel prostě mám doma další 3 děti a nemůžu prostě řešit neustále jenom jeho problémy ... (část vynechána z důvodu ochrany soukromí). Jo, takže jsem mu dala na výběr, buď prostě kamarádi nebo my. A tak nějak to vyústilo v to, že jsem ho teda z té domácnosti vyhodila.

A: Děkuju, že to se mnou takhle sdílíte.

M: Takže jakoby ten vztah je takovej prostě složitější, no celkově. Ono vlastně došlo i potom později k tomu, že u té psychiatricky mu diagnostikovali hraniční poruchu osobnosti.

A: Hmm.

M: A bohužel ona i ta druhá dcera z toho prvního manželství má ADHD, teď vlastně má i tu poruchu autistického spektra a je pravda, že co jsme se tak bavili všude možně, kde jsme běhali, s odborníkama, tak to teda vychází z toho, že ten můj první manžel to pravděpodobně měl taky.

A: Hmm, a teďka přemýšlím, pardon, abych si to srovnal. Takže, vlastně tenhle syn se jmenuje jak, pardon?

M: Teď je Sam. On si vzal vlastně jakoby to jméno, aby měl neutrální a příjmení má teda po babičce z (ze zahraničí).

A: Jasně a ten je teda z vašeho prvního manželství, stejně jako tahle dcera, kterou jste zmiňovala.

M: Přesně tak.

A: A teďka teda jste ve druhém manželství a ...?

M: A to mám 2 dcery.

A: Hmm, a když jsme se bavili o tom vztahu, tak co se týče nějakýho takovýho sdílení právě těchletěch věcí předtím coming outem. Byli jste nějak zvyklí si o něčem takovýmhle povídat – o vztazích a takovejch věcech?

M: Jojo, vlastně já jsem si do té doby myslela teda, že jsme hodně otevřený, že o všem možném mluvíme. Právě tam i v těch 8 letech on začal zkoumat, jestli je možný vztah mezi ženami a tak. Takže to jsem říkala, že to určitě možný je, že to záleží jenom prostě, jak se kdo cítí, že není nutný, aby vlastně fungoval jenom vztah muž a žena. Takže tohleto vždycky u nás nebyl problém, aspoň za mě. Ale je pravda, že prostě to, co jsem si třeba já myslela, že funguje nějaký sdílení, tak potom později, když už jsme se dostali k nějaký podrobnější diskusi, tak on spousta věcí a nevím, jestli je to v rámci toho ADHD, si převzal úplně jinak.

A: Hmm.

M: Jo, takže já jsem si myslela, že jsme o něčem komunikovali a on má pocit, že jsme komunikovali úplně o něčem jiném. Jo, takže tak nějak člověk se musel nastavit tak, aby tomu dítěti vždycky dokázal všechno vysvětlit, protože už nám vlastně na začátku, to už bylo ve druhý třídě, říkala psychologka, že tam má to ADHD, musíte prostě nastavit pevně hranice, musíte vysvětlit, ale ne zase se u vysvětlovat a tak dále. No, ale ne vždycky to funguje. Jo, třeba ta druhá dcera vlastně teď studuje vysokou školu a u tý jsme to vlastně jsme do dospělosti nepoznali, protože vlastně tak, jak to bylo u nás nastavený, tak jí to vlastně vyhovovalo. A ta komunikace taky funguje úplně jinak, no. Ale prostě každý dítě je jiný.

A: Jasně, no. No a vy jste teda říkala, že v osmi letech vlastně už se vás ptal, jestli je možný, aby byl vztah mezi 2 holkama?

M: Myslím, že to bylo po táboře, že se mu líbila nějaká holčina z toho tábora? No.

A: Hm. Takže asi předpokládám, že teda nebo v tu chvíli ... napadlo vás, že třeba bude lesba v tu chvíli, nebo jak jste nad tím přemýšlela?

M: Tak v tu chvíli úplně ne, ale potom jsem si všimla, že vlastně o kluky se obecně moc nezajímá. Jo, jakože v těch 8 letech, když zase srovnám ty ostatní tady, tak tam to v podstatě už začínalo, že „já, mně se líbí tady ten kluk ze třídy, nebo tady ten kluk z kroužků a tak dále, kdežto tam to vlastně nebylo vůbec. Tak jsem si říkala, no dobře, třebas to tak nebude, může to mít opoždění, ale já jsem si říkala, že spíš to bude tak, že... byl víc v kontaktu s holkama, že tam může něco takovýho probíhat, no.

A: Hm, takže tohle vás napadalo. A napadlo vás někdy, že by třeba mohl být trans? Blesklo Vám to někdy hlavou?

M: To jsem v tý době jako neřešila, protože jsem si říkala, tak je to malý dítě. Na jednu stranu tam probíhá všechno možný. To, že nemá rád sukni, to je spousta holek, že nemá rádo sukni. Takže to jsme v podstatě nijak neřešili a vlastně nám nikdy ani neřekl, že by se cejtil bejt jinak. Co se kroužku nebo výběru zájmů, tak jsme do toho nikdy nezasahovali, tam jsme se nikdy nad tím nějak extra nepozastavovali. Začalo nám to spíš ve chvíli, kdy mu bylo těch 16 a vlastně říkal, že se mu líbí holky a obecně to vystupování se změnilo, tak jsem se i na to ptala. A pak když začaly i problémy se školou a tak dále. A ptala se ho i na to vlastně ta starší přímá sestra a tam taky říkal, že se necejtí bejt klukem. Taky ze začátku nejdřív měl první vztah s klukem. Ale on říká, že to bylo jenom, aby věděl teda, jak na tom.

M: I když ten vztah teda trval 2 roky. Tak bych zase neřekla, že to člověk jenom zkoumá, jak na tom je, ale...

A: No a vy jste říkala, že teda neměl rád sukni, což přesně, jak jste zmínila, tak spousta holek nemá. Přemejšším, když se na to podíváte zpětně, napadá vás ještě nějaký takový jako genderově atypický chování pro holky, který se u něj objevovalo, když byl malej nebo dospívající?

M: Víte, já bych asi tohle nekonkretizovala z toho důvodu, že tam jako hodně fungovalo i to ADHD a já nevím, co bych přičetla tady tomu a co bych přičetla tomu, že vlastně teda byl trans.

A: Hmm, hmm.

M: Je pravda, že třeba paní učitelka třídni v tý druhý třídě mi říká: „no ale jak jste si dovolila vůbec vlastní dítě vzít k psychologovi, protože tam byly problémy i s výukou, vlastně mu zjistili i dysortografii, ta psycholožka a přitom vlastně zjistila to ADHD. A tam už říká: „no on je jinej“. Říkám: „no, to přece není problém, každý dítě není stejný, že jo. No ale ona v tom problém spatřovala, protože říkala, že vlastně se chová úplně jinak než ostatní holky a říkám: „no dobře, ale jako to přece nemá cenu se k němu chovat nějak jinak“. No ale bohužel to tam způsobilo ve třídě trochu šikanu a tak dále. Ale je pravda, že jsem tomu nikdy nepřisuzovala takovej význam.

A: Hmm, a co týče právě třeba jeho zájmů nebo vlastně kamarádů, který měl - bavil se třeba víc s holkama nebo s klukama, jak to měl?

M: Bavil se s holkama, protože je pravda, že jako snažil se s těma klukama, chodil na skauta. Tam teda to měli oddělený, ale na tábory jezdili společně. A snažil se těm klukům vždycky vyrovnat. Jo, ale je pravda, že soutěživý holky jsou taky, jo. Takže proto říkám, nikdy jsem tomu nepřisuzovala nějakěj vážnej důvod, že by se choval jinak. Ani sám se tak v tu dobu necítil, že by byl nějaký jiný, nebo že by se cítil nějak jinak. Proto říkám, že vlastně pro nás to byla docela jakoby rychlá otočka.

A: Hmm. Jo, takže z toho slyším, že vlastně vás ani nějak nenapadlo, nebo nepřišlo vám nějak, že by mohl být trans.

M: Ne, ne, jako my jsme nikdy ani nepodporovali to dítě v tom, aby si nutně muselo hrát s něčím nebo nějak chodit oblékaný, protože je to úplně jedno. Každý má rád něco jiného a je pravda, že jsme v tom neviděli něco jinýho. A potom, když už jsme se ptali, když už byl vlastně starší, tak to tak necítil v u dobu.

A: Děkuju. A co se týče jeho zájmů, co tak dělal?

M: On chodil na výtvarku v ZUŠce, ale to mají jakoby daný asi po dědovi ze strany prvního manžela, protože vlastně tomu se věnuje i ta dcera. A pak toho skauta. No, takže opravdu spíš takový ty sporty jako jezdit na kole a ve volném čase jezdit na bruslích, plavání a tak. Nějaký panenky ho nikdy moc nezajímaly. Ale je pravda, že ani autíčka, jo, takže to nebude nějak jako vyhraněný.

A: Jo, to je taková jako oblast. Někdo tomu přikládá váhu, ale přesně, jak jste říkala, tak každý dítě je jiný, ať je to kluk nebo holka, takže spíš tak mě to jenom zajímalo. Ale nemyslím si, že by se tomu měla dávat nějaká větší váha. Můžu děkuju. No, a vy jste vlastně zmiňovala ten coming out, jak tak nějak proběhl. Myslíte, že byste mi o tom mohla říct ještě trošku víc? Jak teda vy jste se to dozvěděla nebo dozvěděli?

M: No, dozvěděli jsme se to vlastně na dovolené v rámci toho, že jsem se dívala na Instagram, protože je pravda, že i v tu dobu nebo obecně už od té doby, co od nás odešel, tak ty informace o tom, jak se má, co dělá a tak dále, jsou dost kusý. Jo, já neříkám, že mu nezavolám, ale on sám teda nezavolá, takže se většinou kouknu na Instagram, jestli ještě dítě žije (SMÍCH). A tak tam právě byla najednou ta změna jména. Tak jsem jako jenom psala, co se děje. No tak mi to vlastně napsal, tak jsem chvíli na to koukala a říkala jsem to manželovi. A říkám: „no dobře“, no tak jsem psala, proč tak náhle a že vlastně k té psychiatrice už chodí dýl a on říkal, že ta psychiatricka říká: „no tak jestli se necítíte“ a on říká: „no jo, teď to dává smysl“. A je pravda, že vlastně od té chvíle, kdy si začal říkat Sam a začal mluvit o sobě v mužském rodě, tak začal být takovej jakoby klidnější, vyrovnanější, spíš. Takže jsem si říkala, tak tohleto je asi jenom můj předsudek. Když vidím, jakože vyrovnaný s tím a je opravdu jako s tím úplně srovnaný, tak to asi bylo zrovna to pravý, jenom to neuměl pojmenovat.

A: Hmm, což může být náročný, no. A teda to bylo v jeho 18 až 19 letech, tak nějak?

M: Tak nějak. Já si opravdu teď už nepamatuju přesně ten rok.

A: Jo, to je úplně v pohodě. Spíš jenom přemýšlím, jak jste říkala teda, že pak s vámi už nebydlel, tak to už bylo vlastně po tom, co s vámi nebydlel.

M: Tak, tak. Takže my jsme byli na dovolený bez něj a vlastně i bez té druhé dcery, protože ta už byla někde s přítelem. Už s náma na tu dovolenou nechtěla. Tak oni jsou vlastně ... dceři je teď 22. No, takže ta už taky v té době měla tak nějak svůj život, takže jako..

A: Hmm, co se vám tak honilo hlavou, když jste si přečetla to jméno a pak vám to potvrdil?

M: No jenom vlastně jsem se divila, že se to tam neprojeví dřív. Bych řekla, že to bylo asi jediný. Pak jsem říkala: „no dobře, tak uvidíme, jak se to bude vyvíjet“. Samozřejmě mi trvalo určitou dobu, když tomu dítěti říkáte „ona“ nějakých x let, tak než jsem si opravdu zvykla na to říkat „on“, tak mi to chvíli trvalo. Třebas rodiče si na to zvykli opravdu až někdy teď kon. A to bylo asi tak všechno. Pak jsem říkala, no dobře, tak bude operace, když bys něco potřeboval... No, nejlepší bylo, že vlastně když po té operaci poslal první fotku, tak jsem říkala, no tak teď je to celý tatínek vzhledově (SMÍCH). Tak jsme říkala: „tak fajn“. No a vlastně po roce teda se rozhodl, že na tu operaci jakoby nepůjde. Je pravda, že měl trochu problémy po té operaci i jako co se týká po zdravotní stránce. Takže jsem si říkala, že to asi jako i z toho důvodu k tomu nechce přistoupit. Že je ty komplikace jsou potom složitější a to tělo se hojí hůř.

A: Hmm.

M: A jediný, co mě asi napadlo, bylo, a to jsem se ptala, nechtěla jsem se ho dotknout, tak jsem se na to ptala spíš té druhé dcery, jestli na něj nebudou třeba někdo koukat skrz prsty, že jo, že teda jako vystupuje chlap, ale v podstatě dole má teda pořád vlastně dělohu. Tak mi pak volal, říká: „můžeš se mě na to ptát úplně normálně“. Říkám: „no, dobře, já jsem se tě nechtěla dotknout“. No a tím vlastně tak nějak jsme to ukončili asi. Je pravda, že on teda rozvíruje tu debatu pořád právě na to téma. Že by se to mělo uzákonit i bez té operace a tak dále, jo. Tak já jsem říkala, že zase na jednu stranu z pohledu toho, jak fungují v tom státním orgánu, že nic není tak jednoduchý. I když vidím, jak k tomu přistupují tam ty lidi, co se týká třeba i jako sňatků stejnopohlavních párů a tak dále. Jaký v tom panují opravdu různorodý názory, tak jsem říkala, že tak jednoduchý to opravdu asi nebude. No to by opravdu ta vůle musela bejt obecně celkově jednoznačná.

A: Máte pravdu, jde to pomalu, ale zároveň věřím, že brzo, snad co nejdřív, se to pohne dopředu nějak, no.

M: Na jednu stranu je pravda, že oni neustále otevírají různá témata. Jo, třeba i moje mladší dcera zase furt, co se týká znásilnění a přístupu k ženským. Já říkám, jo jako na jednu stranu, ale „Řím taky nepostavili za chvíli“, že jo. Prostě vy chcete změnit teď něco, co trvalo vlastně 100 let – třeba nějaký její přístup, co se týká k ženám a tak dále, to není tak jednoduchý. „Asi o tom mluvit můžete, mě už to unavuje“. No já se přiznám, že už jsem z toho trochu utahaná, protože to téma je u nás na denním pořádku a já mám na starosti i jiné věci. Je toho fakt hodně, no.

A: Hmm, hmm. Možná přemýšlím, kdybychom se ještě vrátili k tomu, jak se vám vyoutoval. Ještě si říkám, jak jste se, jak jste se cítila? Měla jste tam nějaký tak jako silný emoce, který...

M: Ani ne. Jako pro mě to vždycky bylo braný tak, že v podstatě to dítě nežije můj život a já nežiju jeho, žejo. Takže spíš jsem se chtěla ujistit, že si tím je on jistej. Jo, přece jenom každá matka nechce, aby to dítě bylo nešťastný. Tak to bylo asi jediný, o co mi šlo. Ale jestliže, jak říkám, s tím, jak jsem viděla, že se najednou začal cítit úplně jinak a byl klidnej, tak jsem si říkala, že vlastně to je asi to, co potřeboval, no.

A: Hmm. Takže jestli tomu dobře rozumím, tak jste koukala spíše na to, aby on se měl dobře? Jo, že vlastně někdy rodiče popisují takovej jako smutek, někdy vztek – fakt různý emoce. A hodně tak jako o sobě nějak mluví, což je ale pochopitelný. Ale vy říkáte, že jste opravdu spíš koukala teda na to, aby on..

M: Tím, že těch dětí mám víc... jako asi být matka jedináčka, možná bych třeba k tomu přistupovala jinak. Já nevím, jo, nemůžu posoudit zase ostatní rodiče, protože zas mám sestřenici - ta má jedináčka a vlastně vidím, jak k tomu dítěti přistupuje, protože se bojí a ví, že má jenom jeho. Bere to v podstatě jako svůj jediný pokus to dítě (SMÍCH). Když to tak řeknu, ale je to tak. A já jsem zase si říkala: „no dobře, tak mám děti, ale nejsou to můj majetek a nežijou můj život. A zase já ne ten jejich. A nikdo to nemá jakoby jednoduchý“. Můj pocit v tomhle směru nikdy nebyl takovej, že bych cítila vztek nebo smutek, nebo něco takového, spíš za mě je pak radost to, že teda vidím, že to ten smysl mělo.

A: Jo, že se v tom má dobře.

M: Je pravda, že my jsme si ten velkej smutek odbyli už předtím právě s tím vyhozením. Jo, takže tohle to už pak jako byla taková malichernost za mě.

A: Jo, jo, jo. Hmm, a vy jste vlastně zmiňovala, že vám nějakou dobu trvalo si zvyknout na jméno a na zájmena, což je úplně pochopitelný. Za jak dlouho třeba jste právě začala používat to jméno, který si vybral, nebo ty zájmena?

M: To já jsem se snažila hned, ale je pravda, že občas mi to ujelo. Je pravda, že ze začátku mě opravoval, pak říkal: „jo, asi je to v pořádku, protože nemůžu chtít po všech, aby si na to zvykli hned“. A já jsem to taky říkala: „promiň, prostě ale skoro 20 let tě nějak oslovujeme, tak to nebude úplně hned, no.

A: Takže jste se snažila hnedka od začátku, zároveň prostě se člověk občas přefekne.

M: Jo, to si myslím, že je běžný. Pak už mi to přišlo... třeba rodiče, kterým to fakt trvalo skoro 2 roky. Ale zase na jednu stranu jsem si říkala, že oni jsou s ním v kontaktu ještě míň než já.

A: Pardón, myslíte vaše rodiče?

M: Jeho prarodiče.

M: Takže asi z toho důvodu, jakoby těm to obecně trvá dýl, no. A když třeba mluvím se svojí tetou, tak pro ně je to pořád Martina. V podstatě si jakoby na to nezvykli vůbec.

A: Vy jste teďka zmínila ty prarodiče a vlastně teda tetu. Co zbytek rodiny, jak to brali? Co se týče otce třeba?

M: Jo, tak ty biologický otec, tak jedinou reakci, co vím, bylo: „tak teď si pořídíš tu motorku“, ale jinak potom nevím. Protože je pravda, že jsme se rozešli ve zlým, takže jinak o tom potom nemám tušení, jak to probíhalo. Můj manžel, ten to vzal vlastně docela normálně, protože přesně byly jiné problémy s ním než zrovna tohleto. Takže pro nás to nebyla taková třaskavá informace jako pro někoho jiného třeba.

A: Hmm.

M: Je pravda, že rodiče... už si to moc nevybavuju. Táta je takovej trošku stoickej a řekl: „no tak co, no“, si myslím. Ale máma jako zdravotní sestra, si myslím, že to vzala taky docela dobře, protože o těch věcech taky zná a ví dost, že v podstatě, co se týká tady toho, tak to není úplně taková volba toho člověka, jak by si přál. Někdo řekne, že to je jeho volba. A moje ségra tak jako říká: „no, hlavně aby si to dobře rozmyslel, aby si pak jako přesně nenechal změnit pohlaví a pak zase se nerozhodl, že bude... A já říkám: „no ale on se o tom nerozhoduje“. Jo, takže pak nějak, jako si na to jakžtakž zvykla, ale protože moje sestra jakoby hodně ... Jak bych to řekla. Jede do ezoteriky a regrese, tak nejdřív říká: „no nechceš si nejdřív zajít ke mně, že jestli tam není nějaký jinej problém?“ Já říkám, že rozhodnutí je na něm. Jo, jako já si myslím, že „takhle to úplně nevyřešíš – jednoduše, jak ty si představuješ“.

A: Vy říkáte, že ona tam měla takovou nějakou, nebo že zmiňovala nějakou nejistotu? Vy jste tam tu nejistotu někdy měla takhle?

M: Že by se jako potom mohlo jako rozhodnout, že je zase holka? Nene, to ne. Za mě je to trošku sranda, protože říkám - zrovna holka s největšíma prsama u nás v rodině si je nechá dát pryč, ale jako jak říkám, prostě byl si jistej od začátku a postupem času, když jsem to viděla, tak prostě za mě tam ta nejistota není. Za mě spíš nejistota byla, protože vím, jak ty lidi dokážou fungovat. Víam, že se setká s šikanou, tak jsem si říkala, no, aby to jinde okolí vzalo dobře. U

nás doma je pravda, že třebaš švagr jako manžel mojí ségry ten řekl, že to je hermafrodit. Tak to jsem teda říkala, že se mi nelíbí, a tak nějak jsme přerušili kontakt, no.

A: Hmm. A to je manžel...

M: Tý mojí sestry.

A: A říkáte, že jste nějak přerušili kontakt potom?

M: No, protože jsem říkala: „promiň, ale to se mi fakt nelíbí. Oni říkají, že je to holka, která se nevyzná sama v sobě. Říkám, no, tak to radši se s nima nehodlám o tom bavit, rozebírat to. Protože když to nechce někdo pochopit, tak to nechce pochopit.

A: Je to tak.

M: A právě proto vím, že to okolí, je to pořád složitý a spíš za mě z pohledu matky byla spíš ta obava, aby to dítě to nemělo ještě víc složitější, než to má.

A: Hmm. A teda takovejhle postoj negativní má ten manžel sestry a i ta sestra teda, jestli tomu dobře rozumím, nebo?

M: Tak přímo takhle se o tom nikdy nevyjádřila, akorát teda říkala, že si myslí, že tam musí mít nějaký problém s rozdvojenou duší nebo něco takovýho.

A: Hmm, takže podporu z jejich strany ...

M: Ne, tam moc ne.

A: A ze strany těch prarodičů, nebo teda vašich rodičů, tak jak tam to vnímáte?

M: Je pravda, že jim to trvalo dýl. Co se týká mého táty, tak ten se moc nevyjadřuje, ale já si myslím, že obecně prostě tam je, jak jsem říkala, že ten vztah byl takovej horší už u nás, tak on to vzal vlastně jako ochranně podle mě vůči mně jako otec. Takže má na něj takovou větší pifku, ale asi to není daný ani tou změnou. Bych řekla, že tam spíš je to tím chováním. No a moje mamka to vzala a podle mě dobře. Takhle, dobře asi vůči tomu, že jim je skoro 70. Jo, samozřejmě, že určitý věci ve svém věku řeknou, že tomu nerozumí, ale radši řekne, že tomu nerozumí, než aby ho urážela nebo něco takového.

A: Hmm.

M: Jo, ale nejde zrovna jenom asi o tohle, jo. Já si myslím, že v tomhle směru ta mamka jako zdravotní sestra věděla, že to je tak a tak. Ale jde i jako celkově o jiný věci, takže... Jo, takže tam spíš jde o to, že třeba se ptala přesně i jakoby na ten spodek a tak dále. Jo, tak jsem jí to

říkala: „heleď, ale je to rozhodnutí v tom a tom smyslu“. Jo, ptá se vlastně na to samý, nad čím jsem přemýšlela víceméně já.

A: No a řekla byste, že teda ho přijali?

M: Ale jo, vlastně, já si myslím, že víceméně si uvědomili, že to dítě se samo o sobě nezměnilo, akorát prostě se cejtí teď víc jako kluk, takže to vzali bez problémů. Jo, protože ta osobnost se nezměnila nějak výrazně.

A: Hmm, jojo. Takže jméno a zájmena používají preferovaný ...

M: Normálně „on“. Je pravda, že můj táta už na něj už huláká Same jako úplně bez problému, že už se nesplete a obzvlášť když ho našteve teda, takže je vidět, že už se s tím sžil.

A: To věřím, že i tohle může být důležitý, když ta okolní rodina toho člověka taky nějak vlastně přijímá.

M: To jo, no. Já si myslím, že svým způsobem Sam to úplně nechce říkat, ale že i jakoby to nepřijetí z té strany mojí sestry, protože měli docela blízký vztah, ho mrzelo hodně. To samý, jako ho mrzela spousta věcí, co se týká vztahů s biologickým otcem – tam nešlo o to přijetí coming outu, ale já jsem věděla, že ho to mrzí úplně stejně - sice to nechce dát najevo, ale myslím si, že tohle ho dlouho mrzelo, než se s tím tak nějak jakoby srovnal.

A: A pardon, když jste zmínila biologického otce, tak s tím vy jste, jestli tomu dobře rozumím, už byli jako rozvedený, když se vyoutoval.

M: Jemu byly 4 roky.

A: Přemýšlím, jestli ještě nějaký rodinný členové – takový jako důležitý pro vás a pro něj. A jak to brali, jestli byste mi mohla třeba přiblížit? Sourozenci – ségra.

M: Ta ségra, tak tam on to prostě na jednu stranu vzal: „takže dobře, vy jste mě nepřijali“, takže s nima tak nějak přerušil kontakt. Právě proto jsem si říkala, že je vidět, že ho to mrzí. Ale jinak další sourozence nemám. Od manžela bejvalýho je tam bratr, ale pravda že tohleto nevím, teď tam byli v (zahraničí) a normálně ho oslavují jako Sam a „on“, takže si myslím, že s tím zas tak velký problém taky nebude. A co se týká babičky v (zahraničí), tak ho taky tak oslovuje, ale jak dlouho jí to... v podstatě jim to asi jenom oznámil, protože se dlouho neviděli, jestli si na to v mezidobí nějak zvykli, ale jestli to tam rozebírali, jak o tom mluvili, jak na to reagovali, tak to taky asi neví.

A: No a teda sourozenci Sama.

M: Tam si myslím, že to bylo úplně bez problémů. Jo, protože vlastně ta druhá – jako Klára, tý, co je 22. Říká: „no tak fajn, tak to je dobře, že se cítíš jako nebo, že aspoň víš“. Johana, ta z toho druhýho vztahu, tý teď bude 17, tak ta byla úplně jakože mu hrozně fandí a tak. Takže říká: „jo, hlavně, když to bude pro tebe to nejlepší“. No a nejmladší, Kačence je teď 8, no, takže vlastně ta to tak nějak vůbec neřešila - jako malinký dítě prostě nechápala, že by najednou... tak on jí to vždycky jenom tak jemně řekl: „Hele, tak teď jsem Sam“. Takže já si myslím, že ta to vůbec neřešila. Prostě za mě je tady furt jeden sourozenec a hotovo. A jestli to je tak nebo tak, tak myslím, že to v té době vůbec neřešila.

A: Takže takhle jeho sourozenci celkově, z toho slyším, že to bylo v pohodě.

M: Tak jako oni měli vždycky docela blízký vztah v tom, že vlastně byli dost problémy právě s tím biologickým otcem. Samozřejmě se vždycky jako všichni spikli, že určitě i já jsem ta nejhorší, jako všichni sourozenci. Takže tam si to vytvořili hodně blízký vztah, no. Je pravda, že i ta Johana pak jakoby špatně nesla, když se odstěhoval a najednou už tam neměla nikoho tak blízkého, takže jí to chvíli trvalo, než si na to úplně zvykla.

A: Hmm, přemýšlím, odpověď na tu otázku je úplně jasné, ale vlastně nějak jsem se chtěl zeptat, jaký bylo pro vás to, že ho přijímali sourozenci.

M: U nás to fakt proběhlo v klidu. Věřím tomu, že u někoho to tak úplně není, ale u nás to problém nebyl.

A: To rád slyším.

M: Hmm, je pravda, že když řeším někde něco, protože taky jsem prostě skončila vlastně na antidepresivech kvůli prvnímu manželovi, tak jakoby docházím spíš preventivně k psychologce. A když to někde řeším, tak vlastně všichni říkají, no vždyť je to hrozně náročné a říkám: „ale jak pro koho asi“. Nevím, já jsem do toho dítěte jakoby nikdy neprojektovala něco, co bych jakoby u něj chtěla, aby dosáhl, ale spíš šlo o to, aby to dítě bylo spokojené a bylo úplně jedno, jak k tomu dojde.

A: A myslíte teda, že to, že ho vlastně přijímáte, vlastně úplně v pohodě, může bejt třeba tímhle nectím? Právě že jste si tam dopředu nedávala nějaký ty projekce?

M: Nevím, myslím, že my jsme to tak měli v rodině pořád, takže mi to nepřišlo nějaký zvláštní, no. Ale je pravda, že mám třeba nadřizenou, která má jedinou dceru a řekne: „ježíš, ta kdyby mi přišla domů třebaš potetovaná, tak jí ještě vynadám, protože jsem jí nevychovala, aby se oblíkala, nebo jednala takhle, jo?“ Což jsem si říkala, tak člověk vychovává člověka nebo dítě,

aby bylo slušný, ale ne, aby se nějak projevovalo jinak žejo. Takže to u nás bylo spíš víceméně - hodně táta v tomhle směru fungoval. Prostě abyste byli slušně vychovaní, ale co si jinak budete dělat, to už je na vás.

A: To mi přijde skvělý vlastně, no, protože často rodiče zmiňují, že pro ně je těžký to, že oni si musejí měnit nějaký představy, který si udělali o tom dítěti dopředu. Jo, že si někoho vezme, že si vezme muže/ženu, že bude mít, nevím, 3 děti atd. Že ty rodiče mají dopředu vymyšlenou budoucnost toho dítěte, a to je pro ně pak někdy těžký, no. Že to tak jako si musejí v hlavě měnit. Tak mi přijde vlastně moc fajn, že jste to měli takhle.

M: Ale tak jako jsou takoví lidi, no třeba moje bejvalá kolegyně, za kterou jsem nastupovala teďkon, tak ta říkala taky, že měla jediný dítě a jestli bude mít dítě, aby ona měla vnoučata. Takže jsou takový, ale asi jich není tolik, nebo spíš moc nevystoupou, no.

A: Hmm. Napadá mě, teďka jste zmínila nějaký kolegy a tak. Co se týče takhle vztahu přesně s kamarádama, kolegama, tak ti to všichni vlastně vědí, že ...

M: Když se mě někdo zeptá, tak mu to řeknu, já s tím nemám problém. A vlastně zatím v současném zaměstnání musím říct, že teda jako po té lidské stránce to asi nejlepší, co jsem kdy měla. Takže vlastně všichni říkali, že vědí, že vlastně to dítě se nerozhodlo, že chce bejt někdo jinej, takže to chápou, že to tak je. Ale třeba, co se týká jako otázky toho zaměstnání současného, tak jsou to většinou právníci. Ty míň nadřizený řeknou: „ne, manželství je prostě jenom muž a žena“. To mi pak začne vždycky oponovat ta druhá dcera – řekne: „no, ale tady není nikde psaný, že ...“ Takže ta mi tam, argumentuje, ale říkám: „prosím tě, to mi můžeš argumentovat, jak chceš, já už to tam přednášet nebudu“. To už je zbytečný. Takže pak už jsou takovýhle diskuze na delší dobu a to se do toho radši moc nepouštím, protože jsem si říkala, že pokud ten člověk chce, tak si ty informace najde a může se to zjistit. A nebo nechce.

A: Hm, jasně, někdo taky je tomu úplně vlastně uzavřenej a nepustí k sobě nic novýho a jinýho, než si myslí. No ale zkrátka takhle celkově před třeba i rodinnýma známýma, kamarádama - všichni to teda vědí, jestli tomu dobře rozumím?

M: Jojo. Mám kamarádku Ukrajinku, ta je původně teda vystudovaná učitelka a psychologka, ta říká: „no ale“. A říkám: „hele, prosím tě, je to moje dítě a co bude dělat, je jeho rozhodnutí“. A tak nějak se s tím srovnala pak taky, takže vlastně mluví jenom jako o Samovi. Já myslím, že se u nás viděli, že s tím neměla takový problém. A spíše ona je taková hodně jako přecitlivělá. „A nebude s tím mít problémy a tak?“. A já říkám: „tak se s nima budem muset poprat, no“.

A: Hmm. Tyjo, jaký to pro vás bylo takhle, když vám házela takovýhle možná trošku jako znejišťující konstatování?

M: Ne, spíš jsem přemýšlela, jak jí to co nejlíp vysvětlit. No, to asi není první, kdo má takovýhle pochyby. Vlastně tátova ségra, ta taky to samý říká: „no, teď jsem četla, že zrovna někdo si po letech rozmyslel, že vlastně ta operace byla to nejhorší, co mohl zažít a chce se vrátit zpátky. Už to není tak jednoduchý“. Jo a skoro mi brečela do telefonu. Ona je moje teta taková, že zasahuje do života všem - i mému tátovi, teda jako svému bratrovi. Takže jsem to tam spíš utnula tím, že říkám: „je to jeho život a konec“. Jo a i kdyby to rozhodnutí teď udělal a pak ho změnil, tak je to pořád jeho rozhodnutí a musí si ho umět obhájit. No, takže prostě problémy má každý a musí se s nima poprat, no.

A: Takhle teda třeba když slyšíte o těch detranzicích, nebo přesně, jak říkáte, ono jich ve finále není moc. Jsou to jednotky případů. Jaký to pro vás je, když slyšíte, že někdo vlastně ...

M: Tak nevím, tak právě tady asi v těch jednotlivých případech bych zvolila tu variantu toho, že než dojde k tý operaci jako takový, tak by ten člověk měl mít možnost vystupovat jakoby v roli toho opačného pohlaví, aniž by mu někdo prostě furt něco podsouval, aby si byl stoprocentně jistý, že to je to pravý.

M: Protože pravda, jako ono je to hezký. Je super, že třebas u nás funguje, co se týká toho pojištění, že to pojišťovna zaplatí. Jo, protože všude jinde v cizině to tak jednoduché není, ale pořád vlastně je to velkej zákrok. A právě proto, že jako maminka je zdravotní sestra, teta taky, tak vím, že prostě to není úplně jednoduchý, ať se to týká prostě, co se týká narkózy, jo - opakovaná narkóza celkově vede třeba i k rozvoji Alzheimerera a tak dále. Nebo má k tomu jakoby tendenci to uspíšit. Tak prostě celkově je to náročný zásah. A tady je to ještě ke všemu nevratný. Takže si myslím, že by bylo fajn, kdyby si tím byl ten člověk opravdu stoprocentně jistý nebo stoprocentně asi nikdy, ale třebas na 95%, nějakých 90%.

M: Aby prostě potom nepřišel a neřekl, že to bylo to nejhorší rozhodnutí.

A: Hmm. Hmm.

M: Protože třebas teďkon vlastně ještě shodou okolností taky jedna holčina ze skauta, co chodili vlastně děti, tak taky začala vystupovat v nějakých 14 letech jako kluk. Tam vím, že to teda rodina nepřijala zrovna úplně nejdřív nejlíp. Dokonce se snažili obvinít nás, že jsme to dítě ovlivnili. Akorát si myslím, že jediný, co že možná tomu dítěti pomohlo to, že když viděl, že teda „dobře, asi je to takhle“, tak si uvědomila to, co vlastně ten Sam si uvědomil až později, že vlastně to, co ona cejtí, tak je tak a tak. No a vlastně v tu chvíli na tom skautě se s ním právě

nejvíc kamarádila ta moje třetí dcera. Chodí teď spolu i na stejnou školu, ale tam už vlastně došlo k tomu, že ty rodiče se na tý základce s tím ještě v rámci psychologů jakoby nějak srozuměli. Takže vlastně už na střední školu šel jako kluk. Učitelé to tam ví, že to je holka, ale že vystupuje jako Filip a vlastně si myslím, že to je možná lepší způsob, protože k tý operaci může dojít až teda potom později, že má čas. Musejí tu roli líp vžít nebo roli... No, teď to zní blbě. Já nevím, jak to pojmenovat úplně, protože v tom nežiju, že jo. Ale jakoby zjistit, jestli opravdu jsem teda stoprocentně kluk, jestli se tak cejtím stoprocentně a pak přijít k tomu konečnému řešení té operace. Jo, protože přece jenom spousta těch mladých - já vidím, že prostě neví, jo, hledají určitý věci. A prostě v tý pubertě je to pro ně složitý a vlastně je fajn, když si počkají a pak už jsou dospělí a už to mají opravdu dobře rozmyšlený, než kdyby udělali teď nějaký rozhodnutí, šli do tý operace a pak najednou zjistili, že to tak úplně dobrý nebylo, protože který dítě dneska ví i v 9. třídě, co si má vybrat ze zaměstnání, žejo. Jo, takže asi tak.

M: Tak to je asi jediný, co mě na tom odrazuje. To, že je to rychlejší proces. Jo, protože třebaš já jsem taky jeden čas dělala na onkologii a když vidím, že prostě eutanázie je to nejsložitější, co by se u nás mělo rozhodovat, když ty lidi vlastně rozhodují sami o sobě, tak mi přijde tohleto hrozně rychlý. Že na jednu stranu by to tak úplně jednoduchý být taky nemuselo, protože i tak by to mohlo bejt dost zneužitelný.

A: Hmm. Rozumím. A kdybych tohle teda vlastně vrátil k Samovi, tak u něj jste to teda ale vnímala, že jako je pevně v tom rozhodnutí?

M: Jo, on byl pevně rozhodnutěj, to určitě. Na druhou stranu, protože vlastně k té psychiatrice docházel původně úplně jakoby k jiným věcem, tak jsem si říkala, že by bylo fajn, kdyby ta operace třebaš byla ... a já jsem si ho i na to ptala na ten proces, říkám: „ale já jsem si myslela, že ten proces je pomalejší“. Že bude tam, já nevím, docházet, že třeba bude i nějaký jakoby konzilium lékařský. A tam se rozhodne „dobře, tak teď už přistoupíme k operaci, protože se tam děje to a to“. Protože vlastně jak má ještě tu hraniční poruchu osobnosti ... (část vynechána z důvodu ochrany soukromí) ... vlastně ta osobnost není úplně tak nastavená, jak by měla. Já to na něm vidím, že on přebírá jakoby permanentně osobnost někoho jinýho, jo. Takže vím, že třebaš, když zemřel ten otec, tak vlastně úplně převzal jeho osobnost.

A: Hmm.

M: Jo, teď se zhlídnul v jedním ... předtím to byl zas někdo jiný, jo? Ale co se týká toho, že vystupuje jako kluk, tak tam si myslím, že to je neměnný.

A: Hmm.

M: Jako za mě teď po těch letech řeknu, že prostě tam určitě se v tomhle směru nic nezměnilo, asi nezmění. Jo, že to bylo asi něco, co opravdu potřeboval k tomu, aby se odpíchnul dál. No, ale chápu, že asi je to prostě nějaký argument pro to, aby se k té operaci nepřistoupilo.

A: Jo, ale slyším, že vy tam tu jako nejistotu nějak nevnímáte?

M: Ne. Jako pro mě to bylo opravdu tak, že když jsem ho po té dovolené viděla, tak najednou ten člověk, to dítě, pro mě bylo úplně vyrovnaný oproti tomu, jaký byl vždycky nervák. Takže jsem si říkala, tak tady asi nemám o čem pochybovat, jako já sama, jestli opravdu je to správný krok a jestli by se mělo ještě čekat, nebo ne. Jo, tam spíš asi jde o to, když pak opravdu ten člověk si není jistý, no. Protože je pravda, že má spoustu kamarádů, který se cítí být někým jiným, ale nejsou si tím jistý stoprocentně a tak dále.

A: Jo, každé tím prochází fakt jako jinou rychlostí, no ... a vlastně všechno je v pohodě, no. Napadá mě – ještě teďka trochu přeskočím, nebo vlastně se vrátím. Vy teda jste se to dozvěděla z toho Instagramu a předtím on vystupoval už jakoby v mužské roli nějak nebo ne?

M: Nikdy.

M: No jakoby jediný, co by mi mohlo připomínat mužskou roli bylo to, že vlastně když žil s přítelkyní, která studovala, tak on vlastně měl potřebu, že on jí musí zabezpečit, což se samozřejmě v naší společnosti bere jakoby role toho muže. I když je to takový trochu zkosnatělý. No, ale prostě tam bylo asi jediný.. To v podstatě ve chvíli, kdy zase já nemám zkušenosti s těma stejnopohlavníma párama. Nevím, jak to funguje u někoho jiného, že jo, jestli to tam třeba někdo další tak nemá.

A: Hm, jo, jasně. Jo, já jsem spíš myslel, možná jsem to nepoložil úplně dobře, ale co se týče právě třeba oblékání a toho jména. To předtím vůbec nic nebylo? Nebo možná to oblékání, když to necháme.

M: Tak jako vždycky nosil kalhoty, radši košile. Je pravda, že prostě sukni neměl rád. Ale taky - v 15 letech se najednou zbláznil, že bude chodit do tanečních. Chtěl nakoupit šaty a tak dále, měl přítele. Takže jsem říkala, hele třeba to bude jinak. Radši jsem se k tomu moc nevyjadřovala, protože jsem říkala, tady člověk nikdy neví. Ale je pravda, že ty šaty v soukromí nikdy moc nemusel. Bral to, že je to k těm taneční, že třeba, když je nějaká společenská událost, tak že si ty šaty vezme. Tak jsem říkala, tak třeba se s tím nějak vyrovnal a najednou se v tom začal cejtít líp, já nevím. No pak už to zase nenosil. No a pak vlastně když zjistil, že se mu líbí holky, že to je vlastně lepší než s klukama, tak to oblékání pak měnil postupně

celkově. Jo, že jednou to bylo skejťácký, pak zase něco jinýho. Tam to nebylo nikdy jako vyloženě extra.

A: Jo, jasně. Hmm, a přemejšlím, identifiikuje se teda jako heterosexuální teďka, jestli tomu dobře rozumím?

M: Ano.

A: Jo, jo, supr. No a po tom, co jste se to takhle dozvěděla, řekla byste, že se nějak váš postoj k tomu, nebo názor na to nějak jako vyvíjel? Jakože to mělo nějaký vývoj na základě věci, který se tak jako děly kolem.

M: Tak nějak jsem se začala spíš jako ptát a zjišťovat ty informace k tomu. Můj vývoj je ten, že teda opravdu furt si myslím, že ten... No, není to vývoj. Můj postoj se jenom utvrdil v tom, že by tam mělo bejt minimálně aspoň nějaký období, než se přistoupí k operaci.

A: Hm.

M: Co se týká nějakých věcí, jako jestli třeba by se mělo nutit k tý operaci, aby si mohli to změnit v občanském průkazu nebo v rodným listě – na to názor nemám, protože prostě vím, že systém funguje tak, že se jakoby škatulkuje, aby to mohlo nějak fungovat. Jo, protože je mi jasný, že určitý věci nedokážou fungovat jinak.

A: Hmm.

M: Zase mám takovej názor, že ty lidi tady byli vždycky, ale dřív se to tolik neřešilo, jako se to řeší teďkon. Jo a já mám pocit, že prostě třeba za první republiky jich tady možná běhalo víc, ale nikdo to v podstatě vůbec neřešil. Kdežto dneska jakoby s naší potřebou to škatulkovat bych řekla, že se ty lidi snaží vměstnat do něčeho a je to takový, no... Jsme možná míň tolerantní než bejvala ta babiččina generace. Nebo prababiččina, no..

M: Řešíme věci, který se úplně řešit nemusí, možná, no. Takže já bych asi byla pro to, aby jim to změnili třeba v občance i bez tý operace. Na druhou stranu vím, že po tý právní stránce to vždycky není tak jednoduchý. Jo, že je potřeba to nějak jakoby definovat. Ale jinak co se týká toho pohledu mýho na to, jestli udělal dobře, tak za mě udělal dobře a nemyslím si, že by tam byl posun někam jinam.

A: Jo, že už to měl tak vlastně jako na začátku, že jste to vlastně ...

M: Jako ve chvíli, kdy jsem se přesvědčila, že prostě opravdu je to pro něj to, co opravdu asi hledal, tak jsem nějak o tom přestala přemýšlet.

A: Jo, rozumím, rozumím. Říkáte, když jste se přesvědčila. Co k tomu přesvědčení vedlo nebo pomohlo?

M: Ne, jako tak vidíte toho člověka. Když jsem viděla, že je klidnější a opravdu o tom nemá on pochyby, tak za mě tam neměly bejt taky, no. Ale samozřejmě, že asi si pochyby nějak dělá každé rodič o tom, jestli tohleto a támhleto bude to nejlepší a tak, no.

A: Hmm. A máte tohle třeba furt, nebo už ani ne?

M: Jako obecně u všech dětí nebo u toho Sama?

A: Ne, takhle myslím u něj s touhleto tematikou.

M: Ne, to vůbec. Samozřejmě se vedou diskuze právě na to téma, jestli jako.. co se týká těch operací, právního řešení a tak dále. Já se mu zase snažím vysvětlit ten svůj pohled, on je takovej trošku neústupnej. Takže pořád říká: „no, ale“ říkám: „no, já to chápu, že pro vás je to všechno ale, ale ono to zas tak jednoduchý nikdy není“.

A: Jo, já z toho nějak slyším, že vám pomáhalo vlastně to, že on si v tom je nějak jistej. Ještě mě napadá, že nějaký rodiče třeba využívají nějakých podpůrných skupin nebo individuální, třeba psychologický péče. Něco takovýho, navštívila jste vy třeba psychologa nebo nějakou ...?

M: Ne, já docházím, ale ne v souvislosti tady s tím.

A: Jojo.

M: Protože tam to byly problémy s tím bývalým manželem. Pak vlastně s tím, že Sam... jakoby spíš spojený úplně s něčím jiným než s tou tranzicí. Takže vždycky, když vím, že je toho na mě hodně, tak si radši někam zajdu.

A: Jasně.

M: Přece jenom ten můj mozek už je takovej trošku zrádnej, takže už mi dává najevo, že už toho začíná být moc.

A: Takže nějaký podpůrný skupiny nebo tak, nevyužila jste?

M: Nene.

A: Dobře. Možná mě ještě napadá, hmm, co se týče informací ohledně tý problematiky, tak když vám to vlastně Sam řekl, nebo když jste se dozvěděla, že se cítí být klukem, nebo že je klukem, tak jak jste na tom byla s informacema ohledně týchle tematiky?

M: Tak já jsem si právě do té doby myslela, že to je složitější proces, že to trvá dýl.

A: Hmm.

M: Aby to právě nebylo zneužitelný, tak mě docela překvapilo to, že to je hrozně rychlý. Takže jsem si ty informace našla, Sam mi to vysvětlil. To, co tam probírali s tou psychiatrickou, jak to funguje. Tak jsem říkala, no, já to neplatím, platí to pojišťovna, já o tom nerozhoduju, tak nějak jako chápu, že i ostatní rodiče na tom můžou být jinak. Za mě je to nějak nastavený. No, není to vždycky všude ideální. Jo, takže zase je fajn, že to hraří ta pojišťovna.

A: Hmm, jojo.

M: A každý je opravdu tak individuální, že to nejde asi úplně zjednodušit a všechny vmáčknout do nějakých tabulek, že jo. Tak, že bysme řekli: „dobře, tak teď všichni musíte čekat“. Já vím, že asi pro někoho je to potom třeba i nesnesitelný. Že někdo prostě opravdu může s tím mít spojený i různý nějaký, já nevím, blbý myšlenky. Ale bylo by fajn, kdyby si řekl: „dobře, tak on se tak cejtí, tak teď k němu budeme všichni takhle přistupovat“. To je bohužel složitější téma, protože ta tolerance je horší, no.

A: Hmm.

M: Celkově. Ale kdyby na to byli připraveni všichni včetně učitelů, což teda my jsme si zažili to, že učitelka řekla: „jé heleďte, ona je jiná“. A začala se k němu tak chovat, tak se k němu začali chovat i ostatní a došlo to k tý šikaně, že jo. Takže asi jakoby celkově osvěta za mě, co se týká těch informací, by byla možná lepší. I co se týká školy, protože samozřejmě jsou tam omílaná témata jako internetová bezpečnost a drogy a tak dále. Ale třeba tady na to téma je pravda, že se vůbec nehovoří. Pak jsou rodiče, kteří jsou na to úplně přecitlivělí, že by se o tom vůbec měli bavit. Jo, takže to je těžký. Třeba aspoň moje dcera říká, že teď se snaží vlastně Ministerstvo školství to vmáčknout do dějepisu, tak jsem říkala: „promiň, ale do dějepisu opravdu ne, to už bych to dala do občanky“.

A: V té občance si to taky dokážu představit, no.

M: Jo, jako tam si spíš myslím, že je pro to víc prostoru než v nějakém dějepise. Dějepis je spíš o faktech než o tom, že se budete bavit o tom, že tady vlastně ty lidi byli vždycky a akorát prostě se k nim přistupovalo třeba za různých dob různě, že jo. Ale jakoby v rámci občanky, kde se teda rozebírá rodina, kdy teda rodina je vždycky otec a matka, tak tam by asi to téma mělo být spíš rozvinutý.

A: To si taky dokážu představit.

M: Takže asi osvěta tady v tomhle – že v rámci té školy by to možná fungovalo víc, protože v těch rodinách to teda ne vždycky funguje. Rodiče spousty lidí jsou opravdu takoví... Jsem se setkala už i s maminkou, která řekla, že ten můj syn ohrozil její dceru.

A: Hmm.

M: A pak říká: „A nebo kdo to vlastně je a jak se vůbec rozhodl. Takovýho člověka já si pro dceru vůbec nepředstavuju“, tak to jsem teda jako s maminkou rychle skončila.

A: Tyjo, to mě mrzí, že jste se s tímhle setkala.

M: Tak to jsem říkala i Samovi, že bohužel nemůže počítat s tím, že teda jako v naší společnosti bude každej ...

M: Maminka, ona teda sama o sobě, co jsem pochopila, má nějaký psychický problémy. A tím pádem potom určitý věci nechce chápat. Asi dělá jí to problémy a prostě mám pocit, že tam se ho i trochu štítíla... Jo, takže tam to bylo takový hodně vyhrocený, no.

A: Hmm.

M: Přitom jako s maminkou se víceméně nesetkal. Jo, chodil prostě s dcerou. Ona říkala, že její dcera je úplně blbá, že chodí s někým takovým. Tak říkám: „ale je to vaše dcera“.

A: Tyjo, jaký to pro vás bylo?

M: No, to jsem byla hysterická do telefonu. „Heleďte, takovýhle názory si nechte pro někoho jinýho a jestli chcete mýho syna obviňovat z něčeho, co je naprosto nesmyslný jenom proto, že podle vás za to může, že je trans“. Protože její dcera měla nějakou sníženou imunitu a můj syn zrovna skončil v nemocnici a ona ho obvinila z toho, že ji chtěl nakazit.

A: Hmm.

M: Říkám: „on určitě přemejšlel nad tím, když je teď v nemocnici sám se sebou, že zrovna... a jestli dcera vaše šla za ním do nemocnice, tak je jí 20. Je dospělá a ví, jaký má zdravotní problémy, tak je snad svéprávná“. „Ne, ona je úplně blbá“, mi řekla.

A: Ježišmarja.

M: No, tak to pak těžko budeme hledat nějakou toleranci a asi jediná ta osvěta přes tu školu trochu.

A: Hmm. No a celkově teda atmosférou ve společnosti vnímáte jak, co se týče trans osob nebo v týhle tematiky?

M: No, je to rozlišný, no. Vlastně jak říkám, u mě v práci je pravda, že tam je většina vysokoškoláků a ty lidi ke spoustě témat přistupují víceméně, jakoby hodně tolerantně. A celkově se k sobě chovají úplně jinak, než když jsem předtím třeba pracovala, překvapivě, ve zdravotnictví mezi zdravotníma sestrama, který byly někdy ještě míň tolerantní než kdokoli jiný. Jo a to mě teda tenkrát překvapilo, protože jsem byla zvyklá na to, jak vystupovala moje máma jako zdravotní sestra, která říká: „ale nás vždycky učili prostě určitý věci, i jak k těm lidem přistupovat“, ale tady evidentně prostě zafungovalo něco jiného.

A: Hmm.

M: Takže pro mě vůbec bylo překvapení třeba po tom, co jsem vystudovala školu a dostala jsem se mezi lidi, jaký tam existují názory, protože jsem prostě vyrůstala v nějaký svý bublině, když to tak řeknu, jo, že jsme byli zvyklý na toleranci a zjistila jsem, že jich moc není, no, těch lidí.

A: Takže jestli tomu dobře rozumím, tak ty postoje vůči trans lidem nevnímáte úplně jako ideálně.

M: No takhle, těch reakcí bylo pár. Konkrétních, který byly špatný. Ale víceméně všichni ostatní to vzali normálně. A nebo se k tomu postavili, „tak není to moje dítě“ víceméně.

A: Hmm, no a těch reakcí, kterých bylo pár, který byly negativní, tak... Co vám nějak pomohlo se s nima vyrovnat nebo si říct jako tohle vlastně...?

M: Tak nějak jako přistupuju i k těm dětem, prostě je to jejich problém. Samozřejmě, že mě to v tu chvíli rozčílí, protože se jedná o můj dítě, že jo. Pak jsem ještě celej den rozčílená a druhý den už je to lepší. Člověk si říká, na jednu stranu by si někdo opravdu zasloužil pár facek, ale to bysme si nepomohli. No, spíš doufám v to, že se teda Sam sám konkrétně nesetká s někým takovým, protože na jednu stranu i čtete, že tamhle někdo někoho zbil jenom, protože vystupoval nějak jinak, že jo?

A: Jo bohužel, bohužel se to děje tohle...

M: Zatím zaplaťpánbůh nejsme na Slovensku...

A: To je ještě horší, to máte pravdu.

M: Je pravda, že asi u nás pořád ty lidi trošku mají strach z toho, že když by někomu něco udělali, nebo něco, tak že by mohli být popohnaný. Že ty soudy trošku nebo ty zákony jsou strašák, ale nejsem si jistá, že by byly úplně ideálně nastavený. Protože sama s nima mám zkušenosti zase z jiných oblastí, právě s tím bývalým manželem a taky ne všechno funguje.

A: A vnímáte, že třeba se ta situace nějak mění nebo změnila oproti minulosti? Co se týče zase postojů k trans lidem?

M: No spíš vnímám, že co se týká oblastí republiky – Praha je taková trošku bublina, kde opravdu se ty lidi se k sobě chovají trošku jinak a berou to jinak než zbytek republiky. Jo, protože třeba rodiče mají chatu v severních Čechách. Potom, my bydlíme v (město ve Středočeském kraji), tam je to teda oblast sama o sobě taková složitá. No a třeba co se týká Moravy, tam když jsou víc věřící, což je vlastně i ta moje kamarádka Ukrajinka, tak z jejich pohledu je to takový jako ... Ale pravda, že ona asi tím, že je původně vystudovaná psycholožka, tak sice jakoby křesťanka, tak to bere tak jako dobře, že jestliže je s tím smířený a tak dále, tak to asi mělo bejt. Jako ty lidi obecně... Takhle, oni jsou tolerantní, dokud se to netýká jejich rodiny. Co vím třeba od lidí z našeho města, tak všichni říkají: „hlavně, když to není moje dítě“.

A: Jo, tak taková odpověď je taková trošku jednodušší, no. Takhle lidi ve „vašem městě“, s jakýma se setkáváte reakcema vlastně?

M: Já tam zas moc lidí neznám, třeba se tam kamarádím s jednou paní, protože tam zase se kamarádí její dcera s tou mojí nejmladší. A to je učitelka, tak ta je k tomu tolerantní a říká: „hele hlavně, že si to vyřešil, že spokojenej“. Ale třeba manžel dělá v továrně, já jsem tam dělala asi 2 roky, no a tam je ten mužskej kolektiv a to je hrozný. Jo, to je opravdu přístup takovej, „no hlavně, že to není moje dítě“. (část vynechána z důvodu ochrany soukromí) ... Jo, takže tam opravdu je ta společnost taková složitější, no. Je pravda, že vlastně Sam, si myslím, že není s nikým v ze základky ani ze střední školy a tak dále. Protože ty lidi byli vždycky taková netolerantní, no.

A: A vlastně na základní i na střední škole ještě okolí nevědělo, že je trans?

M: To nevědělo.

A: A zároveň, pak jste zmínila, že na té střední, jestli se nepletu, tak tam to bylo s tou učitelkou ...

M: Ne, to bylo na základní škole a na střední škole spíš začaly problémy s výukou a tak.

A: Hmm. Hmm.

M: A tam možná to začalo všechno tím, že se necítí úplně tak, jak měl, ale nechtěl ani tu pomoc. Ale to my jsme zjistili až zpětně všechno. Protože do té doby, když jsme nabízeli různé řešení, nebo i se ptali, jestli se teda necejtí bejt tím klukem, on tvrdil, že ne.

A: A to se ptali ve škole?

M: My jsme se ptali. Ale byl už na tý střední škole. Tak když ty problémy začínaly takhle i s tou školou a tak, tak jsme se zkoušeli ptát na všechno možný. Myslím, že tam byla těžká opozice toho, co my jako rodiče se snažíme vůbec řešit.

A: Hmm.

M: A on tam hodně pomáhal tomu bohužel i ten bejvalej manžel, kterej nás vždycky stavěl do tý role, že my jsme jenom ty přísný a zlý a taháme z něj peníze. Takže tam bohužel to asi došlo do té fáze, že když jsme říkali: „heleď, ale nemáš těch povinností moc a ta škola, jestli je to těžký, tak jí nemusíš dodělat, najdeš si práci nebo něco“. „Ne, to je všechno vaše řešení, ne moje, já chci maturitu“. Říkám: „dobře, ale chtít a něco dělat je rozdílné“.

A: Moc díky, že to takhle se mnou sdílíte.

M: Už jsme tak nějak trochu navyklí. Tím, že těch starostí bylo víc, chodili jsme různě po psychologách i s dětma, tak už člověk je zvyklej.

A: Vy jste zmiňovala, že teda jste se ho vlastně zeptala, jestli se necejtí bejt klukem, tak na základě čeho vás to napadlo vlastně?

M: Obecně, když pak jsem si všimla, že třebaš má tu tendenci ty holky zabezpečit a tak. Já říkám: „no a není tam třebaš něco takového“? A říkám: „hmm, jako nezdá se mi to úplně, ale třebaš to tak je“. Protože v tu chvíli se s náma jakoby ani moc nebavil, nesvěřoval se. Tak jsem říkala, jestli tam třebaš nemůže bejt i tady to, že bysme mohli i někam zajít, vždyť to není problém. A on v podstatě říkal, že ne. Pak se ho ptala i jakoby nezávisle ta sestra, když byly u svýho táty na víkend, jestli tam třebaš se necejtí bejt klukem. Protože obecně oni tyhle témata rozebírají víc než my. No a taky říkal, že ne. Tak spíš si myslím, že tam asi šlo jenom si ujasnit co a jak, no. Což možná zafungovala ta psychiatricka u toho. Že to chce většinou pohled od někoho jiného než z rodiny.

A: A pro vás teda, přemejšlím, třeba i to potvrzení od psychiatricky, bylo to nějak jako důležitý, že vám, jakoby teda ...

M: Asi ne, spíš já jsem si říkala: „no, tak, prostě to tak je, no.“

M: No, já jsem se ho i ptala, říkám: „kdyť jsme se tě na to ptali“ a on říkal: „no, to v té době jsem nad tím vůbec nepřemejšlel, že by to tak bylo“. Jo, takže asi možná celkově se patlal v té pubertě, v tom životě. Takže tohleto asi mu moc ani nepřišlo na mysl.

A: Jo, jo.

M: Což mě třeba překvapilo, když to srovnám s tím Filipem. Jo, že ten vlastně najednou říkal, jo a teď najednou mu to secvaklo, „já se cejtím bejt klukem, no“. Filip, to je právě ten z toho skauta. Jestli mu i pomohlo si to ujasnit, nebo si tím nebyl stoprocentně jistej a tady potom vlastně, co to v naší rodině... Protože dcera to samozřejmě na tom skautě říkala. Takže to asi secvaklo taky. Ale taky to byla přesně holčička s dlouhými vlasama, která měla 2 bráchy, tak se nebralo to, že by se chovala jako kluk trošku jinak.

M: Takže u každého je to jiný, proto tak nějak jsme se zeptali, ale když jsem říkala: „dobře, tak když si myslíš, že ne, tak ne no“. Jako obecně jsme se snažili spíš vyřešit, proč se tam začínají dít nějaký problémy. No a moc na to neslyšel, no, v té době.

A: Jo, jo. Hmm. No a teda vlastně, nějak si říkám, od té doby, co se vyoutoval, vnímáte u něj nějaký rozdíl takovej ... osobnostní? Vy jste zmínila už prve, že vám přišlo, že se nějak zklidnil trochu. Ještě něco tam pozorujete?

M: To je asi spíš věková vyzrállost a posun jakoby mentální. No, ale jestli je to vyloženě spojený tady s tím, to asi ne, protože to pozoruji i u druhé dcery a i u té třetí. Takže bych to spíš nepřisuzovala zrovna tady tomu. Já si myslím, že prostě on opravdu říkal, že..., protože on byl součástí té skupiny Transparent v jednu chvíli, teď už tam možná není. Říká, že na to nemá úplně čas se zaměstnáním. Ale právě říkal, že tam jsou lidi, který si tím nejsou stoprocentně jistý, nebo to měli složitější a tak. A on říká, že vlastně byl hrozně rád, že u nás se to nebralo jako nějaký velký téma, že to bylo v klidu. No, že se okolo toho nedělalo velký halo a jediný, co teda že ta moje teta mu plakala do telefonu a mně, tak jí řekl: „hele, prosím tě, to je moje rozhodnutí“, já jsem jí řekla to samý a v tu chvíli, teda „už toho necháme“.

A: Hmm, no a u sebe nějaký rozdíl vy pozorujete po tom, jestli se pro vás něco změnilo?

M: Rozdíl je v tom, že vidím, že když si píchá růstovej hormon, tak se opravdu chová jako kluk, takže nemá na maminku čas.

SMĚJEME SE

M: Já mám pocit, že se opravdu chová jako typickej kluk. Takže je to taková trošku sranda, říkáme, že máme kluka zadarmo. Já jsem porodila 4 dcery a mám syna zadarmo. A tak je to spíš zajímavý pozorovat tu změnu v tomhle směru.

A: Hmm, a nějaký třeba, protože vím, že nějaký rodiče zmiňují, že třeba potom jsou takový víc tolerantnější nebo respektující vůči třeba i jako jiným odlišnostem, ne odlišnostem ale...

M: Tak nějak už předtím jsme to tak brali. Jo, my jsme s tím nikdy neměli problém v rodině.

A: Takže vlastně váš názor na trans tematiku, nebo vnímáte to jako, že ...?

M: Na jednu stranu, jsem říkala dceři: „vy teď otevíráte všechny možný témata, rozebíráte všechno možný, co dřív se třeba bralo spíš jako běžná věc“. Ale nemůžu říct, že třebas jako v době mého mládí, jo, spíš bych řekla v době těch prababiček, že se to tolik neřešilo. Říkám: „vy máte potřebu všechno úplně vyřešit. Nevím, jestli se vám to úplně povede, všechno“. Neříkám, že je to špatně, ale za mě už po těch letech prostě vím, že určité věci ani nemá cenu rozebírat, jo. Obzvlášť co se týká po té právní stránce, to nějak upravit by bylo fajn, ale jako co se týká lidí, já říkám: „to myšlení nezměníte, pokud nezačnete u sebe, u své rodiny a nebudete to měnit po generace přes svou rodinu, tak nikoho o tom nepřesvědčíte stejně“. Takže debata sice hezká. Chápu, že u vysokoškoláků ta debata je úplně jiná, než když máte támhle někoho s učilištěm, kterej řekne „jééé“. Konec. Takže stejně to myšlení toho člověka, nebo jeho názor, nezměníte. Jo, takže musíte začít jedinečně přesně v té rodině, od sebe a pokračovat v tom třebas někam dál. Ale neznamená to, že to změníte přes toho partnera, ta zkušenost s tou maminkou byla jasná, no. Že jako partnerka byla naprosto tolerantní, byla s tím úplně srovnaná a maminka byla úplně hysterická, no. Tak jako to je těžký, no.

A: Jestli tomu rozumím, tak vlastně váš postoj k trans lidem se nijak nezměnil, protože už předtím byl, že je to vlastně v pohodě za vás.

M: Když se ten člověk tak cítí dobře a má pocit, že to je zrovna to, co potřebuje, to, co hledal a že je to to správný, tak za mě je to jenom dobře pro ně, aby věděli, jak se cejtít, no.

A: To je skvělý, že to takhle berete.

M: Takhle, za mě třeba to nepodporuju úplně u malejch dětí. To dítě se vyvíjí, jestli řekne úplně malinký dítě: „řikajte mi kluk“, nejsem si jistá, jestli to je úplně to správný. U nás se to teda, je pravda, že asi kdybych se s tím setkala třebas jakože by se Sam takhle cítil už od malinka, taky nevím, jak bych to vzala. Jo, prostě u nás to bylo úplně daný takhle, že vlastně jsme nikdy s ničím nedělali problém, ani jsme mu nikdy nic nevnucovali. Co se týká tady toho, tak třebas i on k tomu nepřistupoval tak radikálně. Ale jsou třebas rodiny, kde maminka, když bude to dítě oblíkat do princeznovských šatů, holčičku a bude se cítit klukem, tak asi bude chtít jakoby to řešit radikálněji. Nebo obráceně chlapeček, kterej nebude chtít nosit kraťasy, ale princeznovský šaty, žejo. No a pak máte případ tady Brzobohatýho, který se taky oblíká a taky není trans.

M: Jo, takže za mě ne vždycky u těch dětí to musí bejt vyhrazený, si myslím. Protože to dítě se v průběhu mění, hledá pak vůbec ty kontakty a zkušenosti a tak dále, což se teda hrozně mění.

Což vidím já na rozdílu dítěte, který má pro mě letos 25 a 8, jak se všechno mění celkově. Asi je to možná i k lepšímu, ale záleží to společnost od společnosti, přesně oblast od oblasti v Čechách a tak dále.

A: Jo, to souhlas.

M: No a je pravda, že třeba můj děda jakoby praparodič Sama, ten vlastně to nezjistil v době, kdy žil a nevím, jak by se k tomu postavil. Jo, to by bylo taky asi zajímavý téma vědět, jak by on to vzal. Jestli by řekl: „vždyť to bylo“, nebo by řekl: „ne, tohle není normální, já to tak nevezmu“, taky nejsem schopná říct.

A: Já jsem se tak ptal teďka hodně na změny, ještě mě napadá poslední – jestli vnímáte nějakou změnu ve vašem vztahu s vaším synem od té doby?

M: Změna proběhla spíš asi v tom, že on mi předtím často volal a ptal se na různé věci. A tak nějak, jak se změnil jakoby opravdu, že tam zafungoval ten testosteron, tak prostě došlo ke změně, opravdu – co se týká hlasu i myšlení, i jednání a tak dále, že je z něj opravdu kluk jako kluk. Takže v podstatě je jako ostatní. No, prostě mamince zavolá jenom, když mu je nejhůř (SMÍCH). Že nemá potřebu mi volat tak často, jako to dělají ty holky. Takže tam je asi taková jediná změna v tom vztahu.

A: A co se týče nějaký komunikace, nebo sdílení věcí, to je podobný, jako to bylo předtím? Nějaký otevřenosti ohledně ...

M: Ne, co se týká otevřenosti, tak asi ne, to je furt stejný. Když dojde na nějaké téma. Akorát je takovej víc impulzivní. Je otázka, jestli třebas ten testosteron, protože to zhoršuje to ADHD. Co říkala psycholožka, že vlastně kluci tím, že mají víc testosteronu, tak mají horší varianty nebo průběh toho ADHD než holky, kde to estrogen tlumí. Takhle nám to vysvětlovalo před těma x lety. Nevím, jestli se třeba něco nezměnilo, ale já si myslím, že tam zrovna to opravdu tu jeho agresivitu podpořilo. Jo, což teda jsem říkala: „to si nejsem jistá, že zrovna tohle je úplně to nejlepší“. Ale... je to něco za něco. Bohužel, jak tam je to daný jakoby rodinou, tak vidím, že je zklidnění v rámci toho, že jako jsem kluk a opravdu se cejtím a vystupuju úplně ... vystupuje sebevědomě, ale je tam i ta vyšší agresivita i tam je vlastně to ADHD. Je poznat, že mu dělá větší problémy cokoliv. Že je opravdu nesoustředěný, nedotahuje věci, zapomíná. Což předtím bylo jakoby lepší, no.

A: Jo. Takže to nějak vnímáte i ve vztahu vlastně vás dvou.

M: No, je takovej prostě, co se týká plnění povinností, prostě roztěkanej, no.

A: Jo, jo.

M: Ale zase, proměňuje se to v rámci věku. Takže ono to sice nezmizí, ale už je schopen si třeba nějakou dobu udržet práci, no.

A: Hmm.

M: Jo, takže co se týká tady toho, tak tam je spíš to, že vlastně si píchá ten testosteron. Ale není to, že by to bylo asi vyloženě změna v tranzici jako takový. Prostě přejde opravdu ke změně z holčičky na kluka, no.

A: A říkáte, že teda bere testosteron. A nad tou operací pohlavních orgánů teda... to nezvažuje. Vy jste říkala, že do toho nechce jít?

M: Nene, to nechce. No, já jsem říkala na jednu stranu: „ty vaječníky jsou nefunkční tak jako tak. Možná ta děloha by mohla zůstat“. Jako tam spíš jde o biologickou stránku. Ale je pravda, že on to bere osobně, že to prostě je zásah, že ho ten stát nutí to udělat. Takže to je vlastně to, co... to je téma, který se opakovalo i u nás v rodině: „prostě vy mě do něčeho nutíte, je to vaše řešení a já ho odmítám“. Tak, jak to bylo vlastně s tím, když jsme nabízeli nějaké řešení problémů, který vyvstaly s tou školou. Zkoušeli jsme navrhnout nějaké varianty, tak se mu to nelíbilo, protože to je naše řešení. Takže, je pravda, že tady u toho zvažuju, jestli je to opravdu to téma takový jako pro všechny. Ta změna toho nucení, a nebo jestli je to jenom to, že oni mě k něčemu nutí a já to odmítám. A to právě pro mě je ten problém v tom rozlišit, co je v rámci toho tý tranzice a co je v rámci toho jeho ADHD.

A: Jasně, to může bejt náročný.

M: Takže spoustu věcí v tomhle směru vůbec nerozlišuju, neřeším. Protože nevím, čím je co podmíněný, no.

M: Takže já si ráda poslechnu rozumný argumenty, co se týká po tý biologický stránce. Já chápu, že to je radikální zásah. Na druhou stranu, úřady rády kolonkujou, abysme byli všichni někde zavedený a tak dále a „vy se jim tam nevejdete tak, jako byste chtěli“. Já chápu, že v cizině, protože on se ohání tím: „no v cizině“ a já říkám: „no, ale v cizině vám zase taky nikdo nezaplatí tu operaci“. Takže pro ně je jednodušší, když vám to změní jenom v občance a rodným listě, jestli tam funguje rodný list, taky někde není třeba. Než tady, když vlastně ty pojišťovny to zaplatí tu operaci. Jo, ale je pravda, že to není furt na takové úrovni, aby ty lidi byli nakonec spokojený do konce života. Takže pochopím, že dobře, pro úřady je to podmínka prostě taková: „v podstatě vás vykastrujeme“. Odebereme vám vaječníky a varlata. Spousta z nich říká, že to

je vlastně dehonestující, no, je to složitý. Já se to snažím brát spíš jakoby z toho pohledu, říkám: „vy taky potřebujete fungovat ve společnosti, kde nás je strašně moc a ta společnost musí fungovat na nějakých pravidlech, protože jinak bysme se tady asi všichni pozabíjeli, že jo“. Ale na druhou stranu je pravda, že asi téma toho, kdy ty pravidla jsou nutná, někdy nejsou. Říkám: „to ale rozhoduje někdo jinej než my“.

A: Je to náročný, no.

M: Říkám: „chcete změnit něco, co tady funguje x let“, no. Ono vlastně co se týká tranzice, tak to není tak dlouhodobá záležitost. Já bych řekla, že vůbec možnost té operace je v úseku dějin lidstva hrozně krátkodobá záležitost. Třebas ta druhá dcera, ta si píchala růstový hormon, tak to je vlastně taky krátkodobá záležitost. Vlastně předtím ty lidi to nikdy nedostali a zůstali jakoby výškou trpaslíci a neřešilo se to tak jako dneska. Tu možnost mají, ta věda pokročila, medicína taky pokročila celkově. Ty možnosti tady jsou. A teď zase se jim to nelíbí, že vlastně je do toho chtějí tady nutit. No, takže je to takový složitý, no.

A: Hmm, jo.

M: No jako v cizině tím, že vlastně první manžel byl (zahraniční národnosti), tak vím, že prostě tam to pojištění člověk nemá plně hrazený. Tam by stejně si musel tu operaci víceméně hradit. Když na to nemají ty peníze, tak je pro ty úřady jednodušší jim dát do občanky změnu pohlaví, no.

A: Jo, takže tak jako ty podmínky v České republice vnímáte jak pro trans lidi celkově?

M: Já nevím, myslím si, že je fajn, že to pojišťovna hradí, že ty lidi nemusí čekat, nemusí se třeba trápit spoustou věcí, který by jim mohly dělat problémy. Na druhou stranu je otázka, jestli je má cenu teda do toho nutit, no. Že tam svým způsobem asi teď není ta možnost tý volby, no.

A: Teďka myslíte volby...?

M: Jestli teda je nutit teda do té kastrace nebo ne, v podstatě, nebo sterilizace u těch holek. Jo, protože je pravda, že pak by se zase musely změnit zákony, kdyby náhodou vlastně ten otec porodil dítě a byl by vedenej jako otec, ale porodil by, že jo. Tak já si myslím, že pro naše zákony to momentálně není vyřešený v tomhle směru. To nastavení ti zákonodárci ...

A: No, jsou to právní překážky pro tohle.

M: A co se týká po politických stránce, tak si myslím, že celkově tolerance dost chybí. Takže někdy je lepší mlčet a nevyjadřovat se, než se s někým hádat.

A: A máte pocit, že se to aspoň trochu zlepšuje? Co se týče té trans tematiky, tolerance lidí, společnosti?

M: No, nemůžu říct. Protože nemám asi zase takovej okruh lidí, se kterými bych se setkala z různých skupin a tak dále. Jak říkám, já mám zase tu svoji bublinu v tom svém zaměstnání, kde s těma lidma se na to téma dá mluvit. A víceméně jsou ty myšlenky nakloněný, otevřený, ale zase v jiným směru třeba ne. A pak teda druhá skupina, to jsou ty (město bydliště) a tam se radši s nima moc nestýkám nebo nebavím, protože si úplně nemáme taky co říct. Není to tak, že bych chtěla říct, že: „jo, ty seš hloupej“, ale mám pocit, že spíš ani není vůle k tomu nebo ten postoj. Možná proto, že protože „když ho změním, tak oni si ze mě budou dělat legraci, kolegové v práci nebo támhle někdo ve škole. Tak to radši nechám bejt, nebo prostě budu radši držet ten postoj, co má většina“.

A: Hmm, a co se týče médií, vnímáte tam nějak tohle téma?

M: Málo. Ale je pravda, že já média obecně moc nesleduju. Co se týká Instagramu, tak tam mě zásobuje dostatečně syn. Ale to je zase jenom tím, že vlastně on v rámci té skupiny dává ty témata jakoby hodně. Ale když už si výjimečně přečtu zprávy nějaký, spíš si to přečtu na český jako český noviny, tak tam obecně to téma moc není. Tam se obecně rozebírá spíš politika, sport je půl na půl s politikou a ten zbytek ...

A: Hmm, máte pocit, že by to třeba mohlo jako pomoci, kdyby v médiích bylo nějaký vyšší zastoupení?

M: Já si myslím, že by mohlo, protože je pravda, že když funguje politická kampaň před volbama, tak by tohle mohlo taky, že jo.

A: Hmm.

M: Hmm, protože lidi se nechají jakoby spoustou věcí ovlivnit. Ale je pravda, že by museli vystupovat na to téma spíš známý lidi. No, ať to jsou politici, nebo třeba jiný osobnosti – tak spíš by se k tomu měly vyjadřovat. Ale problém je ten, že každé přesně i na těch vyšších místech nebo mezi těma známýma osobnostma, má jiný názor, takže nebudou to chtít jakoby propagovat všichni, no.

A: Hmm.

M: Je pravda, že třeba za mě funguje, když jsem viděla třeba v rámci té onkologie, když někdo byl z těch známých osobností nemocný, onkologicky vystoupil s tím, řekl: „jsem nemocnej, budu se léčit, nemusíte jakoby si dělat... nebo nemusíte nás pronásledovat“. Ale těm lidem to

často pomohlo, když jsem to viděla, že ví, že se to týká i jiných lidí, dokonce i celkově známých lidí, jo. Ale ne všichni to tak měli, protože třeba k nám chodil pan X, kterej vlastně o tom nikdy nepromluvil. Pak teda zemřel, a věděli jsme to my a on teda nechtěl, aby si to vědělo, takže je to vlastně hodně osobní záležitost i tohleto. Takže spíš ten, kdo s tím bude mít jako zkušenosti, tak asi na to téma rád vystoupí a podpoří je. To samý máte vlastně rozdíl mezi těma homosexuálama. Jestli teda by měli mít nárok adoptovat dítě nebo ne, tak ani tam nejsou jednotný.

M: A pokud ty lidi v tomhle směru nejsou jednotní a nepodpoří se třeba ani oni navzájem, tak to bude složitý. Já si myslím, že když nebude někde panovat v tomhle směru jednota názoru, tak to bude vždycky těžký, no. Ono hodně dělá, když můžete nebo řeknete těm lidem nějaký opravdu rozumný argumenty, jako proč by třeba stejnopohlavní páry nemohly adoptovat dítě, když vím, že támhle v diagnostíku vlastně končí děti, který porodil normálně heterosexuální pár a neumějí se o to dítě postarat. A to dítě vlastně strádá víc tam, než kdyby bylo v nějaký takovýhle rodině. Jo, za mě je tohleto nejdůležitější argument, ale tam si myslím, že těch argumentů... Oni docela rádi to vždycky smetou slovy, no oni by chtěli mít všechno nebo něco takovýho, no.

A: Jo, s tím taky setkávám.

M: Opravdu někdo se o tom bavit nebude a hotovo. No, tak na jednu stranu, kdo je v politice? Většina lidí jsou starší ještě než já. A já bych řekla, že tohle téma pro ně není, no. Takže pokud se neobmění další generace, tak to asi taky takový nebude.

A: Hmm a pro vás jako pro rodiče nebo pro matku právě teda trans kluka. Myslíte si, že by pak bylo třeba jednodušší nějak o tom přemejšlet, kdyby to zastoupení bylo vyšší v tý politice, nebo vlastně přijmout tu skutečnost?

M: Pro mě pro rodiče, samozřejmě tohle téma je úplně v podstatě jasný. Já k tomu mám svůj jasnej názor a postoj. Ale asi by to pomohlo třeba spoustě jiných rodičů. Věřím tomu, že jo, protože kdyby politici řekli: „vyjdeme těm lidem vstříc jakoby v plno jinejch věcech“, tak by to asi u spousty lidí jako... překonali nějaký obavy třeba, že jo z toho. Je pravda, že jak se o tom nemluví, tak se to často bere jako stigma. Jo, mám pocit, že moje dítě je jiný, tak jako ježišmarja. Ale možná by zjistili, že jich je víc než jenom to jejich dítě. A že vlastně ta jinakost v tý společnosti je zastoupená docela často. Jenom s tím nikdo neumí pracovat. Mám pocit, jak říkám, když mi manžel řekne: „moje babička měla támhle vztah i s dědou i s nějakou babčou, tak myslím, že byli v tý době možná víc tolerantní než my.“

M: Hmm, takže to možná spíš hodně poškodilo asi to, co se tady dělo po tom 56., no. Že spousta lidí o spoustě věcí vůbec nemluvila, že jo o postižených, mentálně postižených se nemluvilo vůbec, „ty neexistují“, že jo. Protože tam dělá moje maminka taky a manžel má mentálně postiženého brácha. A pro ty lidi tady nebylo místo ve společnosti, takže tam se to hodně poškodilo, no.

A: Jo tím, že se o tom nemluvilo, přesně.

M: No, „ty lidi nejsou, neexistují a nesmí takhle vystupovat“. Nesmíte to ani podporovat. Nesmíte o tom ani mluvit. Tak tam, si myslím, že došlo jakoby k tomu blbýmu postoji. Že možná, kdyby se to vůbec netutlalo a bralo se to jako běžná věc, tak by s tím asi nebyl takovej problém.

A: Možná bych se ještě rád zeptal, vždycky se ptám k tomu coming outu, jestli si dokážete představit nějaký jako ideální průběh, jak za vás jako pro rodiče/pro mámu trans kluka, nebo i když mají rodiče trans dceru, tak jestli si dokážete představit nějaký ideální scénář, co byste třeba poradila těm dětem? Jak by to mělo probíhat, jestli vás něco takového napadne.

M: Za mě je rada jediná, aby se nebáli a za těma rodičema. Ale je pravda, že každý to dítě ví, jaký je ten jeho rodič, nebo obráceně si myslí, že ví jaký... Jako většinou si myslím, že spíš ty matky jsou takový klidnější, ne vždycky, ale většinou. Takže za mě jako rada jediné taková, že jít nejdřív za maminkou a pak to třeba ventilovat dál. Nevím, no. Jako u nás, tam to proběhlo, jak to proběhlo. Ani si nepředstavuju, že by to proběhlo jinak. Prostě jak se to stalo, tak se to stalo a tak to je.

A: Jojo, jasně. A ze strany těch rodičů vlastně...?

M: Možná, když by to dítě si fakt nebylo jistý, když by byly opravdu nějaký takový skupiny, nebo prostě když by měli možnost, ale to je vlastně u nás problém, že aby dítě samo zašlo k psychologovi, když vlastně potřebuje zákonného zástupce. Tak je to těžký, kdyby to dítě mohlo nejdřív zajít někam a třeba už jakoby jít: „mami, prosím tě, pojd' se mnou někam“, jo, aby tam měl oporu, někoho nestranného, tak by to bylo asi jednodušší. Třeba co vidím, školní psycholog? Já myslím, že u dcery teď kon na tý střední škole funguje výborně, že se fakt snaží, ale ne vždycky všude to funguje. A základky už v podstatě bych řekla, že skoro vůbec.

A: Není to tak častý, no.

M: A třeba u nás ve městě mají na úřadě nějakýho psychologa, kterej je tam teda jednou týdně pro ty děti, kdy tam můžou přijít samy. No, ale málokdo to ví a málokdo vůbec se tam odváží

jít, což si myslím, že v rámci školy je spíš takový prostředí, kde by měla být ta důvěra. Což teda zrovna, když si vzpomenu na tu paní učitelku Sama, tak spíš díky ní došlo k té šikaně. Takže tam by mělo být druhé prostředí, kde když to nebude doma ideální, by měli mít možnost se fakt svěřit.

A: Úplně, slibuju, poslední otázka. Já si říkám, ze strany těch rodičů, co teda kdybyste měla jmenovat nějaký věci, co vám pomohly a co by třeba mohlo pomáhat i jiným rodičům? Jestli vás něco napadne nějakých pár věcí třeba... Co pro vás vlastně bylo důležité v tom, abyste přijala a řekla si „OK, moje dítě je trans, je to za mě v pohodě nějak“, co nám v tom pomáhalo?

M: Tak mě v tom nejvíc pomohla moje rodina tím, jak jsme byli vychovávaný od malička, takže v podstatě jsem to jakoby nebrala jako problém.

A: Hmm.

M: Jo, ostatním rodičům obecně radit, to je těžký, no. Někomu pomáhá, jak říkáte, třeba skupina. Někomu pomůže jenom to vědomí, že třeba se o tom bude veřejně víc mluvit. Že se zjistí, hale těch lidí je najednou víc, což teda pomáhá hodně. Já si myslím ženským, že třeba si uvědomí, že určitý věci fungují stejně, ať je to třeba co se týká rodiny, manželů, že ten můj manžel není zase tak strašnej, jak si myslím. Protože tamten je úplně stejnej a tak dál. Já si myslím, že my ženský obecně fungujeme na té bázi, že si s kamarádkama potom promluvíme často. Takže když zjistí, že to její dítě není jediný, v uvozovkách třeba divný, když nad tím někdo bude tak jakoby nahlížet nebo jiný, že vlastně to není zas tak divná záležitost, že prostě není jedinej, no.

A: Hmm.

M: Možná i si vyříkat nějaký svoje obavy z toho s někým jiným než s tím dítětem, protože často je pravda, že asi máme tendenci to projektovat do těch dětí, no. Že si řekneme: „ježiš a teď ho musím od toho odradit, protože bude mít těžký život nebo problém“. Tak možná, jestli by jim pomohlo si s někým promluvit? Já nevím, já takhle mám jednu dobrou kamarádku a víc to asi nerozebíráme.

A: Takže s tou to nějak sdílíte.

M: Každému prostě pomáhá něco jinýho.

A: Hmm. Pro vás třeba s tou kamarádkou, takhle to sdílíte.

M: Třeba co mě překvapilo, jak jsem zvyklá hodně mluvit a rozebírat to, tak jak ti chlapi, co třeba se týká i té továrny (kde dřív pracovala), tak jakoby ty témata vůbec nerozebírají. Nemluví

o těch věcech, v podstatě jak kdyby to neexistovalo. Ale pak se s tím taky hůř vyrovnávají, mám pocit. Jo a když pak dojde na lámaní chleba, tak jsou takový radikálnější.

A: Takže tam vnímáte nějaký jako genderový rozdíl? Co se týče...

M: Tam bude přístup k celkově k tomu možná daný tím, že oni o věcech vůbec moc nemluví. Manžela mého taky trvalo hrozně dlouho, než jsem ho donutila v uvozovkách, některý věci řešit, protože jsem říkala, že to hrozně ovlivňuje náš život. Než si to uvědomil, že vlastně některý věci by bylo dobrý mi říct, protože nemám anténky, abych viděla, co on si myslí (*SMĚJEME SE*). No a asi není takhle, co jsem pochopila, jedinej nastavenej. Takže... Oni mají pocit, že od nich se něco očekává. Ale myslím si, že to je asi celkově nastavení společnosti – očekávání od chlapů a od ženských. Jakoby se říká, že ženský by měly tohle a chlapi tohle.

A: Děkuju. Jenom to projedu, jestli jsem se na něco ještě nechtěl zeptat, ale myslím si, že to je za mě všechno. Přemyslím, jestli ještě vás nepadlo něco, co si myslíte, že by třeba bylo fajn, abych věděl, slyšel.

A: Mokrát vám děkuju.

Rozhovor č. 4

H = Honza (otec Elišky)

A = Adam

A: Supr, tak jenom takhle ještě na tu nahrávku bych se vás chtěl zeptat, jestli souhlasíte s tím, jak jsem vám říkal o té anonymizaci dat, že to teda budu nahrávat, pak to přepíšu.

H: Souhlasím.

A: Supr, moc díky. Na začátek bych se vás možná zeptal jenom na takový faktický informace o vás, jestli byste mi mohl říct, co se týče věku, povolání a to vlastně asi tak nějak mi bude stačit. A jestli bydlíte ve městě, na vesnici.

H: Jo, je mi 49 let, jsem programátor a bydlím v Praze.

A: Super, mockrát děkuju. A mohl byste mi takhle tyhle informace říct o ... Vlastně my jsme si neposílali nebo nebavili jsme se o vašem dítěti, jestli máte syna nebo dceru. Tak jestli to byste mi mohl říct. Potom, kolik mu, případně jí, je let?

H: Jo původně teda syn a dneska dcera. Teď je ve fázi tranzice - bere hormony a její 19.

A: A mohl bych se zeptat, kdy se vám vyoutovala jako trans?

H: Asi 3 roky, 4 možná. Teď už si nejsem jistej. Asi 3 roky.

A: Takže jestli tomu dobře rozumím, tak třeba kolem 16./15. roku, tak nějak.

H: Asi tak, no.

A: Hmm a říkal jste teda, že teďka, nechci úplně říkat ve fázi, protože to každéj má nějak jinak, ale ve formě, kdy teda bere hormony – blokátory hormonů nebo hormony?

H: Hormony, na blokátory už je pozdě, jestli tomu dobře rozumím.

A: Jo, to máte pravdu. A ty hormony, přemýšlím, jak dlouho bere, jestli se můžu zeptat.

H: Asi 3 měsíce.

A: 3 měsíce. Hmm. A mohl bych se ještě zeptat na jméno vaší dcery, jenom abych věděl, jaký ji oslovovat?

H: Eliška si říká.

A: Eliška, supr, mockrát děkuju. Tak na začátek bych se možná chtěl zeptat, jak byste popsal váš vztah, co máte s vaší dcerou? Co se týče nějakého sdílení takovejch třeba, nechci říct intimnějších, ale takovejch nějakých věcí, jestli to je něco jako běžnýho, nebo jak to tam máte?

H: Já myslím, že asi normální. Normálně se spolu bavíme a teď poslední dobou je to trošku horší. Nevím, jestli to není téma hormonama, jakože spolu mluvíme, ale přijde mi to, že, jí, nevím. Někdy mi přijde, že jí štvu, ale to jsem jí trochu štvál vždycky, téma svýma řečma. Ale my spolu jinak jako ohledně třeba toho vyoutování a tranzice, myslím, že spolu nemáme žádný problém. Jo, to řešíme problémy od 3. třídy, kdy ona měla už jako kluk problém chodit do školy a bylo to jako poměrně dlouhý období, kdy jsme vůbec nevěděli, co se děje. A uchýlili jsme se k domácímu vzdělávání a byli jsme pod neustálýma útokama škol, jako a tlakem, protože všichni to jako brali tak, že my nechceme snad dítě posílat do školy, nebo nejsme na něj dost přísný. A to byl hrozný boj až vlastně do konce základky.

A: Hmm.

H: A pak se vlastně vyoutovala Eliška. Po takový příhodě, kdy měla ... ona měla úzkostný stavy vlastně už od té 3. třídy a teď měla takový opravdu už deprese, že jsem nevěděl, co se děje. A já jsem za ní tehdy přišel a říkám: „hele nám můžeš říct fakt úplně cokoli. Já nevím, z čeho máš obavy, ale cokoliv nám řekneš, tak se prostě nic nezmění na tom, že tě máme rádi“. Jo a ona mi ještě ten samej den to napsala jako dopis. Jo, ještě v angličtině teda. Ona jak byla doma místo té základky. Základku prošla ... vždycky, když přišla do školy, tak měla vynikající známky, takže to ještě jí .. Já jsem z toho vždycky byl nešťastnej, protože jsem říkal, jak to dítě může mít snahu tam ještě dojít, když vidí, že se vlastně jako nic neděje, když tam nechodí? Jo, protože prostě... No, byla vždycky chytrá, takže to jí stačilo pár hodin a přišla do školy a nějak to zvládla ty zkoušky. Takže jsme měli pak individuální studium, což teda jako pro mě byl mnohem větší stres než normální docházka, ale ona už na to pak byla zvyklá. Měli jsme to zajímavý, jako už teda dlouho, no.

A: Takže říkáte, že nějaký takovýhle jako nebo ne takovýhle, ale nějaký věci jste řešili už delší dobu.

H: Jo, my jsme třeba chodili k psycholožce od vlastně ... ve chvíli, kdy přestala být schopná dojít do školy nebo tehdy Martin, tak jsme se objednali k psychologovi a tam jsme chodili několik let a vůbec k ničemu jsme se nedobrali (SMÍCH).

H: Jako nebylo to k ničemu, to bych neřekl. Naopak si myslím, že to bylo výborný i pro mě a pro manželku, že jsme tam chodili všichni, takže jsme si vyříkali některý věci i spolu. Byla to taková jako rodinná terapie, ale vlastně z dítěte jsme tam se nedozvěděli nic, no.

A: Teďka tak přemejšlím, když na to kouknete zpátky. Myslíte, že to nějak mohlo souviset s tímhlectím?

H: Já nevím. Přemejšlím nad tím a nevím jo, jestli ... to by mě popravdě zajímalo, jestli ty psychické problémy byly příčina toho, že pak má problém s genderem a nebo jestli to už tehdy se projevovalo... ale nic tomu nenasvědčovalo, teda aspoň ne pro nás. Ono to vždycky bylo zvláštní dítě, no. Takový jakože vybočovalo, no. Jakože, já nevím v první třídě už studoval učebnice fyziky z pátý a prostě my jsme museli zakazovat různý ... my jsme ho nechali vyšetřit tehdy na autismus a podobný věci, nevěděli jsme, co se děje. A k ničemu se taky nedobrali. Psycholožka nakonec řekla, že tam je nějaká nevyrovnanost vývoje, v tý intelektuální oblasti a v jinejch oblastech, ale že se to srovná časem. Nejspíš. Ale vlastně si s ním nikdy nikdo nevěděl rady. Dítě to bylo hodný vždycky. Neměli jsme žádný v podstatě problémy až s nějakým obdobím takový agresivity, kdy to asi způsobila částečně ta domácí výuka, kdy byl doma s manželkou a to bylo jako špatný. Nějak se to vyostřovalo. Ale teďka vlastně teď žijeme v takovým jako vakuu, protože do školy teď nechodí. A já bych teda rád, aby jo, ale teď si řeší tu tranzici. Nevím. Ale k tomu vztahu, jako já nevím. Myslím, že máme vztah dobrej a drhne to na těch věcech, jakože ona má pocit, že na ní tlačím, že by se měla věnovat jako svému životu, jako budoucnosti a ona teď vidí jako důležitější jiný věci. No teda tam trošku jsem takovej jako prudič, no.

A: A vy jste zmínil střední školu. Rozumím tomu správně, že je na nějaký střední škole a teďka ...

H: Není. Teď není nikde. Byla na gymnáziu a tam to bylo za COVIDU a to prostě skončilo úplně špatně, protože to bylo studium dálkový a ta škola, mně přišlo, že to tehdy úplně nezvládli, protože tam chodili dospělí lidi i taky a vlastně se tam Elišce strašně líbilo ze začátku, ale oni neměli žádnou zpětnou vazbu v průběhu toho studia, jak to jde. Všechno byly nějaké přednášky, ještě jak byl ten COVID, tak úplně utli, protože měli tam víkendy ve škole, a to úplně skončilo. A ona byla pořád doma, jo. Neměla absolutně žádnou zpětnou vazbu a pak přišlo pololetí a škola přišla s tím, že potřebuje známky, že jo. A jednu zkoušku si Eliška udělala na dálku přes video, to si sama domluvila a to bylo asi z fyziky. Tam dostala jedničku a pak škola řekla, že to teda takhle nejde. Ale přišli na ... já jsem se pořád ptal, kdy teda budou zkoušky, že jo, že Eliška měla tehdy ty úzkostný stavy a ten nedostatek informací, kdy teda to

bude ta škola to nevěděla. Takže to bylo, že „v lednu ne, že se to odloží na březen“. No a pak najednou přišel email, že zkoušky jsou ... přišel ve středu a zkoušky jsou v pátek. Přijďte v pátek v 8 ráno do školy, budou zkoušky ze všech předmětů. No a dítě řeklo: „ne“, jako konec prostě. Takže nějak musíme ještě tohleto vyřešit.

H: Vztahy máme složitý jako.

A: Díky, že jste mi to takhle popsal. Napadá mě ještě, vy jste vlastně zmiňoval, že se trošku lišila už jako menší od ostatních dětí. Napadlo vás třeba někdy, že by mohla být trans, že by tam mohlo být něco s tím genderem jinak, než je u většiny?

H: Já jsem nad tím hodně přemýšlel. Byl snad jeden incident, a to možná bylo ještě než šel Martin do školy, ale to mohlo bejt jako úplně nahodilý. Jo, že se fixovala na nějaký jednorozce. Tehdy, nebo on se teda na ně fixoval, ale jako hodně. Jakože plánoval mapy, jak za nima pocestuje někam. Ale tehdy jsem to nějak, ani žena ... trošku jsme se nad tím pozastavili, co to jako je, ale to byla asi jako jediná věc.

A: Hmm.

H: Vlastně nevím, no. Nenapadlo nás to. Jestli mě to někde napadlo, tak možná až ke konci tý základní školy. Ale to jsem nevěděl, jestli je gay nebo trans. Už ani nevím, proč mě to napadlo. To si už ani nevybavuju, ale to jsme prostě hodně přemejšleli, co se s tím dítětem děje.

A: Takže jste vnímali, že něco nějak jako ...?

H: Něco jako když dítě nechodí do školy, že jo. Má problém dojít do kolektivu, i když strašně chce. My jsme věděli, že chce a byl to vždycky hroznej boj. Tak jako jsme, jsem přečetl, co jsem mohl, že jo. Abych se nějak v tom zorientoval. A určitě nás to napadlo v nějaký fázi, ale neměli jsme žádný náznaky. A vlastně, když to z ní, ze Elišky... když se s tím svěřila, tak řekla, že už to ví tak 2 roky zhruba, že si je docela jistá. To se teda tím zřejmě trápila, jak to řekne. A že asi další 2 roky minimálně před tím, že něco tušila. Takže řekněme ve 12 už měla nějaký tušení, že něco se děje, ale to ještě nevěděla asi úplně.

A: Jasně a zároveň mi říkáte, že teda už tak jako vás potom taky ke konci už to napadalo, že...?

H: No, tak byly takový náznaky, že se pohybuje mezi různějma lidma online. A tak člověk vidí profílovej obrázek, co si tam dá. Ale jako může to bejt náhodný a nemusí.

A: Jasně, jasně. Super, moc díky. Přemýšlím nad tím coming outem, vy jste ho už nějak zmínil, jak to probíhalo. Myslíte, že byste mi to mohl popsat ještě jednou? Jak se vám vlastně Eliška vyoutovala jako trans? Jak vám to řekla?

H: Jo, ona vlastně jak nechodila do školy, tak hodně komunikovala s lidma v zahraničí, ona má spoustu kamarádů v Německu, prostě všude po světě. Na Kypru, v Británii, v Americe, takže umí výborně anglicky a v jedné fázi se ... nebo ono to tak asi je i teď, že možná umí líp anglicky než česky. Protože přece jenom komunikuje jako hodně.

A: Tyjo.

H: To byly v té škole vždycky: „jee, nemohla by sem chodit“? A když tam potom došla, tak se tam nudila a kontrolovala písemky žáků z vyšších ročníků. Ale tady k tomu zpátky, jo. Takže to vyoutování proběhlo dopisem, nebo já nevím, co to bylo - nějaká zpráva někde na nějaký ... ani to možná nebyl email a bylo to v angličtině a psala tam ... v podstatě to napsala velice stručně a napsala, že neví, jak na to zareagujeme, ale že to musí říct. A jak to probíhalo? No, já vzhledem k tomu, že už jsme byli vyškolení všema těma předchozíma zkušenostma, tak jsem na to zareagoval celkem asi v klidu, no. Ne, že by mě to úplně nezasáhlo. Myslím, že jsem se s tím nevyrovnal ani teď, že by to bylo jako: „je mi to jedno“. Není mi to jedno. Když chodíme na schůzky s rodičema, tak některý ty maminky na mě působí dojmem, že to je prostě supr. A já to tak nevnímám, že to je supr.

A: Jasný to má každě jinak.

H: Jako, není to rozhodně jednoduchá věc. Jo, a vidím teda spoustu problémů. A rozhodně to člověku nepomůže, žejo. Neříkám, že to nemůže vést k něčemu dobrému, ale mám pocit, že ty problémy jsou veliký. Takže ona se mi vlastně s tím vyoutovala, jenomže to bylo začátkem července a měli jsme jet na dovolenou, takže jsem se s ní dohodl, že to mamince řekneme po dovolený.

A: Aha, takže, pardon, ona to teda řekla jenom vám?

H: Řekla to mně. Já nevím, proč. Manželka se na mě za to nezlobí, snad. Jako nedala to nikdy nějak najevo, že by se jí to dotklo. Ono je to dané tím, že já jsem byl častěji doma, jo. Že prostě programuju i z domova a tehdy jsem prostě... My jsme se snažili hodně intenzivně Elišku vrátit do školy, takže jsme dělali nějakou kognitivně behaviorální terapii - doprovod do školy. A častěji jsem na to měl čas já, takže jsem byl i častěji doma, jakože jsem zůstal doma a pracoval jsem.

A: Jo, jasně.

H: Takže to byl asi spíš ten důvod, že to řekla mně. Jinak mám pocit, že si víc rozumí s manželkou. Rozhodně teď, že jí spíš řekne něco citlivýho než mně, což je asi normální, kdyby to byla holka od začátku, tak asi mně nebude vykládat všechno.

A: A vlastně vy jste ještě zmínil, že vám to teda napsala v den, kdy vy jste jí říkal, že pokud by se něco dělo, tak ...

H: Já jsem jí ujistil, že pro nás to určitě... Já jsem nevěděl co, ale já jsem říkal: „hele, vidím, že něco tě trápí strašně“, ale fakt už jsem byl takovej zoufalej, tak jsem říkal: „tak jako cokoliv“. „Víš, že se absolutně se nic nezmění? A ona prostě přišla s tímhle, no, což teda byl šrapnel ale...

A: Co se vám tak honilo hlavou? Nebo vzpomenete si, když jste to četl, co vás napadalo, nebo co jste cejtil?

H: No, já jsem jako v tomhleto hroznej, asi to je daný tím programováním. Že člověk ... na mě se to většinou navalí tyhle věci jako velkejovej problém, kterej je potřeba řešit nějak. Takže jsem na to zareagoval tím, že jsem o tom začal číst hodně, než jsem za ní šel. Takže jsem si přečetl všechno možný a teprv pak jsem za ní šel, že jsem nechtěl působit nějak jakože... Nechtěl jsem říct něco špatně, jo. Ale takhle já reaguju obecně - když je nějaký problém, tak se ho snažím rozkouskovat a myslím si taky, že ty problémy předtím, který jsme řešili spoustu let, mě jako naučily, že když se s něčím jako nedá nic dělat, jo, tak to teda nemá smysl moc řešit. Takže některý věci prostě jsem už dneska, dřív ne asi, ale dneska jsem je schopnej jako odsunout. Jakože jasně, je to problém, možná se tím budu někdy trápit, jo. Ale nemá cenu se kvůli tomu zhroutit, že prostě... Takže snad jsem na to zareagoval docela rozumně.

A: Takže jste si hledal nějaké informace, zkrátka, abyste tomu víc porozuměl. A přemýšlím, když vám to napsala, tak jste vlastně byli v jedné domácnosti? Nebo byl jste doma, nebo byla nějak...?

H: Jo, byli jsme doma.

A: Takže jste to pak ještě nějak třeba ten den ...?

H: Jojojo.

A: Jak to pak teda probíhala ten den?

H: Já bych řekl, že jsme o tom nějak nemluvíli, nerozebírali to do úplných detailů, ale bylo vidět, že se jí dost ulevilo. Já jsem teda jí říkal tehdy, že ať se na mě nezlobí, jo, že ona vyjádřila přání, aby jsme jí říkali Eliško. Já jsem říkal: „nezlob se, ty jsi to v sobě rozebírala x let, jo teďka. Já to nezpracuju za 10 minut, takže musíš mít taky trpělivost s náma“.

A: Jo, to zmiňuje víc rodičů a je to vlastně pochopitelný.

H: Takže jsem jí říkal: „když tě oslovím Martine, tak to neznamená, že to nerespektuju, ale prostě to se těžko mění“. Myslím, že ona jako chápe, že i dneska, když už vlastně jsme to řekli většině příbuzných, tak vcelku jako i snese, když to ... některý to nerespektují. Některý jsou prostě už starý a nebo mají ten názor, že to prostě nebudou respektovat z principu, že ... Sice to nemyslej třeba úplně zle nebo urážlivě, ale prostě jim je to jedno. A to vlastně ani není člověk z rodiny. Moje máma žije s přítelem a ten je takovej, že si myslí, že všemu rozumí. Jo, ale on se s Eliškou baví nebo mluví na ní, ale on to prostě nebere... On nad tím přemýšlí hodně, posílá mi přes mámu různé články o trans dětech, jak si to trans děti rozmyslely a jak toho litujou. A říkám: „jo, já ty články taky čtu, ale to není věc, ze který by se dalo vycházet při komunikaci s tím dítětem“. Jako pokud nechce člověk, aby dítě spáchalo sebevraždu, protože mu něco takového cpe každé den, tak ...

A: Jo. A říkáte, že teda většina rodiny, tohle je přítel vaší matky? Je to tak?

H: Ano.

H: Já mám strašně rozsáhlou rodinu, jo. Protože maminka je ze Slovenska. A můj tatínek má ... oni se spolu rozvedli a můj tatínek má celkem 8 dětí. A maminka má teď už miň sester a bratr umřel, ale taky je to rozsáhlá rodina a vlastně tady tý části rodiny kromě jedny tety jsme to řekli všem.

A: Hmm.

H: A všichni to vcelku přijali nebo všichni to přijali na první pohled a na první odpověď v pohodě. Jakože rozumějí, i když myslím, že některý to zpracovávají taky ještě doteď. Ale obecně, že jo, pro ty lidi, když se jich to přímo netýká, tak je to jednodušší akceptovat. A na straně ženy, tak tam je její tatínek a její maminka, se sestrou se nestýká a ani jednomu to ještě neřekla. Jo, že maminka je taková že má trochu psychický problémy, jakože taky úzkostný stavy a žena se trochu bojí jí to říct. Ale já myslím, že se k tomu dopracují – buď letos nebo příští rok. Že jí tak jako sonduje a minule, Eliška jezdí do Německa za jedním kamarádem a minule u tchýně vyslovila podezření, jestli náhodou není gay Martin. A Simona, nebo manželka, na to nějak ... já už nevím, co přesně jí řekla a tchýně potom řekla: „to není důležitý, hlavně, že bude jako spokojená, teda spokojenej“. Takže to ženu ujistilo, že to snad zvládne případně. Já si teda myslím, že to zvládne. No, Eliška tomu teda taky nevěří, ale myslím, že teď si přeje, aby se to už dozvěděli všichni. Žena s tím má ještě nějaký blok, bojí se o maminku. O tatínka nevím vůbec, to jsem se jí neptal, ale s tím se nestýkáme tak často, tak to nás netrápí asi.

H: Jako já jsem teda na tý naší části rodiny trval na tom, že buď se to řekne všem a nebo nikomu. Že kromě té jedné sestry mojí maminky, který si máma nepřála říct. Jo, to nevím, podle čeho to ty lidi vyhodnocují, jo. Ale tak jsem říkal: „dobře, tak tetě to říkat nebudem, já jí to říkat nebudu a jestli to k ní prosákne nějak jinak, což se nakonec stane, tak prostě. Já jsem říkal tehdy, že Eliška s tím začla – má v sobě pořád ty obavy. Tehdy, jako komu to řekneme, komu ne. „Tak já nevím, babičce to řekneme nebo mému bráchovi, že to řekneme. Já říkám: „když to řekneme bráchovi, tak to řekne někomu jinému. Ty ostatní budou našťvaný, že jim jsme to teda neřekli. Jo způsobí to problémy. Takže já jsem od začátku říkal, hele, jednak teda musíš to rozhodnout ty, jestli jim to řekneme, ale jestli jim to řekneme, tak to řekneme už hromadně. Prostě já to nehodlám, jednak pak bych se zbláznil, že jo, kdybych s nima mluvil. Tak ještě teď to trošku je, jakože - já jsem o tom třeba v práci nemluvil, i když by to asi nebyl problém, ale nějak jsem je tím nechtěl zatím zatěžovat. A jak to není důležitý, my máme v práci takový celkem dobrý vztahy a blízky, ale nějak jsem nechtěl to na ně nakládat.

A: A myslíte si, že by to tam tak jako nějak bylo ...?

H: V pohodě. Já myslím, že jo.

H: Myslím, že tady v Praze obecně, že to asi není takový problém. No, minule byl na schůzce tatínek odněkud z Moravy a ten byl trochu nešťastný. Že má spoustu kamarádů, který tomu odmítají rozumět.

A: Věřím, že ten rozdíl může bejt opravdu velkej, no, mezi Prahou a nějakýma jinýma částma republiky. Ještě mě napadá v té rodině, jak jste zmiňoval, jaký to pro vás bylo jim to vlastně říkat? Přece jenom je to vlastně velká věc docela.

H: Měl jsem z toho trošičku obavy, jak na to zareagují, ale ne tak jako kvůli sobě. Já si myslím, že jsem docela v klidu, jako spíš jsem si říkal: „no tak jestli to někdo nevěme nějak agresivně, že mně začne něco vysvětlovat“. Tak prostě, to je jeho problém. Já s ním mluvit nemusím nutně. Že mám té rodiny dost a jsem se všema na tom ... my spolu komunikujeme všichni, jako dobrý ale ... Já už jsem si toho poučování, co děláme špatně, nebo jsme si toho užili dost už předtím. Když vám dítě nechodí do školy, tak má každéj dobrou radu, co musíte udělat, aby to šlo, že jo, že oni s tím problém neměli.

A: Jasně. Všichni jsou chytřejší, úplně jiná situace, ale všichni vědí.

H: Jo, všichni vědí. Takže měl jsem z toho drobný obavy. Spíš mě překvapilo, já jsem čekal, byl jsem připravenej na takovou reakci z části, že dobrý a z části jako nepochopení a pak že to budu nějak muset s nima holt řešit a odkazovat je, ať si něco přečtou, než budeme pokračovat.

Protože jsem nečekal, jo, ale vlastně mi přišlo... já jsem to tehdy ... my jsme se dohodli, že nebudeme dělat nějakou sešlost, kdy jim to řekneme naživo, takže jsme jim poslali mail. Jsou všichni zdatní a oni na to zareagovali fakt rychle jako pozitivně, jo, takže až tak, že jsem to nestíhal sledovat. Protože maminka moje se spletla a omylem ten první email poslala nějak úplně špatně. A pak mi už rovnou telefonovala. To totiž měla Eliška osmnáctiny a ona se odmítla s nima sejít. Řekla, že jí to nedělá dobře a že jim to teda řekneme. Tak jsem říkal: „dobře“ a ona že jim to nedokáže říct, tak jestli bych to nemohl udělat já. Tak jsem říkal, že jestli si to přeje, že to zařídím, že to není problém. Tak jsem to napsal a tehdy jsem čekal nějakou reakci a chvíli se nic nedělalo a pak mi volala máma a říká: „no a co mám teda udělat k jídlu“? A já jsem říkal: „ty jsi jako nečetla ten email, co jsem ti poslal, že reaguješ tímhle“? A ona: „no to jsem četla, vždyť jsem ti posílala odpověď“. Říkám: „jo vážně“?, „aha, tak jsem to asi poslala...“, já nevím, kam to poslala. A tak mně to poslala znova a byla, že si to s přítelem oba přečetli a že ... já jsem to jako plně nepochopil, protože bych to nikdy nečekal, že ona napsala něco „no tak mám vnučku, no“. Tak dobrý. Popravdě, to jsem nečekal, no.

A: To vás překvapilo, slyším.

H: Jo, to jo. No, já se čekal, že se s tím srovnají víceméně, že třeba i s někým z nich bude nějaký problém, že mi začne něco vysvětlovat a na to jsem se psychicky připravoval, ale překvapilo mě, že to proběhlo velice hladce.

A: Tak to rád slyším.

H: Od táty jsem dostal vynadáno, že jsme mu to neřekli dřív. A já jsem říkal: „no dobře, ale já jsem to nerozhodoval, kdy ti to řekneme, takže se omlouvám, ale prostě ve chvíli, kdy se Eliška rozhodla, tak jsme ti to řekli“. No ale tím jsme to uzavřeli.

A: Hm, tak to rád slyším. A řekl byste, že vnímáte podporu z takhle jakoby širší rodiny, nebo...?

H: Je to komplikovaný tým, že se zase tak často nevidíme. Hodně jsou všichni v podstatě dneska už mimo prahu a vídáme se jednou za 2 měsíce někde na chvíli, takže to tak úplně nefunguje. Minimálně jí nikdo jako nesráží.

A: Jasně, jasně.

H: Takže jako podpora, to je těžký, těžší. No, máma ta bydlí na kraji Prahy a to teď bylo komplikovaný, protože přítel se léčil z rakoviny a máma taky byla v nemocnici, takže to jsme se viděli teď za poslední rok asi dvakrát. Jo, to je složitý, ale jo, asi to je nejlepší, jak to může být.

A: Děkuju, díky. Mám ještě takovou otázku, která úplně teďka není tak navazující, ale vždycky se na to ptám – ještě k tomu coming outu, kdybych se vrátil. Tak vlastně mě zajímá, jestli vás napadá nějaký takovej ideální způsob coming outu. Jestli si dokážete představit, jak by to to dítě nebo dospívající měli udělat, aby to pro toho rodiče bylo nějak jako nejlepší? Jestli vás něco napadá, nebo jestli jste nad tím takhle nějak přemýšlel? Jestli se to třeba dalo udělat nějak jinak, aby to pro vás bylo jako lepší, nebo nemusí to být vůbec...

H: Já myslím... možná lepší by bylo, kdyby to to dítě řeklo dřív. Jakože to trápení bylo zbytečný, ale to samozřejmě ten mladej člověk nevidí. Že neví, co se stane. Já vím, jak to říkala, že když jsme říkali, že to řekneme tchýni a nebo i mojí mamince. Když jsme se o tom bavili, jak to uděláme, tak měla hrozný obavy, že jí nebudou mít rádi, jako říkám: „oni tě mají rádi, tak jim jenom řekneš něco, co se změnilo. „Ale to už jako nebudu pro ně já, to bude někdo jinej a toho mít rádi nebudou“. No a když se člověku tohle honí v hlavě 2 roky třeba, tak to asi je docela jako ... Takže v našem případě, kdyby mi to napsala, jak mi to napsala, o 2 roky dřív, tak by to asi bylo lepší, no. Myslím si, že jí i dost ublížilo to, že se tím trápila sama.

A: Hmm.

H: Jinak nevím. To asi dost záleží na té konkrétní rodině, jak ty lidi spolu komunikujou.

A: Jasně, jasně.

H: Nevím, no. Dneska ty mladý preferujou to psát.

A: Hmm. No a teda takhle po tom coming outu, jak se to ve vás vyvíjelo v čase, s časem. Vy jste vlastně prve zmiňoval to oslovování, že si Eliška teda přála, abyste jí říkali Eliško. Říkal jste, nebo zmiňoval jste, že to hnedka nešlo. Tak jak tohle třeba probíhalo, co se týče toho jména a záměn?

H: Já myslím, že tohle docela dobře. Aspoň u mě a u manželky. Že jsme se jako fakt od začátku, snažili jsem se, možná jsem se jednou za čas spletl a to si myslím, že se spletu i dneska, že občas použiju mužskej rod. Jméno už ne, ale že ... když jsem třeba rozčílenej, tak to ze mě vypadne a pak se opravím, nebo to nechám bejt. Ona to zas tak moc neřeší a nebo to aspoň nedá najevo. Ale tohle myslím, že nebyl takovej problém. Asi ne.

A: Nějaký takový jako právě věci, který to stěžovaly vlastně to ve vás přijmout, že teda je Eliška trans, tak bylo tam něco takovýho, co ten proces stěžovalo nebo možná stěžuje pořád?

H: Jako přijmout, že je trans? To jsem asi přijal, jo. Neříkám, že tomu rozumím. Rád bych, aby se tím někdo zabýval víc a zjistil, proč se to děje, protože mám pocit, že teď se to děje nějak

moc poslední dobou, že se ty děti objevují. Když jsme začli chodit na ty schůzky rodičů, tak jsme tam byli snad jediný, kdo měl trans dítě a zbytek bylo lesba, gay a tak nějak jsme si připadali tam jako něco extra. Že my to máme fakt jako složitý, ale teď se to úplně po tom covidu asi jo, já teda nevím, zajímalo by mě, jestli se tím někdo jako vážně zabývá. A teď jsou ty skupiny 2 dokonce. A řekl bych, že těch rodičů trans dětí je tak 90/95%, prostě že jich je strašně moc. To by mě zajímalo, jaká je příčina. Já jsem to přijal, nesmířil jsem se s tím, že se vlastně neřeší ty příčiny. Já myslím, že to možná je věc, která s časem by šla řešit nějak. Já nevím, nějakou léčbu. Že to je psychickéj problém, si myslím.

A: Takže to vnímáte takhle.

H: Já vlastně nevím. Jo, já jsem se na to ptal všude, četl jsem si o tom. A jasně, může to způsobovat prostředí. Já nevím, jak ten výzkum pokročil od té doby. Co já vím, to mohly způsobit léky na úzkosti, co bere to dítě od té 3. třídy, jo. Rád bych tohle věděl. To mě trápí na tom. A je to taky tím, že jsem programátor a řešit věci předtím, než se zjistí ta příčina, je většinou špatně. Jo, dá se to, ale je to takový, jako když berete na věci hned brokovnici, abyste je rychle vyřešil. Že třeba vy to chcete zkoumat, že ještě se tomu jako věnujeme málo. Ono je to tím, že těch lidí není tolik, jo, ale teď mám pocit, že jich přibylo tolik, že se tomu budeme muset věnovat víc.

A: Jo, doufám, že ta pozornost tomu bude věnovaná do budoucna větší.

H: No, kdo ví, co to způsobuje. Třeba to způsobil ten internet a všechno to, čemu jsou ty děti vystavený. Tohle se mi honí hlavou, že něco se děje. Já vím, že takový lidi byli vždycky. Jo, že taky to může bejt jenom tím, že se to nebojí říct. Že se to částečně normalizovalo, ale nikdo mi na to nedal zatím odpověď.

A: Takže tuhle nějakou jako nejistotu možná tam vnímám jako nějakou...?

H: Hmm, jako nejistota... nevyřešenej problém. Já myslím, že to ani není jako kvůli Elišce, já si myslím, že to prostě holt... ji podpoříme v tom, co si přeje. Moje přání je, aby byla šťastná, v životě, což se tímhle zkomplikovalo. Ale udělám maximum, aby žila nějaký rozumnej život. Zároveň mně to jako visí v hlavě, proč nebo co se děje s těma dětma. Ono je to hrozně složitej problém, že vlastně všechny ty věci okolo toho genderu, když se to rozdělí jako pohlaví a gender, tak jsou to takový konstrukce naší civilizace. Je to zvláštní, no. Oni mají na to lidi dost takový stereotypický představy, jako že dítě je trans, tak se chce oblíkat jako holka nebo něco. Jako u té Elišky absolutně ne. Tam to přicházelo jako ta nespokojenost s tím tělem. A se ženou koupily nějaký šaty holčičí, který měla na sobě jednou. Ale ona prostě taková – když o tom

mluvili některý jiný rodiče, tak tam to třeba bylo, mi přišlo, primární, že se to dítě začlo oblíkat a snažilo se prostě žít jako ... Asi je to tím, jestli je ten člověk introvertní nebo extrovertní, ale Eliška k tomu přistupuje tak, že nemá to správné tělo, takže si ty šaty neobleče, protože by to vypadalo blbě.

H: Asi je to taky tím, jak je relativně chytrá, tak to má těžší.

A: Hmm. Zmiňujete teda, že vlastně pro ni je nejdůležitější to... ne třeba tak to oblíkání, ale vlastně ten vzhled, to tělo.

H: Asi jo, no.

A: A vy jste teda na začátku zmínil, že teďka teda bere hormony a přemýšlí třeba o nějakých ... protože nějací trans lidé vlastně podstupují i nějaký operativní zákroky v určitéch fázích. Přemýšlí nad něčím takovým, nebo ani ne?

H: Já si myslím, že přemýšlí a ale když jsme se o tom bavili, tak vždycky říkala, že spíš ne. Ona měla pochybnosti o těch hormonech. To byla hrozná anabáze, než se to schválilo a prošla ty vyšetření, tak to trvalo asi třičtvrtě roku, protože ty prostě... nebyl doktor k dispozici. Takže se to řešilo. Pak ztratili výsledky testů, takže se to muselo absolvovat znovu. Tak to taky měla z toho ... Takže to je taky důvod, proč se nezabývala školou, že jo, protože prostě intenzivně řešila tohle.

A: Jasně, no.

H: A teď jí to v prosinci schválili ty hormony. A to dostala ještě větší depku a já jsem zase jsem říkal: „hele, co se děje“, jsme zase byli spolu sami doma. A ona se mně nějak svěřila, potom to pozděje popřela. Ale jako svěřila se mi, že teda jí to schválili a že teďka je před rozhodnutím, že buď ty hormony začne brát, jo. Ale vlastně se jí v hlavě honí myšlenka, že žena z ní nikdy úplně stoprocentně stejně nebude. Nebo říkala něco, co mě jako dost překvapilo a říkala, „nebo na to jako zapomenu, jakože to v sobě nějak potlačím a pak třeba ve 40 spáchám sebevraždu“. Takže tohle se v ní jako honilo po tom, co dostala hormony. A operace, to nevím vůbec. A myslím si, že by mi to teď ani neřekla. Jestli to někomu řekne, tak to bude manželka a nebo si to nechá pro sebe, až si to rozmyslí. Ona je dost, bych řekl, ohleduplná v těchhle věcech, jakože nás nechce děsit a trápit těma svejma jako..., ale někdy je to na škodu, že já bych to spíš přežil než to, že vidím, že se trápí. A nevím, lehne si a je vyřízená.

A: Jak takhle ty tělesné změny vnímáte vy? Jak...?

H: Myslíte z těch hormonů?

A: Hormony nebo případně potom nějaká ta operativní změna? Kdyby chtěla, jaký to je jako pro vás, nebo nad tím vy přemýšlíte?

H: Není to jednoduchý, já si uvědomuju ty rizika s tím spojený a rozhodně mě to netěší, jo, ale jestli jí to pomůže a není jiná možnost, tak jí v tom podpořím, ale radost z toho nemám. Já jsem zaznamenal třeba u těch maminek u některých, že jako „super máme to“. Já to prostě nemám. Jako nebudu z toho mít asi nikdy radost, prostě to není... Já to tak nevidím. Mám jí rád a udělám všechno pro to, aby jako spokojená, ale nevím, no. Ještě v našem státě, když by chtěla všechno udělat tak, jak se po nich chce, tak jí vykastrujou, žejo. To není dobrý.

A: Jo, doufám, že tohle to je něco, co co nejdřív, snad se nějak no...

H: Když vidím, jak to v tý Poslanecký sněmovně probíhá, tak možná za 10 let.

A: No a řekl byste, že tam máte jako ... protože nějakí rodiče třeba zmiňují obavy, strach nějaký z těch právě biologických změn. Některý zmiňují smutek, že se to mění. Co tam tak máte vy, nebo nějakou emoci, jestli vás napadá k tomu?

H: Já jsem nad tím hodně přemýšlel, ale to se asi týká vůbec tý tranzice. Pro mě to jako celý je těžký. Já jsem v podstatě přišel o syna, jo. Takže to jednoduchý to není. Mám jako jiný dítě teďka. No, je to teda samozřejmě to stejný dítě, ale s tím se prostě budu asi nějak vyrovnávat. Není to jako nějaký skvělý. Je to takovej boj, no.

A: Říkáte boj.

H: Jako když přijde s tím, že se bude nechat operovat. Teď mě to teda děsí taky, protože je to hrozně nebezpečné a trochu mám obavy, protože vlastně pořád má úzkostný stavy a psychický potíže a otázka je, co jsme se už bavili o tom, jestli to je jako ta primární příčina toho, co se děje, nebo jestli to pramení z toho, že je trans. Já zatím na ní nepozoruji, že začla brát hormony a tak, že by se ... po tom coming outu měla lepší náladu, ale vlastně má ty úzkostný stavy teď pořád, což zároveň chápu. Já v její situaci, kdybych měl tohle řešit, tak asi bych měl taky úzkostný stavy z toho. Ale zatím nevidím, že by jí to jako výrazně pomohlo, že by najednou: „jo, tak dobrý“. Ono je to asi daný tím, že je nespokojená s tím tělem a že je pro ní těžký jít ven a interagovat s lidma, když není sama sebou, to chápu. Ale tak to vnímám, že ... není to pro mě jednoduchý to zpracovat někdy. Nikdo nechce vidět svoje dítě, jak se trápí. I když se říká, že když jako se člověku narodí dítě, že už se pak bojí pořád. Jo, tak tady to máme ještě extra. Ale zase jak jsme řešili ty problémy vlastně od tý 3. třídy, tak my jsme byli všude možně. Jo, já jsem kontaktoval i několik psychiatrů vyhlášených a měl jsem s nima pohovory, co s dítětem a na konci základky jsme chodili za panem doktorem (jméno), kde jsou různý zajímavý děti a oni

měli taky skupiny pro rodiče, ale tehdy jsme nevěděli nic o tom, že Martin tohle řeší. Takže jsme tam chodili spíš tak jako ... jsme si říkali, tak asi něco děláme špatně, že jo, tak zajdem tam a třeba něco vymyslíme. A on to je strašně šikovnej pán a stará se tam o ty děti v past'áku v uvozovkách. On se o ně stará moc hezky. A ty rodičovský skupiny jsou super, dělá i skupiny pro učitele. Na ty si stěžoval, že tam moc nechoděj, jo, že on je učí pracovat s těma dětma a hlavně s těma problémovýma. Ten byl výbornej. On mi říkal, už když jsme se tam poprvé objevili, tak říkal, že musím přijít na tu rodičovskou skupinu, že to mi udělá moc dobře, že jsou tam rodiče, který jsou na tom mnohem hůř. Jo a měl pravdu, i když jsem mu říkal, že to mi asi dobře neudělá, když uvidím lidi, co jsou na tom hůř, ale částečně jo. Částečně to člověku dá jinou perspektivu, protože jsme viděli rodiče, co měli dítě mrtvý, rodiče, co je jejich dítě bije, rodiče, kde byla ta rodina v úplným rozvratu a člověk si to dá do nějaký perspektivy a řekne si: „jako jo, je to těžký, ale nejsme úplně přičich“. Furt jsme na tom - máme dítě, dá se s ním pracovat, můžeme mu ještě pomoci normálně a bejt spokojený. Byli tam rodiče, co to měli mnohem horší.

A: Jojo. Ale tohle teďka teda vlastně bylo ještě předtím, než jste ...

H: Jo, jo. To vůbec s tou tranzicí nesouviselo, nebo možná souviselo, ale my jsme to netušili.

A: A teda zmiňoval jste, že chodíte teďka na skupiny podpůrný pro rodiče trans dětí?

H: Chodíme, no. Se tam chodíme vypovídat.

A: Jaký to je pro vás?

H: Příjemný. Tam chodí samý zajímavý lidi a příjemně si popovídáme. A popravdě, já jsem to říkal minule na schůzce. Dneska tam chodím spíš jakože mám pocit, že můžeme těm lidem něco dát taky. Že to není, jakože bych já to potřeboval nutně. Popravdě mě to teď občas, že nejdem, protože nemám na to náladu nebo čas, jo. Ale snažím se tam chodit a uvažoval jsem o tom, že přestanem chodit, že už chodíme od začátku vlastně, takže ty 3 roky nebo možná že už jsou to 4, já bych se musel podívat. Ale že když tam začlo chodit najednou po tom COVIDU hodně těch lidí, tak tam bylo fakt, jakože už to nedávalo smysl, jo. Jsem si říkal, tak přestanem chodit a pak mi paní (vedoucí podpůrné skupiny pro rodiče) napsala, že mají 2 skupiny a že bude volno, tak jsme zase začali chodit a dokud bude volno a nebudem tam někomu blokovat místo, tak asi chodit budem, protože pomáhá mi to i se vypovídat a poslechnout si ty ostatní rodiče, co řeší. Ale dneska to beru i tak, že můžu těm, co tam přišli a dozvěděli se to včera něco jako říct.

A: Nějakým způsobem pomoci vlastně.

H: Tak, no... Jakože někdy stačí počkat, že to nemusejí vyřešit dneska, jo. Nějaký ty rodiče... mám pocit, že pak se přepnou do stavu, kdy chtějí tu tranzici víc než to dítě. Že chtějí mu pomoci, tak tam byly právě nějaký maminky, co druhý den vyrazily nakupovat šaty a to dítě na to nebylo připravený. Jsem říkal: „možná počkejte, až si řekne“.

A: To je skvělý, že tam jdete i takhle, s tímhle, že tam můžete podpořit vlastně i ty ostatní už s nějakým, náhledem, který máte.

H: Myslím si, že jo.

A: Děkuju. Takže vlastně nějaká podpůrná skupinu. Potom jste říkal, že jste si hodně hledal informace na začátek. Přemýšlím k těm informacím, vy teda, když jste se to dozvěděl, měl jste nějaký povědomí o tom pojmu, nebo pojmu... O tom, že někdo může být trans, jestli...?

H: Tak jako mlhavě. Asi jsem nebyl v takovém tom stavu, že bych si říkal, že si to ty lidi vymysleli, že nevědí, co roupama. To je daný i tím, že se pohybuju mezi lidma v kanceláři, který jsou takový otevřený a třeba kolegyně a já vlastně nevím, proč, ale nějak se tím taky zabývá. Nevím, jestli má někoho v rodině, to neříkala, ale občas o těch věcech jsme mluvili, takže nějaký povědomí jsem měl, takový obecný, ne tak podrobný jako teď.

A: Jasně. Přemýšlím, teda kromě takhle hledání informací, podpůrných skupin. Napadá vás ještě něco, co vám tak jako pomáhá právě se s tím nějak vyrovnávat a srovnávat, přijímat tuhle identitu vaší dcery?

H: Já teď hodně chodím, to je výborný, všem doporučuji. Takže já chodím teď tak 10 kiláků denně. A při tom si zapřemýšlím a někdy se ty věci srovnaj. Řekl bych, že já jsem začal chodit spíš kvůli tomu, že jsem po tom COVIDU byl už dost tlustej. Že jsem si říkal, že to nejde. Člověk zůstával na home officu. Tak jsem začal kvůli tomu, ale čím dál tím víc chodím už i proto, že mi to dělá dobře psychicky. Že se člověk uklidní, může si ty věci v klidu nechat rozležet, takže 10 kiláků, to mi zabere ty 2 hodiny a je to dost času. No, chodil bych i víc jo, ale už bych to nestíhal.

H: To jsem říkal tomu Elišky kamarádovi z Německa, že se mě na to nějak ptal a já jsem říkal, hele, kdyby jsem vydělal dost peněz, tak bych se na to vykašlal a už bych jenom chodil.

A: Takže nějaký promyšlení zkrátka toho.

H: Tak já při tom i pracuju, že člověk řeší nějaký problém, tak někdy je lepší. Tak já to mám našťestí skvělý, že můžu prostě, když jsem třeba na home officu, tak se seberu v 10 a do 12 někde chodím a vrátím se domů, jo a ... Mám štěstí, že žiju na takovém místě, že můžu... Mám

už, jak jsem se za poslední rok nachodil, asi 3500 kilometrů, možná víc. Možná i 4, takže jsem některý místa prošel hodněkrát. Mám štěstí, že můžu chodit na tak pěkných místech, takže mě to neomrzí asi. Takže to je tak jedna taková asi strategie, co mám a jinak... Většinou, když se snažím něco pochopit, tak si čtu o tom, nebo se snažím něco - poslechnu si nějaký videa. Nevím, no.

A: Jojo, a vlastně vy jste ještě zmiňoval na té skupině nějaký vypovídání? Je to něco, co tak jako je na té skupině nebo i třeba i s nějakými kamarádama nebo doma nějaká...

H: Ani ne, hlavně na té skupině. No, občas jako povídám o tom s mámou a tak, ale ona ... tam to probíhá jinak ta komunikace. Většinou je to, protože se tím zase nezabývá tak intenzivně, tak většinou je to, že narazí na nějakou negativní věc, jako problém a začne mě na to upozorňovat a říkám: „jako jo, máš pravdu, nezlob se, ale já už to řeším moc dlouho a uvědomuju si to, není to nic nového“. Je to tak, že jí napadne jo. „A co bude dělat, když. A co ty operace“. Říkám: „já nevím, co ty operace“, protože nevím, jestli se pro ně rozhodne. Taky mě to trápí, co budu dělat. Ale teď to není na pořadu dne, takže to teď odmítám řešit. Jo, prostě to nemá smysl.

A: A s vaší ženou je to nějaký jako mmm. No, to hloupá otázka, ale jestli to téma řešíte často, nebo jestli jako ...

H: Není to hloupá otázka. Tak, s mojí ženou je to složitější, protože - ona je hodná, Elišku podpoří a je to jako mezi nima fajn. A já jsem rád, že jí mám. My jsme se ženou jiný, což je tady v tom případě výborný, ale moc se o tom nebavíme, popravdě. Vlastně nevím, proč. Nejlepší je jít na skupinu, tam si o tom promluvíme.

A: A tam chodíte, pardon..

H: Tam chodíme, většinou, když to jde, tak jdeme společně. Nevím, no. Moje žena má, to nechci nějak hodnotit, ale má problémy některý věci říct, takže to je... Spíš si tak jako vyměňujeme praktický informace a tady o tom se bavíme většinou, když je nějaký problém. A tak nevím, no.

A: Jasně, jasně. A napadá mě ještě, protože vlastně dost rodičů zmiňuje, že třeba vyhledává nějakou individuální psychologickou péči. Je to něco, co třeba i pro vás bylo nějak důležitý, nebo vyhledali jste nebo možná nevyhledal?

H: Ne, nevyhledal. My jsme našli tu skupinu a chodili jsme s Eliškou ze začátku k sexuoložce. Tam jsme byli asi třikrát a ona nám i říkala, že kdykoliv můžeme přijít znova, ale nějak to

nebylo úplně potřeba. Eliška tam pak byla sama. Takže já teda si osobně myslím, že psychologickou pomoc by si měla odhodlat jako ještě spíš Eliška využít nějakou, že by jí to pomohlo, ale to je na ní teď. Já jí to můžu maximálně navrhnout, což jsem udělal.

A: Hmm.

H: Ona jako říká, že ty kamarádi, co má teda v zahraničí, tak asi jsou částečně trans a nebo LGBT něco, nevím, to jsem nezkoumal podrobně. Takže má si s kým povídat, tudíž že nemá potřebu jít třeba k psycholožce nebo psychologovi a povídat si o tom.

H: Já si myslím, že by jí to mohlo pomoci v souvislosti s těma úzkostma jejíma. Teď by bylo dobrý, když je doma a nechodí do školy, aby si našla brigádu. Jo, ona chodila na brigádu, vlastně to vydržela asi čtvrt roku a neskončilo to kvůli ní, ale kvůli brigádě, protože to jsou kamarádi. Oni jsou kominíci a kominík se z kominíci nějak rozhádal a možná se budou rozvádět, takže teď brigáda padla.

A: Jo, takhle to je.

H: To mě trošku štve ale (SMÍCH). Mohli by se zase usmířit.

A: Budu držet palce.

H: On je to pro ní problém, protože ona moc nechodí mezi lidi, tady v Praze obzvlášť.

H: Potřebuje nějakou brigádu, kde nebudou moct paf z toho, že je trans a nebudou to řešit ideálně. Ona umí programovat. Ale prostě je to pro ní obtížný, když jí řeknu, podívej se na brigády a ona: „jsem se dívala“.

A: Hmm.

H: Ale odhodlat se někam jít jako to, to člověk bude muset donést pod nos.

A: Tak třeba časem ...

H: Doufám, že zjistí, že potřebuje peníze a...

...

A: Asi by mě zajímalo, jestli vnímáte na Elišce nějaký rozdíl po tom, co se vyoutovala a po tom, co bere ty hormony. Ať na nějaký psychický nebo sociální rovině?

H: No, v tý psychický rovině snad jediné, že máme teď trošku víc problémů spolu komunikovat občas. Mám z toho takovej dojem, že jí víc štve a to jako já nemám poznámky k vzhledu, nebo který by se týkaly toho, že je trans, to absolutně ne. Ale jakékoliv vtípek, mám pocit, že to

snáší hůř, aspoň teda... a ne, že by se naštvála a nebo to, ale zvedá oči prostě v sloup jako „co zase jsem to debilního řekl“ a tak jako drobná a to může bejt jako i věkem, to já jako nepoznám, že jo, co z toho... A vzhledově bych řekl, že se trošičku mění a tak, že je to tak pozvolný, že si říkám, furt nad tím přemejšlím, jestli bych to vůbec poznal? Jedině, že bych si dělal nějaký fotky, že to není nějak jako výrazný, no. Mám pocit, že se oblíká pořád stejně, tak nějak neurčitě. Jo, má jako vypasovanější kalhoty, co asi má po manželce. To jo, to si všimnu, ale má furt ty starý turistický boty, co nosí všude. Dneska mi psala žena, že spolu jdou koupit nějaký oblečení, tak jsem zvědavej, ale rozhodně to není tak, že... já jsem jí nabízel, tak zajděte s mámou a kup si, co chceš, ať máš co na sebe. A ona většinou to nějak odmávne, že to není potřeba. Tohle jí nějak úplně ... není to, že by si nekupovala. Ona si občas něco vybere, ale není to nějak, že by jí to nějak trápilo významně, jakože by to řešila pořád – co si koupit a co si obléct. Mám pocit, že furt asi je primární to tělo a jak se to postupně třeba bude měnit, tak se změní asi i to oblíkání. Asi si myslím, že dost řeší, aby to nevypadalo blbě nějak.

A: Hmm. A teda nějak větší změny tam nevnímáte, jestli...?

H: Ne, ona má dlouho už dlouhý vlasy, takže to byla nejvýraznější změna, to si nejsem jistej, jestli jí náhodou nezačly růst už předtím, než se vyoutovala. Ale možná ne, to měla takový tehdy, ale teď má už teda jakože do pasu skoro, ale jinak nepozoruju... ani že by změna nějaká chování, že by to někam cílila jinam, přijde mi, že pořád stejně, no. Buď se to vyvíjí tak pomalu, že to nepozoruji a nebo se ... ono se to vyvíjí, jako prostě pomalu.

A: Hm. No a jaký to pro vás je vidět tyhle pomalý změny, nebo vlastně možná ty vlasy, to je možná taková větší změna? Jaký to pro vás bylo?

H: To neřeším, ať má kdo chce, jaký chce vlasy. To mě nikdy netrápilo popravdě. To tak jako neřeším. Mám spoustu sourozenců, teda nebo nevlastních, já nemám rád to nevlastních, prostě bráchové a sestry a některý maj taky tak dlouhý vlasy a ne nejsou v tranzici, jo, to je prostě...

A: Jasně, jasně.

H: To tak jako neberu, no a myslím, že nikdo asi nějak u nás v rodině. Možná někdo občas něco prohlásí, ale...

A: No a to teda byly vlastně nějaký změny na straně Elišky. Přemejšlím, vnímáte u sebe nějakou takovou změnu po tý, asi klidně po tom, co vám Eliška řekla, nebo oznámila, že je trans, tak jestli u sebe vnímáte nějaký změny jakýkoliv?

H: Nevím, víc chodím (*SMĚJEME SE*). Co u sebe vnímám? No nevím, tak jako asi mě to mění jako člověka. Že člověk začne víc přemýšlet o sobě, o tom světě, jak funguje. Takže mě to určitě v nějaký filozofický rovině ovlivnilo. Dost jsem kolegy obtěžoval tím, že nemají svobodnou vůli. O čem jsem jako přesvědčen. Protože není podle mě žádný protiargument, jo. Jako není nic, co by z fyzikálního hlediska tu svobodnou vůli vysvětlovalo, podle mě. A nejsem jedinej. Já jsem si o tom četl i protiargumenty, jsem zkoumal. A pro mě to nic jako neznamena. Někdo na to, když já začnu takhle provokovat jo, tak někdo řekne: „no jo, takže nikdo za nic nemůže jako, a tudíž bysme neměli trestat zločince třeba“. A tak říkám, že to tak ale není, to prostě jenom znamená, že ty lidi vnímám jako jinak, jo, že něco dělají a že třeba jako vyloženě necítím jako k nim nenávist, že si prostě říkám, tak tohle chování se mi nelíbí. Je potřeba ho nějak vyřešit, nebo jim v tom zabránit. A možná je i popravit, jo, když to nebude jinak možný. Jo jako, což samozřejmě já s tím nesouhlasím. Ale to, že někdo by neměl svobodnou vůli, neznamena, že by se neměla společnost chovat nějak jo ... Ale pro mě to neznamena, že nikdo za nic nemůže nebo že nemá smysl řešit chování něčí, jako spíš pro mě i to, že bysme tu svobodnou vůli neměli, tak to neznamena, že můžu odhadnout, co kdo udělá. Spíš nějak mám pocit, že to u mě změnilo pohled na to, jak se dívám, já nevím, třeba na bezdomovce nebo na lidi, který jsou v nějaký špatný situaci nebo něco spáchali. Jo, že to jako neberu... Někdy ty reakce lidí jsou takový jako „no, tak ho zabijem a je to vyřešený“. Jo, prostě je to zlej člověk... Já nevím, já se se zlem jako takovým, jak se to někdy líčí, jako nesetkal. Setkal jsem se se spoustou nešťastnejch lidí, který i třeba udělají něco extrémního, třeba i někoho zabijou nebo tak, jo, ale často to ani třeba není jejich vina, kdyby se to zkoumalo dostatečně podrobně.

A: Hmm, vlastně mě asi zaujalo to, že jste říkal, že jinak koukáte na bezdomovce nebo tak. Dokázal byste nějak pojmenovat, v čem ten rozdíl tkví nebo co se tam jak kdyby změnilo? Nebo jak nad tím jinak přemýšlíte?

H: Ono se to asi vyvíjí postupně a rozhodně to nevidím tak, že by si vybrali tu situaci, že by se jednoho dne rozhodli, že se jim nechce pracovat, a že tudíž půjdou na ulici shánět peníze na pití. Jednak se s některými z nich bavím a vím, že taky někdy jsou to prostě lidi, co mají nějakou psychickou poruchu. Prostě zbavili je svéprávnosti, skončili na ulici. A pomoc, kterou jim úřad nabízí, tak ta jim asi nevyhovuje, takže radši bydlej v parku. No a tak nad tím člověk přemejšlí, proč jsou v takový situaci a jak by se jim nejlíp dalo pomoci. A takový jako... pro některý nebude nejlepší je zařadit do společnosti tak jako ostatní. Prostě to není možný. A není to, že by jim to někdo vysvětlil a oni by si řekli: „aha, tak to dělám špatně“.

A: Jasný.

H: Tam prostě, oni si to nevybrali, jo. Třeba se i narodili špatným rodičům nebo ve špatném prostředí, nebo se jim něco špatného stalo a neovlivnili to. Takže v tomhle tom, uvažuji o tom pořád, jo, to není, že bych to měl uzavřený. Jako určitě je možnost, že nějaká svobodná vůle, jo... Docela by mě to teda ale zajímalo, jak bude fungovat?

A: To je takové vlastně taková hodně filozofická otázka.

H: Je no.

A: Takže říkáte nebo tak nějak z toho slyším, že i tohle může být nějaká reakce nebo nějaký důsledek ...

H: Jo, já si myslím, že jo. To jsou ty vnější impulzy, no. Člověk ... jako já jsem asi částečně ovlivněnej tím, že programuju, ale program prostě reaguje na nějaký vstupy a generuje výstupy. A v podstatě se nemůže dít nic jinýho, jo. Já teď, když si představím člověka, kterej je v nějaký životní situaci a má před sebou 3 volby nebo 2 volby, řekněme, aby to bylo jednodušší, tak na základě čeho si on vybere - jedinečně na základě těch svejch vstupů předchozích.

A: Jasně, to vlastně dává docela smysl.

H: Jo, takže vlastně on byl naprogramovanej. Zjednodušeně, ono to tak nefunguje, ale byl postavenej do té situace už s daným svým nastavením, jak na to bude reagovat. Ať chce nebo nechce. Jakože by mohl vystoupit nějak ven mimo náš vesmír a podívat se na to z venku a říct si: „hele, tahle možnost lepší“, to by bylo fajn, ale to nepozoruji ani u sebe.

A: To je taková zajímavá otázka, zajímavá myšlenka.

H: Je to zajímavý a možná je to úplně jedno, jo, jakože s tím třeba nic neuděláme.

A: Super, děkuju, díky. Asi možná taky nad tím budu přemýšlet. Tak jako si nad tím popřemýšlím.

H: Ježiš, teď jsem vás nakazil tady těma... Víte, kdo to strašně nesnáší, tadyty úvahy o svobodné vůli? Filozofové to nesnášej, viděl jsem nějaký videa a ono o tom bylo nějak úplně nezávisle na tom, že jsem se tím začal zabývat já, tak já sleduju nějakou německou fyzičku. Ona mluví většinou o kvantové fyzice a takových věcech a měla nějakých svůj jeden díl na tom YouTube o svobodný vůli a o tom, že neexistuje. A teď jeden filozof, kterýho sleduju úplně z jinýho důvodu - kvůli Ukrajině, tak měl potřebu na to reagovat a byl, měl jsem z něj, ale jinak je to takovej klidnej člověk, jo a měl jsem pocit, že je na ní naštvanej, že se mu montuje do věcí,

kterým nerozumí. Ale za mě jsem ho si ho vyslechl. Já jsem jako ochotnej se nechat přesvědčit a změnit názor, ale poslechl jsem si ho a za mě neřekl žádný argument, který by mě přesvědčil, že ona kecá nesmysly. Ona se na to dívala taky z takovýho mechanickýho pohledu: něco mám, nějaký systém, něco do něj jako vstupuje a on... nebyl jedinej tenhle filozof, kterej začal okolo toho mlžit a říkat, že to strašně záleží, jak si tu svobodnou vůli definujete. Jo, asi jo. Určitě. Můžete si ji definovat tak, že existuje, to je úplně jasný. Ale není to to, co si pod tím představuju já a nebo většina lidí, co si tak... ona většina lidí to nedomýšlí, že jo. Jak se někdo svobodně rozhodne, tak prostě měl 2 možnosti a 1 si vybral a jestli to bylo svobodný, to je vždycky otázka. Takže tak, no. Takže mě to jako určitě ovlivňuje. To byla moje odpověď, obširná. Rozhodně mě to ovlivňuje a celá ta situace s dítětem za ty roky, co to řešíme, mě určitě hrozně změnila. Jo, to jako ne že ne. Ale taky postupně.

A: Jasně a myslíte nějaký vlastnosti, nebo?

H: No i třeba to, jak se stavím k těm problémům, že když něco nejde, jakože vím, že s tím nepůjde nic udělat, tak... Dřív, člověku se to mele pořád v hlavě, co budem dělat. Vlastně jsme řešili na té škole neustále dokola ty neřešitelné problémy, jak dostat dítě do školy, co udělat, když nám škola říká, že na nás pošle sociálku? A tak se člověk naučil řešit ty věci, co šly řešit v tom okamžiku. Jakože vás někdo postaví před nějaký problém a „tak tohle můžu udělat, tyhle věci už dělat nemůžu, tak to nebudu řešit“. Ono to je dobrý i v tý práci. Protože stejně, žejo, jak řešíte složité problémy? To byla otázka na vás.

A: Jak řeším složité problémy? Ty jo, tak já promýšlím nejdřív dopředu, hodně promýšlím a promýšlím. A pak asi ještě jednou. Často je řeším s někým jiným, než podnikám akci.

H: Pro mě teda ta odpověď je, že postupně. Musíte je rozdělit na menší problém, protože velkej problém nevyřešíte skoro nikdy.

A: To souhlasím.

H: Tak to jsem si nevymyslel. Jo, ale jako člověka k tomu ta situace dotlačí, tak jsem to myslel. Jo, že jako když vás někdo postaví před takovouhle velkou řadu neřešitelných složitých problémů, že nevíte, co je s dítětem a pak po vás nějaký lidi něco chtějí a něco tak prostě začnete kouskovat na ty řešitelné problémy. Tak to jsem se naučil, nic jinýho nezbyvalo, jedinej se jako zbláznit nebo já nevím. Asi to lidi to řeší různě – někdo se rozvede, někdo spáchá sebevraždu. Tak no... Mě to donutilo tohle, no. Člověk přemejšlí a musí se rozhodnout, jestli ta věc je řešitelná a když není řešitelná, tak třeba bude řešitelná později, ale nemá cenu se ze všeho zhroutit, lehnout si a tím ničemu nepomůžu. No, takže se snažím řešit to, co můžu.

A: Děkuju, děkuju.

H: Prostě rozhodně mě to poznamenalo, asi i k lepšímu. Žena to taky říkala, že když to dítě mělo problém do tý dojít ze začátku. Pravda, já jsem se z toho zhroutil párkrát, že jsem fakt nemohl pracovat jeden den. Já to teď už tak nemívám, ale tehdy... prostě si člověk lehne a začne promýšlet ty varianty, co by se ještě mohlo zkusit, aby se to vyřešilo. A pravda je, že když přestalo dítě chodit do školy, tak jsme úplně mu nevěřili všechno, jakože nemůže. Takže jsme řešili, proč nechce a co se stalo. Ono se něco i stalo, byla tam nějaká šikana, to jsme pak řešili. Ale... tak rodič neví, žejo. No, to dítě vám řekne, že nemůže, že mu je špatně, tak jestli nesimuluje kvůli písence nebo kvůli čemu. To jsou ty první věci, co člověk řeší. A pak to 2/3 roky řešíte a ty lidi z okolí vám tohle začnou radit, jakože jste pitomý.

A: To si dokážu představit.

H: Že jste dítě málo bil nebo něco takovýho...

A: Bohužel, i takoví jsou...

A: Přemýšlím, když jsme se bavili o těch změnách tak předtím, než se vám vaše dcera vyoutovala. Jaký byl váš postoj k trans lidem a jak se změnil, jestli se změnil nějak?

H: Nevím, asi že o tom víc vím, tak možná je líp chápu. Ale já nevím, já si pořád myslím, že to je hodně vždycky individuální, jo. Takže nevím, nezměnil se. Asi se obecně změnil můj postoj ke všem lidem díky tomu, co jsem vám říkal – jakože... neměl jsem ani k nim nikdy negativní postoj a nemám ho ani teď, ani nějak výrazně pozitivní, můžou mezi nima stejný problematický lidi jako mezi jinejma. Nevím, nerozlišuju to asi úplně.

A: Hm. Jasný.

H: Já se nesnažím předstírat, že nevnímám rasy a jiný odlišnosti mezi lidma a určitě když někde pracuje člověk, kterej je trans a je to vidět, tak si toho všimnu. Ale popravdě si o tom jako nic jinýho nemyslím. Nevím, nepotřebuju někoho nějak soudit, nebo tak. Takže, nevím. Někdy když měl někdo nějaký výraznej postoj, občas přemejšlím o těch o různých akcích typu Pride, pochody a tak – jestli to tomu dělá dobře nebo špatně?

A: Hm.

H: Ale asi někdo má tu potřebu a někdo nemá. Třeba Eliška se k tomu postavila, když jsme jí nabízeli, že by mohla na schůzky LGBT lidí a že by tam mohla přijít a že je tam ta komunita. Já to slovo komunita nemám rád, protože mi to prostě přijde jako hroznej bullshit. Žádná

komunita není, teda může bejt nějaká komunita, ale nemůžou do toho automaticky házet lidi, který nechtěj bejt součástí komunity.

A: Jasně, jasně.

H: Takže Eliška na to reagovala, je taky asi trošku naočkovaná mnou. Ona říká: „já nejsem žádná součást LGBT komunity“ a nějakej Pride pochod jí nezajímá. To ale asi nedefinuje můj postoj k tomu. Prostě jsou lidi, který mají potřebu a asi jsou potřeba i takoví aktivisti. Co se někde za něco perou a on si je pak někdo vybere a ukáže na ně, že dělají propagandu nějakou.

A: Jak říkáte, názory se na to různě a je to v pohodě tak i tak. Ale vlastně říkáte, že se váš postoj k trans lidem nezměnil, že i předtím byl ...

H: Asi ne, nevybavuju si, že by ... nevím, jestli je možný o něčem mluvit jako vztahu... Já asi nemám jako vztahy takový ke skupinám. Nemyslel jsem si o nich nic asi, prostě existovali a existují. A tak to je.

A: A přemýšlím, my jsme vlastně už tak asi na to se nějak bavili, ale jak vnímáte, že je někdo trans?

H: No, to je pro mě složitý, to si nedovedu představit. To už jsem říkal i na skupině, že se někdo cítí být, když se narodí jako kluk a cítí se být jako žena, že absolutně to pro mě je nepochopitelný. Protože já se necítím jako muž, nevím, co to znamená vůbec. Tenhle problém jsem neřešil. Co to je, jako nevím. Nevím, jak se to člověku stane. A něco se asi v nich děje, ale nedovedu si pod tím, bohužel, teda nic představit.

A: Že u sebe to vnímáte nějak automaticky a je vlastně těžký vůbec to nějakým způsobem...

H: No a možná ani nemám potřebu si to nějak říkat, jakože jsem něco. Nevím, já jsem já. Mám určitě spoustu nějakých negativních i pozitivních vlastností, ale nemám potřebu se nutně škatulkovat. A díky tomu, že se tím teď zabývám, tak mám pocit, že to rozdělení je celkově takový ... musí se oddělit to, co je ta kultura a to, co je biologie a ani jedno není úplně jasný. Některý lidi by obecně rádi, aby svět byl jednoduše, ale on není a to jsou potom nešťastný, ty lidi. Jakože máme 2 pohlaví a tak to vždycky bylo. A věří tomu, je to pro ně jednodušší.

A: Jo, přesně, ono je to pak nějak jednodušší přemýšlet pro lidi.

H: Je to jednoduchý, no. Prostě svět jednoduše není.

A: Přesně tak. Super, děkuju. No a teda to byl nějak váš postoj, nebo jsme se o tom trošku víc bavili. A jak to vnímáte v český společnosti?

H: Já si myslím, že spousta lidí to neřeší, protože se jich to netýká a i když o tom třeba vtipkují a mají poznámky, tak to prostě ani není myšlený špatně, prostě to není myšlený nějak... že u toho nemyslej a že to jsou takový ty ... že to je jako ignorance většinou spíš. Jo, nic o tom nevím, tak je jednoduchý reagovat na článek, zvlášť když se mi ten článek z nějakýho důvodu třeba nelíbí, tak je jednoduchý na to reagovat nějakou vtipnou poznámkou. Zvlášť když člověk to vidí okolo sebe, že třeba by kolegové reagovali nějak, tak nebudu vybočovat. Proč bych se ozýval a říkal jim, že jsou pitomci. Tak to říkal třeba ten tatínek z té Moravy. Kde s kamarádama, se kterejma je kamarád kdo ví jak dlouho, jde do hospody a poslouchá ty poznámky a on teda už je jako odváznější, takže jim to i řekne. Ale já, i když někdo takovou poznámku má, tak já se na něj nezlobím. Zlobil bych se až když... Teda samozřejmě nemá svobodnou vůli, jo. Zlobil bych se na něj ve chvíli, kdybych mu dal veškeré informace k tomu a řekl: „něco si o tom zjisti. Hele nemáš s tím zkušenosti a pak se k tomu vyjadřuj“. A on by odmítl se tím zabývat a prostě by se držel toho svého názoru. Tak nevím, jestli bych se zlobil, ale asi bych se s ním přestal bavit, to nemá cenu. Spousta lidí to neřeší, protože to přeci jenom je vzácněj problém relativně, takže vidí jenom ty novinové články a maximálně řešej, jestli jsou někde troje záchody.

A: Takže tak jako neutrálnější postoj byste spíš řekl, že je ve většině společnosti...

H: No, neinformovanej. Oni to nevědí. Oni si opravdu myslí, spousta z nich si myslí, že si to ty děti vymejšlej. To je zase takový jako mlhavý prohlášení: „co tady vymejšlej“. Že se jim to děje v hlavě. Proč se to tam děje, nikdo neví. A není to tak... proč by si to někdo z nudy vymejšlel tohleto a způsoboval si takové problémy? To prostě nedává žádněj smysl. Jenom si myslím, že se nad tím dostatečně nezamysleli, nebo neznají nikoho, kdo by byl v té situaci. Kdyby se to stalo jejich dítěti, tak by rychle změnilí názor a některý ne, jo. Víím, že tam některý ty páry na rodičovské skupině – tak prostě jeden z rodičů to odmítl přijmout jako totálně. Někde je to maminka a někdy tatínek.

H: Ale zase, ve spoustě případů je to tlak okolí, že se bojí, co si bude někdo myslet. Jo, což je logický. Já se taky samozřejmě bojím, co si kdo bude myslet. Ale popravdě nemám jinou možnost, než to dítě nějak podpořit. Teďka, co mám dělat, že jo.

A: Co myslíte, že by těmhle lidem mohlo pomoci, nebo máte pocit, že je třeba na těch skupinách něco, co jim nějak pomůže, těm nepřijímajícím rodičům?

H: Tak ti, co to nechtějí přijmout, tak tam nepřijdou, ty jsou doma. A byly tam případy, že se jim to časem rozleželo. Takže časem řekli: „no tak co. Přijdu o dítě, nebo holt to přijmu“. Jsou

tam lidi, co tomu odmítají věřit. Že si říkají: „to si rozmyslí“. Zaměří se na ty články o těch dětech, co si to rozmysleli a doufají, že to tak dopadne.

A: Takže nějaký čas i.

H: Já bych lhal, kdybych tvrdil, že se mi tohle nehonilo hlavou. Že je nenulová možnost, že když to dítě s tím přijde, tak že třeba za 3 nebo 5 let řekne: „ne, tak jsem hledala, co se se mnou děje“. Ale upínat se na to, že to je ta věc, co se stane, je asi marný. To nikam nevede – jenom tak, že člověk ztratí kontakt s dítětem úplně. Nevím, zajímalo by mě, co se v těch dětech děje. Vy jste se mě ptal... Třeba mají úplně jinej problém, ale společnost je nutí se zařadit do jedný škatulky. Třeba chtějí být něco úplně jinýho. Ne chtějí, ale třeba ten problém je jinde. Třeba to, že jim nevyhovuje jejich gender je projev něčeho jinýho. Já nevím, nějakýho strachu, nebo ... Právě si myslím, že je to tak, že každej je jinej, a proto je taky tak těžký to řešit. Nedá se to řešit tak, že jsou všichni stejní. Já jsem přemýšlel, jestli třeba když šel Martin na základku, vlastně už když byl na pískovišti, tak vlastně mezi těma dětma vyčníval a díky tomu, že brzo mluvil a četl – nikdo ho to neučil. Jeho zkušenosti s dětma na pískovišti byly, že viděl dítě, šel k němu a dostal pískem do očí. Tak si našel starší dítě, který bylo trošku vytřeštěný z toho, že k němu jde tříletej mrňous, začne si s ním povídat. Takže vlastně měl takový problémy už v tom věku. Pak přišel na základku a tam byl takovej mix a moc si s nima nerozuměl. A vím, že potom jsme se zpětně dozvěděli, že mu někdo ublížil už ve školce. A on o tom nechtěl mluvit doma. Takže někdo mu ublížil a když měl z domova ... on se nebál jít si postěžovat paní učitelce a ta mu řekla, ať nežaluje. Takže měl takovýhle zážitky. Já nevím, jestli ho to mohlo formovat, že se v tom mozku něco přepne a řekne si: „hale, kluk ne“. Co já vím, nevím. Ale určitě jsem nad tím přemýšlel. Ale zase to nic nevyřeší. Bylo by dobrý, kdyby se tím někdo zabýval. Ale nebude to zřejmě jednoduchý. Už proto, že se ty děti lišej. Ale teď mi teda přijde ... a on to asi i někdo zkoumá, ale že po tom COVIDu těch dětí a hlavně holek, co chtějí být kluk, připadají si být jako kluk. To je tam drtivá většina. Já jsem se o tom snažil něco najít a našel jsem i nějaký grafy. A ten nárůst byl nesymetrickej, to nebylo, že by se objevilo víc trans dětí, ale vypadalo to, že hlavně děvčata mají ten problém, což bylo zajímavý.

A: Máte pravdu, že je víc trans mužů/kluků než trans žen. Aspoň teda z těch statistik to takhle vychází.

H: Ono se to asi i mění. Nevím. Já si vždycky říkám, že lidi chtějí vidět... že už mají něco v hlavě a každá věc to jenom potvrdí... To je jak dneska lidi říkají: „to za nás nebylo, nebyli gayové“. Bodejď by byli, když když vystrčili hlavu, tak je přes ní někdo praštil nebo je popravil

rovnou. Jsou dneska země, kde gayové „nejsou“. Nejsou, protože když by se náhodou někdo přiznal, tak to s ním skončují. Pak se ta společnost uvolní a najednou se objeví věci, co nebyly.

A: Jo, je to tak, jak říkáte.

H: Furt jsem takovej přemejšlivej a říkám si, že třeba jenom za toho COVIDu měly děti víc čas to řešit. Byly doma a četly si o tom. Což se samozřejmě z pohledu některých lidí dá vykládat, že „se nudili a vymysleli si tohle“. Zjednodušeně.

A: Taky to může být, jak říkáte, že jenom měli víc času se o tom dozvědět.

H: Já jsem i takovej, že si říkám, že třeba je řešení. Třeba je řešení omezit internet dětem. Třeba to na ně má negativní vliv. A pokud to tak je, tak by to někdo měl zjistit... a třeba nechat dítě od dvou let na YouTube – nejenom, že to není dobrý nápad, to snad každé rozumnej rodič ví. Ale že by to třeba mělo být nezákonný. Aby si ty lidi uvědomili, že to nemají dělat. I když je pak to jejich dítě hodný, pustí si tam nějaký nesmysl a kouká na to celý den. Dneska jsem o tom mluvil s kolegou. Říkal jsem, že jsem se vzdělával ohledně gen-Z a ptal jsem se ho, jestli jeho dcera kouká na (nějaký YouTube kanál) A on že „samozřejmě“. Ale říkal: „co mám dělat? Když jí to zablokuj, tak to nevyřeším, protože tlak toho okolí je tak velkej“.

H: Já bych to udělal i kvůli dospělej, protože těm to taky nedělá dobře, že bych jim to úplně vypnul. Jsem žertem říkal: „ještě není pozdě to úplně vypnout“. Mohli bysme ty lidi ještě zachránit. To má přeci obrovský efekt na ty lidi. A nikdo neví, k čemu je ty algoritmy doháněj.

.....

H: Teď o tom někdo mluvil i na Českým rozhlas, u těch dětí to přirovnávali k pásovýmu dopravníku. Že to dítě naskočí, pustí si to video, pak skočí na jiný a už ho to profiluje a začne mu to pouštět extrémnější verze, aby si to udrželo pozornost. Ty lidi, co to programují, tak to optimalizují, aby se na to ty lidi dívali co nejdýl a vraceli se. Pro lidskej mozek je to hrozný. A dospělej člověk se třeba ovládne a řekne si: „tohle fakt už ne“. Ale to dítě, zvláště, když ho člověk nechá bez dozoru... To myslím, že nikdo neví, co všechno to napáchalo, to se dozvíme ještě.

A: Přemýšlím, jestli mě něco napadá k tomu. Myslím, že jsem se zeptal na všechno, co jsem chtěl. Říkám si, jestli ještě něco vás nenapadá, co by bylo důležitý zmínit.

H: Myslím, že to je snad vše.

A: Ještě vlastně, chtěl jsem se zeptat, to jsem zapomněl úplně, Eliška nemá sourozence, je to tak?

H: Nene, bohužel ne.

A: Tak jo, mockrát vám děkuju.

Rozhovor č. 5

S = Simona (matka Elišky)

A = Adam

A: Jenom bych se zeptal na tu nahrávku, abych to tam měl zaznamenaný, chtěl bych se zeptat, jestli je za vás v pohodě, že ten rozhovor budeme nahrávat, pak to anonymizuju a přepíšu.

S: To je v pořádku, souhlasím s tím.

A: Děkuju. Na začátek, jestli bych se vás mohl zeptat na takový faktický informace o vás, kolik vám je let, kde pracujete a kde bydlíte – město, vesnice, Praha. Jenom takhle základní informace.

S: Je mi 49. Pracuju jako zdravotní sestra v nemocnici a žijeme v Praze.

A: Děkuju. Myslíte, že byste mi tyhle základní informace mohla říct i o vaší dceři. Kolik jí je let, jak se jmenuje.

S: Dceři je 19 let, jmenuje se oficiálně Martin, ale říkáme jí Eliška. Jméno se trochu zasekla, protože si nevybrala ze seznamu neutrálních jmen. Žádné se jí nelíbilo, takže jde si za tím, že bude Eliška, ale zatím to nemůže být schváleno oficiálně.

A: Takže tím, že to není neutrální ...

S: Ano, ano. Takhle jí říká nejbližší okruh lidí. Nebo ten, kdo o tom ví – třeba i lékaři, zubařka a tak. Zatím jsme se setkali s dobrým přístupem a s pochopením. Když zjistili tu skutečnost, tak nebylo pro nikoho problém ji oslovovat.

A: Takže říkáte, že takhle u lékařů ...

S: Jak kde. Když to vyplyne nějak, tak se tomu nebráníme. Když to není podstatné... Chodíme třeba na kardiologii, tam na to nepřišla řeč, nebere ani žádnou medikaci na srdce, to znamená, že se to nekříží s hormony, které bere teď. Takže to vlastně asi není podstatný a je to vždycky krátká návštěva. A tam to vydržela, že jí říkali Martin.

A: Děkuju. Přemýšlím, kdy se vám vaše dcera vyoutovala jako trans? Před jak dlouhou dobou to bylo?

S: Je to, teď nevím, jestli 2 nebo 3 roky.

A: Takže jí bylo 16 nebo 17 let.

S: Ano. Asi těch 17.

A: A teďka vlastně má jakou formu tý tranzice. Protože někteří lidé berou hormony, někdo je nebere. Někteří vystupují v tý sociální roli. Jak to má Eliška?

S: Teď druhý měsíc bere hormonální substituci ... nebo léčbu – léčbu se mi úplně nechce říkat. Zatím s další změnou nepočítá. Zatím teda nevidíme žádný změny, no.

A: Přemýšlím, jaký to pro vás je, když takhle bere ty hormony Eliška?

S: Jaký to je, no.. Já to beru jako nutný zlo, protože myslím si, že pro nás všechny je podstatný, aby byla spokojená a psychicky stabilizovaná, což nebyla. A aby šla tou cestou, jak to cítí, to je pro nás podstatný. Rozhodně bych jí v tom nebránila, ani bych ji do toho netlačila, bylo to její rozhodnutí, tak nějak to k tomu dospělo po těch 2,5 letech. Samozřejmě jsou tam vedlejší účinky, nehezky, to si uvědomuju. Ale když to řeknu hodně tvrdě asi, tak jestli má skočit z mostu nešťastná nebo se objeví nějaký nádor mozku, tak je to asi jedno.

A: Hmm. A říkáte tedy, že ty hormony bere 2 měsíce.

S: 2 měsíce zhruba. Není úplně srozuměná s tou dávkou, má pochybnosti. Teď jsme měli rozhovor, že ten blokátor testosteronu, že má moc velkou dávku a hodně čte na internetu a má online hodně přátele a s těma si o tom hodně povídá. Taky to byly první lidi, který se to dozvěděli a všichni berou asi pětinou dávkou. Takže je z toho ona sama zneklidněná. To se ještě asi zeptáme sexuoložky, jestli je to v pořádku. Taky si četla příbalový leták, což ji asi vyděsilo (*SMĚJEME SE*). To se nemá.

A: Jasně.. Vždycky se na začátku ptám, jestli byste mi mohla popsat nějak trošku váš vztah, co máte s vaší dcerou Eliškou, co se týče nějakýho toho sdílení soukromějších, „citlivějších“ věcí? Jak to tak máte společně?

S: To bylo vždycky trochu komplikovaný, protože odmalička trpěla sociální fobií, deprese byly diagnostikovaný, hraniční Aspergerův syndrom. Takže měli jsme odmalička hodně potíží. Nebyla sdílná, většinou to řešila v sobě a vycházelo to ven jako agrese nebo úzkostný stavy. Zalezla pod postel, nekomunikovala dva dny. Takže ten vztah jsme si postupně teprve budovaly. Teď bych řekla, že se to zlepšilo, ta vzájemná důvěra. Teď v tuhle chvíli problém nemáme, občas má problém - když má špatnou náladu, tak se jí zeptám, co se děje, tak řekne: „nic“ nebo „pořád to samý“. Není úplně ten charakter, že by byla sdílná, extrovertní, to ne, spíš vždycky uzavřená. Takže trošku dá práci, aby se otevřela, aby řekla, co cítí, jaký má pocity. Ale vycházíme dobře, máme hezkej vztah, máme se rády. Byly jsme i nakoupit nějaký oblečení,

dámský jsem jí nabízela. Byly jsme i v drogerii, koupili jsme šminky, ukázala jsem jí, jak se s tím zachází. Takže umíme si udělat hezkej den, užít si to.

A: A vy jste zmiňovala, že nějaký potíže psychický tam byly dřív. Napadlo vás někdy, že by mohla být trans?

S: Ne, ne. Vůbec. Je pravda, je to možná tak 5 let. Že jsem nějak náhodou zjistila, že si holí nohy. Bylo mi to trošku divný, podezřelý. Možná se ve mně uhnízdila nějaká nejistota, jestli je všechno v pořádku. Ale že byl tadyten problém, to mě nenapadlo.

A: A takhle zpětně, když se podíváte třeba na dětství nebo dospívání, tak vás tam taky nic nenapadá?

S: Ne, ne. Vždycky to byl jemnější člověk, nehnal se mezi kluky. Nehrál, tehdy ještě teda, nějaký kolektivní hry, prošel šikanou, protože nezapadl mezi ty kluky. Vždycky byl takovej spíš jemnější, rozuměl si spíš s těma holčičkama, co se ho vždycky ujaly. Ale to mě nenapadlo, že by... Já nevím, jestli to už takhle cítil. Zpětně nám řekla, že měla několik myšlenek už dřív, že tam něco takovýho bude.

A: Dřív, co to tak znamená?

S: Přibližně, možná po tom 10. roce, 12 let, jsem tak pochopila, že mohla mít nějaký podezření.

A: Takže do té doby, než se vám vyoutovala, tak vás nenapadlo, že by mohla být trans, nějak vám to tam neproběhlo?

S: Ne, ne.

A: A přemýšlím, myslíte, že byste mi mohla přiblížit ten coming out? Jak jste se dozvěděla, že se cítí být ženou, holkou?

S: To si pamatuju úplně přesně. Ona to napsala jako email manželovi v angličtině, protože se jí líp komunikuje, líp se vyjadřuje v angličtině. To souvisí s tím, že neměla nikdy kamarády takhle naživo, že by běhala po čtvrti nebo tak. Vždycky se bavila skrz hry a skrz nějaký chaty anglicky. Takže napsala dopis. Manžel mně to řekl ... ona to napsala někdy v červnu, myslím. A pak jsme jeli na dovolenou, tak manžel, aby mě chránil, tak mi to řekl, až jsme se vrátili z dovolený, abych s tím nežila na tý dovolený. Pak mi to řekl. Byl to pro mě šok, samozřejmě. Měla jsem afázii do večera. Pak jsem se s tím začala nějak prát. Tak to bylo takhle, no.

A: Vzpomenete si, co se vám honilo hlavou, když jste se to dozvěděla? V ten okamžik, v ten den? Co vás napadalo?

S: Co mě děsilo a vlastně děsí nejvíc, že to bude mít těžký v životě a že se s tím musí sama prát. Že to pro ní taky bylo a je hodně těžký. Spíš takhle, no. To mě mrzelo nejvíc, že to bude mít těžký.

A: Takže takhle spíš koukáte na to...

S: Na ní. Jaká ji čeká budoucnost.

A: Přemýšlím, kdybychom to měli nějak pojmenovat v emocích, napadne vás nějaká emoce/pocit, kterej jste tam měla, nebo pořád možná máte?

S: Emoce... na tom začátku to bylo takový... Vím, že se mi vyplavilo něco, jestli to je adrenalin nebo něco, nevím. Když je jako nemocný dítě. Vím, že ty pocity jsem měla, když byla malá a měla čtyřicítku horečku. Tak to je takový, že se to v člověku úplně něco zastaví a přemýšlí, jak z toho ven nebo jak to nejlíp zvládnout prakticky. Co udělat, aby se to vyřešilo. A ani né beznaděj, to jsem necítila. Spíš takový nastartování, co dělat. Lítost. Lítost, obavy.

A: Hmm. Hm. No a vlastně jak jste reagovala nebo co se týče chování vašeho. Co pak následovalo, když jste se to dozvěděla, co se týče ve vztahu k Elišce? V těch prvních chvílích, jak jste to „řešila“?

S: Asi jsem za ní hned neběžela. Asi jsem potřebovala se s tím sama ... o tom přemýšlet. Bylo mi jasný, že vztah se nezmění, jako myšlenky, že bych ji nějak zavrhlá nebo ... to vůbec, to vůbec ne. Opravdu všechno nasměřuju tomu, aby byla šťastná.

A: A po tom coming outu, jak se to ve vás tak jako vyvíjelo tohle? Měnilo se tam něco?

S: Bylo těžký si zvyknout na oslovování, to jsme se přeříkali pořád. Bylo to těžký hodně vůči okolí, protože jsme to dlouho nikomu neřekli. Ani si to, myslím, z počátku nepřála. Bylo těžký komunikovat s rodinou a zároveň s ní, nebo nedej bože, když byla společná návštěva, tak se rozdvojit a přemýšlet jinak a říkat něco jinýho. To bylo hodně náročný. Vlastně ona ani na ty návštěvy nechtěla jezdit, protože se necítila dobře, když o tom nevěděli a když ji oslovovali Martin.

A: Takhle když ji někdo oslovoval Martine a vy jste vlastně věděla, že to byla Eliška. Jaký to pro vás bylo?

S: Trpěla jsem s ní asi, tiše. Bylo mi to blbý i vůči tomu příbuznýmu. Řešila jsem, že je to nefér, že o tom nevědí, ale že o tom zatím nemůžou vědět. A první bylo to, co si přeje ona. Hodně jsem řešila svojí maminku, která žije sama a je to taková stará škola. Má dost vyhraněný názory na tyhle věci. Vždycky jí to přišlo hnusný. Tý jsem to řekla teprve minulý týden.

A: Minulý týden. Takže to je čerstvý.

S: Trošku jsem si říkala, že to bude i pro vás příspěvek (SMÍCH), že se musím odhodlat.

A: Zároveň třeba kdybyste o tom nechtěla mluvit, tak je to úplně v pohodě.

S: Nene, já jsem v pohodě. Maminku to teda zlomilo, tudíž musím tam jezdit. Teď tam jedu zase za 2 dny. Potřebuje to probrat. Potřebuje to ... hodně se s tím samozřejmě pere, je to šok. Ještě tam je sama, na chaloupce, je to těžký, no. Ale neuzavřela se, nezavrhla Elišku, řekla, ať jí vyřídím, že jí pořád miluje. Ale je to hodně těžký. Potřebuje to zpracovávat a hlavně si o tom povídat.

A: Přemyslím, co se vlastně změnilo, že jste jí to řekla. Co bylo tím impulzem?

S: To je jednoduchý. Teď tady má Eliška na návštěvě z Německa na měsíc, asi původně kamaráda a teď spolu chodí. A chtějí navštívit babičku, právě aby se podíval přítel, jak se žije na českém venkově (*SMĚJEME SE*). Eliška mu to popsala, protože jeho rodiče jsou původem z Turecka a už se tam snad i narodili v Německu, je to hodně na západě Německa. Ten přítel je samozřejmě úplně narozenej v Německu, ale je to vidět a má ty turecký kořeny. Navštěvuje taky příbuzný v Turecku, tak se o tom prej bavili a ten přítel říkal, že to vypadá, jako v tom Turecku, že to bude asi něco podobnýho. Chtějí se tam spolu podívat a Eliška mě prosila, že to teda by to babička měla vědět, když tam takhle přijedou, že ona tam vlastně od té doby ... jestli tam byla jednou. Byl to pro ní taky problém velikej. Tak to bylo na přání Elišky – jednak to už k tomu prostě dospělo, protože všichni ostatní příbuzní to vědí a už to tak nějak uzrálo a už jsem si to hlavně já v té hlavě zpracovala. Já jsem si myslela, že jí to zlomí a řešila jsem, jestli mám chránit spíš dceru nebo matku, čemu dám přednost. Koho odsoudím k většímu utrpení. Tak jsem dala přednost dceři, no. Prostě to tak je. Maminka stejně nakonec uznala, že to musí vědět. Je rozumná, ale není to jednoduchý samozřejmě. Že bude mít problém s oslovováním, říkám: „to neřeš, hlavně, že to víš, to Elišce hodně pomůže a oslovování ona přežije“. Akorát co ji hodně drásalo, když jí říkala: „už jsi pořádnej kus chlapa, našápej dříví“. Tak to říkat nebude babička.

A: Je skvělý, že ve vás má dcera takovouhle oporu, protože věřím, že to bylo náročný.

S: Bylo. Byla to jedna z nejtěžších věcí, který jsem kdy zažila. No, tak oporu... Vím, že některý děti nemají to štěstí. Myslím, že má v nás oporu, ano. Ale nám to přijde jako normální. A nemá asi každý takový štěstí. Ale chápu to. Tím, že mám tyhle zkušenosti, tak vůbec neodsuzuju celkem nikoho. Chápu, že se s tím někdo nesrovná, že reaguje agresivně nebo to dítě zavrhne. Fakt si myslím, že ... je to strašný, jsou to tragédie, ale chápu to.

A: Jo, ty reakce, jak říkáte, jsou hodně různé. Teda říkáte, že jste to řekla svojí mamince a zbytek rodiny, jste zmiňovala, ...

S: Z manželovy strany to vědí všichni. Ještě mě napadá, že to neví můj tatínek, kterej bydlí zase úplně zvlášť, zase na jiný chaloupce. My ho moc nenavštěvujeme, on má novýho syna studujícího, tím se hodně zaobírá. Takže myslím, že nějak samotou netrpí, snad. A prostě se nemůžu zase rozkrájet, takže tatínka trochu zanedbávám a tohleto mu asi říkat nebudu. To si myslím... nemá nikdo tu potřebu zatím, když ho nenavštěvujeme. Eliška tam nejezdí, já tam občas jedu. Tak si myslím, že to ani není důležitý. Tak to je další člověk, kterej to neví, jinak to vědí všichni.

A: A teda setkávali jste se s jakýma reakcema od zbytku rodinu, právě třeba z manželovy strany, nebo s nějakýma ještě jinýma příbuznýma?

S: Od té doby jsem moc nebyla na návštěvě u manželových rodičů. On za nima jezdí spíš teď sám. Buď jsem v práci, nebo jsem u svojí maminky a nebo mu řeknu, že se mi nechce. Teď si řeším i takovej, že nemusím už ve svém věku po x letech manželství úplně absolvovat všechny návštěvy, který dřív byly normální, protože bylo malý dítě. Tak teď myslím, že už se nemusím překonávat, když se mi nechce, tak tohle jsem odbourala. Vyloženě jejich reakce neznám. No, byla jsem tam možná jednou. Tak přeríkávají se s oslovením, ale jinak jsou, myslím, v pohodě. I vlastně kamarádi, co máme, my jich moc nemáme, ale ti, co máme, ti přátelé, ti to vědí všichni a ti jsou úplně v pohodě.

A: To věřím, že je taky nějak důležitý pro člověka, když ti kamarádi...

S: Je, je. Pak je ještě další oblast v zaměstnání. Myslím, že u manžela to nikdo neví, u mě to ví dvě kamarádky, se kterýma jsme si blízko a jinak to neví nikdo, protože to taky asi není potřeba. Já jsem se chtěla vyhnout takovým situacím, že ... ono je to takový téma, na který je každej odborník. Nechtěla jsem ... ať se baví volně, mě to neuráží, nevadí. Spíš budu takhle radši, než aby si řekli: „teď je tady Simona, tak musíme bejt zticha“. To já nechci. Takže to neví v podstatě nikdo a nevadí mi, když se o tom baví. Samozřejmě drtivá většina to pochopitelně nechápe a jsou to takový posměšky.

A: Takže i třeba takhle v té práci něco slýcháte?

S: No, slýchám. Protože my tam máme zrovna kolegu jednoho, kterej taky prošel proměnou, teď je žena. To je vždycky, když se tam objeví, tak takovej jako posměch. Zase jim to nevymlouvám, možná, že bych měla. Ale nechávám to bejt.

A: Jak to vnímáte takhle, když vlastně jsou tam nějaký takový posměšný řeči, co jste zmiňovala? Jaký to pro vás je?

S: No, mně to nějak nevadí. Nevadí mi to. Já vím, že to lidi mají a pokud se s tím nesetkají v rodině, tak to nechápou a já bych to... já jsem to taky nechápala, nebo nechápu to dodnes. Nevadí mi to, chápu to. Co mi vadilo, stalo se nám v obchodě, když jsme byli kupovat oblečení s Eliškou, tak se na ní koukaly prodavačky a špitaly si a smály se. To se ve mně zedmula taková agrese a řekla jsem jim: „něco vám je k smíchu“?. Ony říkaly: „ne, ne, ne“ a přestaly. Tak to mě spíš naštvalo. Když se to týká přímo Elišky a jsem u toho, tak jsem asi schopná to říkat, roztrhnout. Ale jinak ne, jinak je mi to jedno.

A: Moc děkuju. Přemýšlím, ještě mě napadá. Vy jste zmiňovala, že pro vás bylo náročnější to oslovení...

S: Oslovení a rod.

A: Jak dlouho to třeba, nechci říct trvalo, ale po jak dlouhý době jste Elišku začala oslovovat Eliško?

S: Já si myslím, že tak asi v řádu měsíců. Snažila jsem se od začátku, ujíždělo nám to. Jestli to byl měsíc, dva měsíce. Postupně to přeřikávání bylo řidší. Nebylo to ze dne na den, že bysme se to naučili, ale postupně. A teď už se mi to nestane, teď už je mi divný, kdyby jí někdo řekl v mužským rodě.

A: Takže vedle toho jména i ten rod.

S: Ano, ano.

A: Vlastně v tý češtině je všechno, všechny koncovky, spousta koncovek. Věřím, že je to třeba náročnější než v angličtině, kde to tak genderovaný není.

S: Jo, jo. Tady to bylo hodně... jak říkáte.

A: Vlastně přídavný jména, slovesa ... Takže tak v řádu měsíců říkáte?

S: Ano.

A: Přemýšlím, jak to Eliška brala, když jste se někdy přeřekli nebo tak? Jak to vnímala?

S: Tak nebylo na ní většinou nic vidět, někdy se možná zaškaredila, ale nic neřekla. A většinou jsem se opravila, že mi to došlo, tak jsem se opravila.

A: A teda jsou to asi 2 roky od toho coming outu. Napadají vás nějaký věci, který vám pomáhají v té cestě to přijímat, když nad tím tak jako přemýšlíte. Někaký faktory, který jsou nápomocný v tom? Díky čemu je to pro vás třeba jednodušší?

S: Určitě si myslím, že dost zásadní je manželova podpora. Manžel Elišku podporuje, že se snažil to pochopit. A nezbavil se odpovědnosti, role rodiče. To je asi dost zásadní. Pomáhá mi, když vidím nějaký vývoj u Elišky. Někaký kroky, který podniká k tomu, aby se to nějak vyřešilo.

A: Co to třeba je za kroky nebo co to bylo za kroky, co vám tak jako pomohlo?

S: Udělaly mi radost i třeba ty nákupy společný. I když ona si teda nikdy moc nic ... koupila si jedny šaty a v těch se pak koukla do zrcadla a řekla, že vypadá hrozně. Musí si asi vybrat jiný šaty. Tak to mi dělá radost, že souhlasí ... vůbec jít mezi lidi, nakupovat v dámský sekci, vyzkoušet si šaty. Teď vlastně udělala velkej krok – ona má fobii z jehel a teď jak moc to chce, jak moc chtěla tu hormonální terapii, tak absolvovala několikery odběry krve. Takže se hrozně překonala, z toho jsem měla taky dobrej pocit. Že začíná být normální vlastně. Absolvovala lékaře, musela projít psychologem, sexuologem, endokrinologií. To jsme ještě museli měnit lékaře, protože ta první lékařka byla taková nespolupracující. Takže tadytoho všeho se zhostila a já jsem to brala jako velikej úspěch její. Takže vlastně její úspěchy, to je pro mě zásadní. Taky jí to posiluje tu psychiku, a to je úplně úžasný. Asi tohle, no.

A: A pak teda jste zmiňovala, že chodíte na ty skupiny. Chodíte pořád?

S: Chodíme. Už vlastně asi 2 roky.

A: A jaký to pro vás je, ty skupiny? Jak to vnímáte?

S: No, bylo to hrozně těžký si sednout a začít s tím představováním. Já nejsem typ, kterej by mluvil rád na veřejnosti, takže to bylo hodně těžký – představit se a říct ten příběh. Tak to většinou je, že všichni řekneme na začátku zkráceně ten příběh. Teď já si moc nepamatuju ty časový věci, takže si snažím sedat, aby byl na kraji manžel, protože to kolečko začíná ... on tam chodí naštěstí taky a je naštěstí takovej povídavej a má to v té hlavě srovnaný. Většinou myslím, že víc mluvil on. No a postupně si člověk taky zvykne, že už to takovej problém není. Víc se otevírá, víc toho řeknu, víc jsem schopná vnímat ty ostatní. Člověk tam může říct opravdu všechno. Jsou tam hrozně milý lidi a je tam takový pochopení, těch rodičů i. Protože si procházejí něčím podobným. A legrační, ti rodiče, co měli třeba lesbičku nebo gaye jenom, nebo „jenom“ a oni to tam takhle říkali, že si přijdou blbě, že mají „jenom“ tohle, že my to máme horší. Tak teď jsem minule zrovna na té schůzce říkala, že my to máme ještě dobrý, ale

rodiče, co mají obrácenou tranzici – z dívky na kluka, když jim rostou prsa a všechno to kolem. A nosí ty ... ony to tam ty maminky popisují, že nosí ty bindery a tohle, co zažívají. Tak to si myslím, že je ještě mnohokrát horší, co tak říkají. Takže si ještě říkám: „ještě to mohlo být horší“.

A: Jo, že takhle i člověk porovnává ...

S: Ty osudy. Taky. A někdy je tam opravdu ... tím, že tam jsou většinou maminky samy a některý ti manželé to nechápu nebo i tu ženu obviňují, že za to může a ať se o to stará sama. Vidím, jak je důležitá ta podpora, že opravdu jsem to ještě docela vyhrála.

A: Jo, vy chodíte vlastně s manželem, to věřím, že tam tolik těch párů asi není.

S: Ne, my jsme tam jediný snad. Byla tam jednou dvojice manželská, ale ty tam byli jednou nebo dvakrát, ale jinak dvojice tam nebyla nikdy snad. Takže trochu je mi to i blbý vůči těm ženským tam, že vlastně tam máme takovouhle výhodu, převahu. Napadlo mě, jestli jim to není líto ještě tím víc, ale asi není. Jsou hrozně fajn.

A: A to jsou teda skupiny, kde jsou rodiče trans dětí, ale taky gayů a leseb?

S: Hmm. Teď teda zrovna tam jsou rodiče trans lidí, teď nějak úplně opadli ti ostatní. Ale myslím, že teď běží 2 skupiny, tak nevím, jak je to v té druhé skupině, ale tady v té, co chodíme, tak tam jsme všichni stejný, jsme na tom stejně.

A: A to je teda takhle skupinová podpora a přemýšlím, protože vím, že nějací rodiče vyhledají i individuální psychologickou nebo terapeutickou pomoc. Přemýšlela jste nad něčím takovým, nebo vyhledali jste nějakou takovouhle podporu?

S: Manžel asi tu potřebu neměl a já jsem dlouhodobě sledovaná, beru antidepresiva pro depresi a panický ataky, který s tím nesouvisely, to začalo po porodu, asi je tam nějaká dědičnost, protože maminka tím trpí taky. Takže já jsem dlouhodobě zaléčená, tak možná i tím to jako spíš snáším. K psychologovi nechodím, to je pravda. Asi by to nebylo úplně od věci, ale zatím o tom nepřemýšlím.

A: Jasně, to má fakt každej jinak.

A: Tak joo, to byly takový věci, který pomohly nebo pomáhají. Naopak, napadá vás něco, co je pro vás vlastně náročný, co to přemýšlení nějak ztěžuje, to přijímání Elišky. Nějaký věci, který to tak jako ztěžují?

S: Těžký bylo pro mě ta moje maminka, to jsem hodně řešila. Hodně mě stresovalo, že o tom neví, teď mě stresuje, že o tom ví (SMÍCH). Ona ji nechtěla navštěvovat, což mi nepomáhalo, protože babička samozřejmě nevěděla, proč tam Eliš.. nejezdí Martin. A pořád mluvila, že by si měl najít zaměstnání, protože kvůli tomu náporu na psychiku zanechala střední školy a říkala, že není schopná jít do práce jako Martin. Že pravděpodobně asi bude někde pracovat, ale už tam přijde jako Eliška oficiálně. Že to je pro ní nemožný, aby někde začala takhle pracovat. A má teda tím pádem základní vzdělání. Což, to mě jako hodně trápí, protože ona je nadprůměrně chytrá. To patří k tomu Aspergerovi, ona nemá sociální dovednosti, ale je chytrá. A když někde napíše do životopisu, že má základní vzdělání... mně by to celkem nevadilo, kdyby měla na to tu fyzickou, tak jako někde něco... dělat popeláře, tak ať ho dělá, to není nic špatnýho. Ale to ona samozřejmě nebude. Takže tohle je otázka, ta budoucnost, to mě trochu trápí, jak to bude se zaměstnáním a jak to bude s bydlením. Přála bych jí, aby se mohla osamostatnit a žít ... aby nežila u rodičů. To jí samotnou trápí. To jsem pochopila, když se vrátila z návštěvy z Německa... po Vánocích nebo letos byla taková smutná a já jsem se jí ptala, proč je smutná, že to snad bylo hezký s Jacobem (přítelem), tak říkala: „protože jsem zase doma“. Říkám: „ti to vadí“? „No, že jsem u rodičů“. Pochopitelně by asi chtěla být samostatná. No, ale není to v tuhle chvíli možný. Takže ta budoucnost mě trochu trápí a teď řeším tu svojí maminku.

S: A jinak celkem tady to asi není tak těžký v Praze žít, tady je taková anonymita. Je to v tomhle asi jednodušší, že nepotkáváte furt souseda z vedlejšího baráku.

A: Jo, v porovnání s nějakajma malejma městama nebo vesnicema, tak ta Praha je určitě lepší. To zmiňuje víc rodičů.

S: Určitě jo. Já si nedovedu představit někde na vesnici. Ještě ty lidi na vesnici přemýšlejí jinak, nejsou zvyklí na tolik podivností. Tady přeci jenom se rozhlídnete, tak ... To mě docela uklidňuje, že se rozhlídnu, že člověk vidí všechno možný. Tady tak každej zapadne spíš.

A: No a přemýšlím, protože někteří rodiče zmiňují, když se dozvedí, že jsou jejich děti trans, tak je náročný to vůbec nějak uchopit, protože o tom nemají moc informací, že tomu nerozumí. Jak jste to měla vy, když jste se to dozvěděla. Věděla, co to znamená a co to obnáší a tak?

S: Ne, moc ne. A dodnes si informace o tom nevyhledávám, já mám takovej jako... Když vidím titulek o tom. Víím, že bych si měla něco přečíst nebo pátrat... Já to nedělám, protože mě to stresuje, o tom číst. Strašně. Nevím proč, ale já si o tom nečtu, takže o tom moc nevím. Eliška mi vysvětlila, že to má tak, ať si představím, že mám svoji hlavu nasazenou na mužským těle, jak by mi asi bylo. Tak to bylo takový od ní vysvětlení, to mi jako stačilo. To je asi strašnej

pocit. Ale jinak nepátrám. Možná to nechávám trochu na manželovi, ty praktický věci. Ohledně těch jmen. On je zase takovej, že hodně čte. Ale já se tomu vlastně nějak vyhejbám, teď si to vlastně uvědomuju, že se tomu vyhejbám záměrně.

A: Že to pro vás vlastně není příjemný si to číst.

S: Není. Není prostě. Nechci ... Je to zvláštní, jako bych třeba nedokázala... jako chtěla bych pomáhat, ale vím, že bych nedokázala jako někteří rodiče, když mají nějaký problém s dítětem nebo něco nestandardního nebo nějakou fyzickou nemoc, špatnou, vážnou, tak třeba založí nějaký spolek nebo nadaci. A já vím, že tohle bych nebyla nikdy schopná. Tím žít. Já se snažím řešit, co je potřeba, být podporou. Říct jí: „jsem tady vždycky pro tebe“, ale abych se v tom nějak hrabala nebo abych v tom ležela, na to nemám tu psychiku asi dost odolnou. Myslím, že by mě to drásalo.

A: Jo, myslím, že to je úplně v pořádku. To má každé jinak tohle. ... No a jak vlastně, vy jste říkala, že vám to Eliška vysvětlovala s tou hlavou, ale jak vy tomu vlastně rozumíte, že je Eliška trans? Co to pro vás znamená?

S: Že to je něco neměřitelného, něco v psychice. Možná že to není ani nějaká organická příčina, možná, že to je něco jako člověk... Já vlastně taky nevím, proč se cítím jako žena vlastně. Čím to je, jestli to dělají ty hormony. Ale ona zase měla hormony mužský, takže by se měla cítit jako muž správně, kdyby to dělaly ty hormony. Takže tam je asi ještě něco, něco neměřitelného, nepodchytilitelného. Něco v psychice, co tak je nastavený.

A: Jo, je to tak, že vlastně ani ti vědci... nebo neví se vlastně přesně, jak to je.

S: To říká i paní (jméno) (na skupině pro rodiče), když se někdo zeptá, co bylo dřív, jestli to třeba mohlo utvořit prostředí, ve kterém to dítě vyrůstalo nebo něco se stalo v těhotenství. Tak to taky říká, že to se neví, co bylo dřív... Nebo ty problémy, co jsme měli veliký, tehdy ještě s Martinem, tak jestli to už vyplývalo z tohohle, nebo jestli tohle byl následek něčeho...

A: A napadá vás to někdy, jestli to může být nějaký následek těch potíží? Jestli si to nějak spojujete, třeba vůbec ne.

S: Prolítlo mi hlavou, že ... Eliška byla jako dítě hodně obklopená ženským, protože jsem s ní hodně jezdila na tu chalupu k babičce. Tam jsme byli jen já s babičkou a tehdy Martin. Manžel s náma nejezdil, nebo výjimečně. Jinej pán tam nebyl. To mi tak jako prolítlo, ale to asi ne. Ale chvíli mě to napadlo. Já jsem hodně trávil čas s ním sama. Manžel taky není úplně typ, že by byl takovej fotbalista závislej, to taky ne. Nevím. Jestli chyběl ten faktor jako ten drsněj

chlap. Nevím, je to možný všechno, od každého něco. Nebo to nešlo nijak ovlivnit. No, stejně to nešlo ovlivnit. To nemá cenu takhle přemýšlet.

A: Děkuju. Přemýšlím, vy jste na začátku říkala, že Eliška bere hormony 2 měsíce. Přemýšlím, protože to každéj má jinak, přemýšlí třeba nějak nad tím, že by chtěla podstoupit i operativní změnu? Něco víc než ty hormony, nebo je takhle spokojená? Nebo jak to má?

S: Já jsem se jí na to přímo neptala, mám pocit, že o tom nepřemýšlí. Neptala jsem se jí. Nevím, jestli jí to běží hlavou. Spíš si myslím, že ne. Zase takhle... nevím, trochu v to i doufám, že jí to takhle bude stačit. Je to tak, že to mají různě. Někdo může žít takhle spokojeně tak, jak to má. Někdo musí na tu operaci. Je fakt, že Eliška nemá takový ty sklony nosit minisukně nebo se nějak nápadně líčit. Což někdy to vypadá hrozně, nebo ty průvody. Upřímně mně ty průvody přijdou dost děsivý. No, a to ona nemá tendence být v té komunitě. Oblíká se spíš neutrálně. Rifle, tričko. Jsem taky radši, než kdyby jí to trápilo. Samozřejmě bych jí to nerozmlouvala, brala bych to tak, jak to je, ale nevím, jestli bych neměla problém, kterej bych musela překonat – třeba jít s ní po ulici, kdyby měla po ulici, když by měla minisukni a síťkovaný tílko. To nevím, no, to by asi bylo těžší.

A: A říkáte, že nad nějakou tou operativní změnou úplně nepřemýšlí. Měnilo by to něco pro vás, kdyby se rozhodla, kdyby chtěla podstoupit nějakou operativní změnu?

S: Ne, to by mi nevadilo. Jediný, co by mi vadilo, je ta operace. Měla bych obavy jako z každý jiný operace. A samozřejmě pak už je to asi nevratný. Asi bych se toho nebála, když by k tomu sama dospěla. Ona zase je přemýšlivá a nedělá nic ... hodně se rozmýšlí, co udělá. Má o sebe docela strach, když čte ty příbalový letáky. Třeba přijde, že by měla brát vitamín D12, protože ...

A: Takže sama nad těma zdravotníma věcma nějak přemýšlí.

S: Ano, jak je vidět, tak jí to leží v hlavě. Takže neudělá asi nic bez nějakýho zvážení.

A: Ještě se tak vždycky obligátně ptám na jednu otázku, která je možná taková zvláštní. Jestli vás napadá k tomu coming outu, jestli by mohl mít nějakou „ideální“ podobu. Jak třeba by to ty děti/dospívající mohli/měli udělat, jak to těm rodičům říct, aby to pro ty rodiče bylo co „nejpříjemnější“. Jestli vás napadá nějaká podoba coming outu, aby to pro obě strany bylo co nejlepší vlastně.

S: Já si myslím, že to hodně závisí na tom vztahu, jak to mají nastavený. Jak je pro to dítě jednodušší se vyjádřit – jestli to napsat písemně, nebo spíš přes někoho nebo si vybere jako

třeba u nás si Eliška vybrala toho silnějšího jedince, ten to pak dal dál. U nás to bylo tak asi optimální.

A: Jo, jste ráda, že to tak proběhlo?

S: Jo, jsem ráda, že mi to řekl možná manžel, že mi to neřekla Eliška. Že ten prvotní šok neviděla. A ty emoce, že neviděla, že třeba by jí to ranilo, bylo by to pro ní taky těžší. Že to takhle bylo přes toho manžela, tak u nás to bylo asi takhle optimální.

A: Jo, takže takhle třeba přes někoho.

S: Hmm, já si myslím. Najít si toho ... nechci říct bližšího. U nás to máme asi tak rozdělený trošku, že tatínkovi se říká nějaké věci, takový možná víc šokující a mamince se říká, když má hlad, žejo (*SMĚJEME SE*), že si něco chce objednat, tak maminka to dovolí. Asi by bylo těžký shromáždit oba rodiče a posadit se ke stolu a začít mluvit. Takhle mně to přišlo optimální. Nevím nějaký všeobecný návod. Nejsem schopná asi.

A: Ono jak říkáte, je to hodně individuální v každé rodině.

S: Hmm, hmm. Ještě jsem slyšela, že to takhle proběhlo formou básničky. Že maminka dostala básničku, veršovanou. To bylo zajímavý, to mě zaujalo.

A: Jo, těch cest je asi spousta...

S: A nebo když se naskytne situace jako třeba: „jdeme na plovárnu“, „mami já nemůžu“, „proč nemůžeš“? To třeba by bylo, kdybych já byla v té situaci, tak spíš čekám, až se něco stane takovýho, že to nějak samovolně vyplyne.

A: Děkuju moc. Je to taková zapeklitá otázka.

A: My jsme na to trošičku narazili, ale chtěl jsem se zeptat, jestli se nějak změnil váš vztah s Eliškou po tom, co se vám vyoutovala? Jestli se to proměnilo, možná třeba ani ne.

S: Já bych řekla, že si dovedeme možná víc užít třeba společný čas, kterýho je málo teda, ale když si někam vyrazíme, tak jsme dvě ženský, který si vyrazily. Asi jsme si možná bližší.

A: Takže ten společně strávený čas je takovej jinej.

S: Takovej jinej. Takovej, jak bych to řekla... že je to jako jasný všechno mezi námi. Jestli jsem dřív podvědomě cítila něco, nějakou překážku, nebo že se něčím trápí, tak teď když se trápí, tak vím, proč se trápí. A to jsme dlouho nevěděli, proč se trápí. Teď to vím, vím, co řeší tak zhruba. A je to takový úlevný, je to uvolněnější, ten vztah.

A: To je ten vztah. A kdybyste se podívala na Elišku jako samotnou, tak kromě nějakých fyzických charakteristik, který se mění, změnila se ona, co se týče ...

S: Povahy?

A: A: Ano, ano.

S: Já nevím, jestli to souvisí s tím coming outem. Je taková rozumnější, vyspělejší teď, se mi zdá. Dá se s ní mluvit teď víc. Manžel zase říká, že ne. Že ho vyhání z pokoje. A tak. I sama přijde někdy a začne něco povídat a to taky dřív nebylo. Asi je to i pro ní úleva, že to víme, že se zbavila toho břemene. Asi jí to hodně tížilo. A já vím, o co se jedná a je to opravdu takový nezatížený.

A: To bylo u Elišky. A u vás, jestli se něco změnilo? Co se týče vašeho přemýšlení o životě, světě a tak, jestli vám to třeba i něco přineslo? Ne třeba jenom v pozitivním, ale jestli zkrátka se něco změnilo, jestli u sebe vnímáte nějaký rozdíl.

S: Já vždycky říkám, že takový to, jak lidi říkají, že je posílí něco takovýho, tak já to nechci takhle říkat. Nevím, jak to udělat, aby... to zase nedokážu posoudit ... že by utrpení posilovalo, s tím já z principu nesouhlasím. Ale přehodnotila jsem hodně věcí. Ale to už tady před tím zjištěním. Už vlastně to šlo s těma problémama, co od dětství. Přehodnotila jsem, že člověk má takový představy, že dítě bude mít střední školu minimálně, když je chytrý, tak určitě vysokou. A bude úspěšný a bude mít kamarády a bude zdravý a bude to jako super. A toho všeho já jsem se musela vzdát vlastně. Třeba nechodila do školy, měla domácí výuku, nebyla schopná chodit mezi děti, takže jsem jí učila dva roky, to bylo taky strašný. Potom místo do školy chodila do stacionáře psychiatrický kliniky. Tam se jí tehdy hrozně líbilo, protože tam byly drogově závislé děti a tak, s různějma problémama. Tam se cítila hrozně dobře, protože ty děti byly nějak stigmatizovaný ve společnosti a ona vlastně taky se tak cítila. A navzájem se chápali a dobře spolu vycházely. Ale pro mě to bylo těžký, protože já jsem ji viděla na střední škole nebo na gymnáziu a místo toho chodila na psychiatrii do stacionáře. A pak jsem si říkala... pak jsem byla ráda, že chodí aspoň tam. Pak tam přestala chodit, že měla problémy tam chodit nakonec, něco se pokazilo. Tak jsem si říkala: „když já jsem měla být vděčná, že chodí tam“. Takhle to člověk postupně všechno, ty svoje představy, odbourá, přehodnotí. A vyšlo mi z toho teď jenom, že nemusí mít žádnou školu, nemusí nic bejt podle mě, ale aby byla spokojená nějakým způsobem. Že to asi nezávisí, spíš to závisí na těch vztazích a na lidech, který má okolo sebe. Samozřejmě by měla dobřej pocit, kdyby měla školu a něčeho jako dosáhla ve společnosti.

Protože společnost je takhle nastavená. Třeba to tak nemá, já jsem s ní takhle nemluvila. Já už teď ty představy nemám vůbec a ani ambice. Jsem s tím srozuměná, nějak mi to nevadí.

A: Slyším z toho nějaký přehodnocení svých představ, který tam člověk měl „od začátku“ a že to nějakým způsobem přizpůsobuje realitě.

S: Přesně tak. Realita, ten život je úplně jinej, než si člověk plánoval.

A: A řekla byste, že ty představy máte... nebo že si je tolik neděláte, jo?

S: Jo, to je taky pravda. Tak já jsem nebyla nikdy plánovací typ, že bych tlačila na výkon. To jako vůbec ne. Ale jo, nemám. Teď se soustředím spíš na takový bližší cíle – aby jí nebylo špatně z hormonů, jenom takový ty krátkodobý a to mi možná taky pomáhá. Protože nevím, co bude za půl roku.

A: Díky. Ještě takovou poslední část, která se týká, jak vlastně vnímáte nastavení společnosti, co se týká ... nějakých postojů společnosti k trans lidem. Jak to vnímáte v současnosti v České republice?

S: No, já si myslím, že tady v Česku, že jsou lidi dost netolerantní. Neříkám, nemám osobní zkušenost nějakou hroznou, ale když takhle slyším, jak se baví teď o Ukrajincích, jak se baví o lidech bez domova a tak, tak mi to přijde zlý, no. Že kdo vybočuje něčím, nebo je nějak slabší v něčem, nebo jinej, nebo divnej. Tak já nechci, aby to pochopili, ale ta tolerance, že asi není moc.

A: Takže i takhle v souvislosti s trans lidma to vnímáte?

S: Ano. Hmm.

A: A máte pocit, že se to nějak vyvíjí, kdybyste to porovnála s pár lety zpátky?

S: Asi jo. Já jsem to dřív nevnímala, vůbec jsem se nezajímala, ani jsem na to nebyla citlivá. Když se o tom někdo bavil, tak jsem to tak nevnímala, ale zdá se mi, mám naději, že se zlepšuje to povědomí. Že to asi bude lepší, no. Že bude ta společnost otevřenější časem.

A: No a vy jste říkala, že jste to tolik nevnímala. Vlastně změnil se nějak váš postoj vůči trans lidem, transgender lidem. Nebo možná jestli byl jinej před tím, než se Eliška vyoutovala a teďka? Jestli se tam něco proměnilo.

S: Já jsem nějak nesoudila, když takhle byla nějaká zpráva, tak jsem to ani nečetla. Viděla jsem fotku, říkala jsem si: „to je někdy hrozný“ a „proč to tak je“? Spíš jsem si říkala, že asi tím trpí, no. Samozřejmě ale myslím si, že to je člověk od člověka, že když je někdo trans člověk, že...

Já mám tendenci, když má někdo nějaký problém, že je hodnej kvůli tomu, ale to samozřejmě vím, že ne, že to taky skupina lidí, kde jsou zlí lidi, hodný lidi, všelijaký lidi. Každý je jinej, každý to má i trošku jinak to cítění, si myslím, a ty potřeby. Že se to nedá brát jako homogenní skupina stejně lidí, že každý je osobnost, no. A teď, no, jak říkám. Ty průvody mě děsí, tam bych nechtěla jít. To mi přijde hodně takový excentrický. Tak, do žádnýho průvodu já bych nechtěla jít. Ale přijde mi, že jim to možná ani neprospívá těmhle lidem, tyhle akce. Protože tam je to hodně, to jsou třeba povahy těch lidí, který jsou hodně takový, že to chtějí dát najevo. Takový ty excentrici nebo... A pak to vypadá, že jsou takový všichni, že musí mít tu minisukni, ale ono to tak není. Nebo že musí mávat vlajkou. Proti tomu samozřejmě nejsem, ale myslím si, že to není dobrý pro ně, že ta společnost potom... že to tý komunitě neprospívá. Ale to je můj názor.

A: Jo, jasně. Díky za to, že mi ho říkáte, že ho se mnou sdílíte.

A: Přemýšlím, že jsem se asi zeptal na všechno. Nenapadá něco vás, co by vám přišlo důležitý, abych věděl?

S: Ještě je důležitý, myslím si, pro Elišku, že jí směřujeme, to hodně manžel dělá, že jí říká, aby něco uvařila, aby se ujala takový tý trochu role jako žena. Že nechce po ní, aby šroubovala já nevím co, ale že jí trošku žene do těchle činností a myslím si, že jí to pomáhá taky. Že se jí povede uvařit, že něco umí. A trošku je to ta ženská role. Tak to teď taky takhle děláme.

A: Takže nějak i pro vás je to důležitý?

S: Jo, taky, určitě. A pak jsem řešila sexualitu samozřejmě. Přemýšlela jsem, s čím se taky jako líp srovnám, když jsem ještě netušila o tomhle příteli. Jestli by správně měla mít přítele nebo přítelkyni. To babička taky se na ptala, to bylo pro ní taky zvláštní, jak to teda je. Já jsem jí ujistila, že vlastně došla k tomu, že takhle je to v pořádku, když ona je žena, tak má muže. Je to takový zamotaný, no.

A: Zároveň je nějak přirozený, že nad tím člověk přemýšlí. Je přirozený, že to člověka napadne.

S: Nevím, jestli to má každý jinak. Asi to má každý jinak.

A: Jo, jsou jak heterosexuální, tak i homosexuální trans lidi, je to fakt různý.

S: Už mě asi nic nenapadá.

A: Já to taky ještě prolitnu, ale ... Já si myslím, že to za mě bude všechno. Strašně moc děkuju.

S: Já taky.

Rozhovor č. 6

P = Petra (matka Jirky)

A = Adam

A: Tak jestli možná bych se mohl jenom na tu nahrávku zeptat, abych to tam měl, jestli je za vás teda v pohodě, že ten rozhovor bude nahrávaný, pak přepisovaný, kde budou anonymizovaný ty věci.

P: Ano.

A: Tak jo, na začátek jestli bych mohl se zeptat jenom na takové faktické informace o vás, jestli byste mi mohla říct, kolik vám je let, kde pracujete a odkud pocházíte, jestli z Prahy... Samozřejmě všechno potom bude anonymizovaný, jak jsem říkal.

P: Je mi 49 let a pracuju jako ředitelka mateřské školy tady v Praze a taky tady v Praze žiju.

A: Super, moc díky. Mohla byste mi tydlencty takový základní věci říct i o vašem synovi, kolik mu je let, jak se jmenuje, abych věděl, jak ho oslovovat?

P: Jirkovi je 15, teď končí 9. třídu, takže ve středu čekáme výsledky, jestli se dostal na střední školu. No a žije v Praze.

A: Děkuju. My se k tomu pak ještě dostaneme víc, jenom jestli bych se mohl zeptat, v jaký, nechci říct fázi, protože to má každé jinak, ale v jaký formě ty tranzice teďka je? Jak to má Jirka?

P: Je to tak, že Jirka má teď za sebou čtvrtou aplikaci testosteronu, takže bere blokádu, k tomu testosteron a je moc rád, protože má před sebou pár měsíců, kdy by mohlo dojít k nějakým změnám, než nastoupí na tu střední školu.

A: Supr, děkuju. Možná na začátek, jestli bych se mohl zeptat, jak byste tak řekla, že máte s Jirkou vztah, co se týče nějakýho sdílení takových jako intimnější, soukromějších věcí? Jak to máte, jak byste řekla?

P: Já myslím, že dobře. Je to teenager, takže někdy chce a někdy nechce. Když moc tlačím a já jsem hodně zvědavá, já se hodně ptám, tak spíš ho to odradí, ale potom někdy něco pustí sám. Myslím si, že jsme si blízky dost a že toho dost vím. Rozhodně ne všechno, ale myslím si, že sdílí dost.

A: Děkuju. Přemýšlím, napadlo vás někdy, že by Jirka mohl být trans, když byl menší? Vy jste říkala, že se vyoutoval ve 13 letech, tak jestli vás to někdy předtím napadlo?

P: Ne. Když dneska čtu ty příběhy, tak Jirka nebyl to typický dítě, u kterýho si řeknete: „no jasně, to dává smysl, to je jasný“. To ne, až vlastně teď úplně zpětně tam můžu vyhledat nějaký drobnosti, ale že by to bylo jasný, to né. Jirka byl, on se zlobí, když to řeknu takhle, že byl spíš taková jako normální holka. Taková jako čupr sportovní holka, na rozdíl od mojí starší dcery, to byla fakt princezna, taková ta Barbie. Tak on ne, to zas ne. Právě, že to byl taková spíš holka do nepohody, ale že by byl trans, to nás nikdy nenapadlo.

A: A vy jste říkala, že teď zpětně vás něco třeba... že si to spojíte. Mohla byste posdílet, co tak vás napadá, když se na to zpětně díváte na to jeho dětství?

P: To jsou opravdu jenom drobnosti, ale samy o sobě by vůbec neznamenal nic. Já jsem říkala: „když si hrál s panenkama“, ale on je měl doma po té starší dceři, takže si hrál s tím, co bylo doma. Nosil to oblečení, co bylo doma. Ale když si měl sám něco vybrat, tak si vybíral jako spíš klučičí oblečení. On třeba, jeho nejoblíbenější hračka několik let byly ty petshopáci, ale vlastně ta hra spočívala v tom, že pro ně tvořil vybavení. Stavěl pro ně domky a nábytek a tvořil spíš kreativně to vybavení, než že by si hrál s panenkama. To snad nikdy. Hodně rád pomáhal dědovi a tatškovi na zahradě a s nějakým náradím a tak. Ale zas to nebylo tak do očí bijící, jo. Pak chodil na judo, ale potom zase beach. A pohyboval se spíš v partě holek, spíš se kamarádil s holčičkama. Takže opravdu drobnosti tam najít můžu, ale že by byly nějak výrazný, to ne.

A: Jojo. No a myslíte, že byste mi mohla přiblížit, jak se vám Jirka vyoutoval, jak to probíhalo? Že vám řekl, že se cítí být klukem.

P: Dneska když o tom zpětně přemýšlím, tak to je tak zahalený v mlze, že si vlastně vůbec nemůžu vybavit to první jakoby oznámení, opravdu kdy to prvně řekl. Protože to byl delší proces, kdy už to dával najevo, ale ne, že by to řekl takhle vyloženě. Tomu předcházela taková změna jeho nálady, změna v oblíkání, pořád chtěl zkracovat vlasy. Pak si pořídil někde vlajku LGBT komunity a furt s ní někde mával a vyvěsil si jí do pokoje. A já jsem tenkrát myslela, že se hledá, ale ještě navíc, že vyjadřuje podporu ... protože se nám v té době vyoutoval doma jeho bratranec, že má přítele. Tak jsem si myslela, že se tak jako hodně snaží ho podpořit. No ale ono to pokračovalo a začaly u něj výrazný tiky, nervozita, úzkosti. Úplně se změnil v introverta, takový depresivní stavy. A pomalinku jakoby začal sdílet. Jakože nesnáší, jak vypadá a tak dál. Pak si přál už binder a až v týhle době řekl... tenkrát to neřekl radikálně, tenkrát řekl, že se spíš cítí být něco mezi, že se necítí být úplně holkou. No a já v tom prvním

sdělení, ne, že bych nad tím mávla rukou, ale říkala jsem si, že je to možná fáze a že je to možná jenom nějaká pochybnost. Ale nebyla. Spíš to bylo takový opatrný sdělení jako první.

A: Slyším, že to šlo tak nějak postupně. No a teda po tomhle opatrném prvním sdělení, potom jak to vlastně probíhalo? Vy jste říkala, že jste tomu ještě nepřikládala třeba takovou váhu, což může být nějak přirozený. Tak jak to potom bylo?

P: Snažila jsem se ho podpořit. V některých věcech mně to šlo snáz a něco bylo těžší. Co šlo velmi rychle, bylo, že jsme změnili šatník, že jsme šli nakupovat a pořídili jsme ten binder, aby se cítil líp. To jsou takový praktický věci, který zvládám dobře. Ale třeba změnit to oslovování bylo pro mě strašně těžký. A myslím si, že hlavně z toho důvodu, že můj manžel, táta, to nepřijal tak dobře a kdykoliv jsem se pokusila Jirku oslovit tím novým jménem, tak manžel protáčel oči a komentoval to, že jsme všichni doma blázni, že to je trend. A že mu taky na všechno skočím. Takže ty začátky byly hrozně těžký. A Jirka se hodně zlobil, protože si myslel, že to je přece jasný, že když někoho miluju, tak udělám všechno proto, aby byl šťastnej a vůbec nechápal, proč s tím mám takovej problém. A já jsem to vlastně nechápala taky. Když vlastně je to to stejný dítě, ale 13 let ho nějakým způsobem oslovujete, nějak o něm přemýšlíte. Tak to není snadný.

A: Zároveň mi z toho nějak zní, že jste se hodně brzo snažila ho oslovovat.

P: Jo, snažila. Snažila, ale nešlo to.

A: No a jaký pro vás bylo, vy jste zmiňovala, že pro vašeho manžela to bylo, nebo je, těžší nějak přijímat a zároveň ten Jirka, kterej to vnímal, jakože by chtěl, abyste ho tak oslovovala. Jaký to pro vás bylo takhle balancovat mezi tím.

P: To byla úplně nejtěžší část celého toho procesu. Zhruba rok to bylo fakt těžký, protože jsem se cítila úplně mezi dvěma mlýnskýma kamenama. A hrozně moc to ovlivnilo můj vztah s manželem, hrozně moc. A strašně jsem se na něj zlobila, hodně jsme se hádali, hodně jsem plakala. To bylo fakt těžký. Jirka v té době měl představu, že se snad kvůli němu rozvedu, že by nám bylo líp spolu samotným. A já jsem se snažila to překonat, aby to manželství to vydrželo, ale na to vás nikdo nepřipraví. A vlastně když si toho člověka berete, tak samozřejmě vnímáte, jak je vůči ostatním lidem, jak je tolerantní, jak je respektující, ale pak když se to týká vašeho dítěte a ten manžel vás takovýmhle způsobem překvapí tou svojí reakcí, tak to je jako šok. To byla asi, pro mě, ta nejtěžší část Jirkovy tranzice.

A: Díky, že to sdílete se mnou. A přemýšlím, co se týče toho oslovování, to je vlastně asi jak jméno tak rod, protože čeština je hodně genderovaná. Jak dlouho to trvalo, než jste začala používat jméno Jirka a ten rod. Jak dlouho to tak bylo?

P: On definitivně nás o to požádal někdy, dejme tomu, v červnu. Pak to léto bylo úplně příšerný, to mi to vůbec nešlo.

A: Pardón, že vám do toho skočím. Říkáte v červnu, to je teda minulého roku nebo předminulého?

P: 2022.

A: Díky.

P: Tak to léto mi to vůbec nešlo, to bylo příšerný. Ale tak nějak od podzimu se to začalo dařit víc. My jsme ho taky od podzimu přihlásili na terapii a začal pravidelně docházet, aby se cítil líp a dochází do teďka. A já jsem vlastně nějak v listopadu poprvé šla na setkání rodičů. Pak už to začalo jít líp.

A: Myslím, že k té skupině se vás pak na něco doptám. Přemýšlím ještě k té tranzici. Takhle když vám to Jirka řekl, nebo jste věděla, že se cítí být klukem, vybavíte si nějaký emoce, který jste tam měla k tomu, jak jste se cítila třeba na tom začátku, když jste se to dozvěděla a kdy to pro vás bylo nějak jako hodně nový. Jaký to pro vás bylo?

P: Já jsem neměla nějaký silný záporný emoce, já jsem tomu spíš nerozuměla. Já jsem byla zmatená, protože jsem to neviděla. A neměla jsem kolem toho nějaký právě emoce, jakože bych to nemohla přijmout, že to je tragédie, co tomu řekne okolí. Nic takového. Ale byla jsem z toho zmatená, vůbec jsem tomu nerozuměla, protože jsem ho tak neviděla. Tak spíš tak. Takový zmatení.

A: Takovej nějak šok možná?

P: Já nevím, jestli se to tak dá říct. Já jsem to necítila jako šok, ale že tomu prostě nerozumím.

A: Zeptám se na takovou otázku, je těžký na ni odpovědět, protože tam není nějaká správná odpověď, ale jestli si dokážete představit nějaký coming out, kdybyste měla dát doporučení těm dětem, tak jak by to měli těm rodičům říct, aby to pro ty rodiče bylo takový co „nejjednodušší“, jestli vůbec dokážete představit nějakou podobu toho coming outu?

P: Hmm. No, to snad ani ne. Já si myslím, pokud to dítě přijde a ještě si není 100 % jistý a přijde v době, kdy prochází teprve nějakým procesem, tak ... možná je jednodušší, když se vám

vyoutuje starší dítě, kterému to v hlavně už nějakou dobu běží, který už si je jistý. Když se vám vyoutuje 13letý dítě, tak vlastně je samo zmatený. A váháte, nakolik je to jeho vlastní zmatenost a hledání. Ale tím vůbec nechci říct, že by s tím měly děti otálet a čekat. Protože jít na to sám rozhodně dobře není. Já jsem moc ráda, že s tím přišel včas. Kdyby čekal, až bude dospělejší, tak si projde třeba sám peklem. Takže to není to, co bych doporučila. Spíš bych si moc přála, aby ty děti chápaly, že i pro ty rodiče je to matoucí a potřebují ten čas. Aby neočekávaly okamžitou podporu, protože to nesouvisí s tím, jak moc je milujeme, ale potřebujeme to taky zpracovat.

A: Takže nějak i respektovat to, že ten rodič to taky nějaký čas ... bude nad tím přemýšlet.

P: Což je ale těžký, protože ve 13 letech se dítě asi nedokáže vžít do pocitů toho rodiče.

A: No, jak jste měla tohle s Jirkou? Vnímala jste, že vám nějaký prostor dává?

P: Moc ne, on byl hrozně radikální.

A: Ono jak říkáte, ve 13 letech se na tohle nahlíží hůř, no. No a teda je to tak asi 2 roky, přemýšlím na té cestě v přijímání toho, co vám tak jako pomáhá/pomáhalo?

P: Hodně mi pomohlo, že vlastně Jirky starší sestra ho přijala a začala podporovat velmi rychle. Takže jsem na to doma nebyla úplně sama. Potom mi pomohly moje kamarádky. Nějaký zdroj, který jsem si našla. No a pomohla mi ta rodičovská skupina.

A: A ještě zmiňujete zdroje, myslíte jako informační zdroje?

P: Jasně.

A: Možná mě napadá, před tím, než se Jirka vyoutoval, jak jste na tom byla, co se týče informací a znalostí ohledně týchle tematiky?

P: Vlastně asi možná nadstandardně. Protože právě můj synovec se chvíli před tím, než se vyoutoval Jirka, vyoutoval sám, ale prošel si mezi tím obdobím velkých psychických problémů, než k tomu našel odvalu – mentální anorexii a deprese. A jak jsme se mu snažili pomoci, tak jsme zvažovaly veškeré možnosti, co by vlastně mohla být ta příčina. Takže už jsem vlastně dost informací měla. A vlastně mě tahle problematika nebyla cizí, docela mě zajímala.

A: No a zmiňujete toho synovce, kterej se vyoutoval jako gay. Myslíte, že i tím to pro vás mohlo být trochu „jednodušší“ u toho Jirky?

P: Může být, ano.

A: No a vlastně jste ještě zmiňovala kamarádky, že vám byly oporou. Takže je to něco, jestli tomu dobře rozumím, co jste sdílela s blízkými lidmi?

P: Ano, je to tak.

A: A co se týče reakcí z vašeho okolí, jaký přicházely? Jestli byste mohla sdílet.

P: Já mám velký štěstí, že se pohybuju v takový bublině hodně přijímajících lidí. Možná je to tou profesí, kterou děláme. Asi ano. Mám kamarádky, který mě hodně pomohly a podržely. Rozhodně jsem se zatím nesetkala s nějakým, jakoby s nějakou negativní reakcí. My jsme se potom rozhodli, když se Jirka vyloženě oblíkal a vystupoval čistě jako chlapec, tak jsme se rozhodli tu informaci sdílet i se sousedama na chatě. Protože ho viděli a potkávali ho každý den, tak aby to prostě věděli. A překvapivě i tyhle lidi se s náma ... zajímalo je to a žádná jako silná negativní reakce nikdy nepřišla.

A: To je dobře. A překvapilo vás tohle? Nebo čekala jste, že by tam nějaká negativnější reakce mohla bejt?

P: Trošku ano, protože je to vesnice. Ale překvapilo mě, že to téma otvírá takovou 13. komnatu. Když se toho nebojíte vy a sdílíte to, tak často vám ty lidi řeknou: „no, tady to nikdo neví, naše dcera je vlastně lesba, má přítelkyni“. Vlastně jsme se dozvídali od známých, od kterých jsme to vůbec nevěděli, že mají tu zkušenost taky, jenom to nesdílejí.

A: Že pak spadnou nějaký „zábrany“.

P: Ano, ano.

A: To je moc dobře, že přicházely takovýhle reakce z okolí. Přemyslím, myslíte, že byste mi ještě mohla říct o vašem manželovi, jak on to má a přijímá. A hlavně jak vy to vnímáte, jaká je ta jeho cesta.

P: Jako těžko mluvit za něj. Je to prostě chlap ve středních letech (SMÍCH) a asi je to... ani nevím, jestli je to otázka výchovy nebo prostě... Manžel to považuje za nějak výstřelek moderní doby asi. Dokáže asi, myslím, pochopit právě orientaci, že vás přitahuje jiný pohlaví, tomu dokáže rozumět, ale to, že někdo může cítit jinou pohlavní identitu, tomu vůbec nerozumí. Dneska je na tom tak, že dokáže Jirku oslovovat mužským rodem, dokáže ho oslovovat jménem. Trvalo to dlouho, trvalo to dýl než u mě. Ale když se s ním bavím dál, víc do hloubky, tak vlastně to nikdy úplně zatím nepřijal. Narážíme na to stále a stále, že mi do teďka řekne: „no, protože to prostě není kluk“. Myslím si, že to vnímá hodně přes opravdu to fyzický pohlaví, že prostě když nemá penis, tak to není kluk.

A: Díky, že to se mnou sdílíte. Přemýšlím, vlastně jaký to je pro vás, že vlastně manžel je někde jinde v tomhle. Že vlastně každé o Jirkovi přemýšlíte nějak jinak a o jeho genderové identitě? Jaký to pro vás je tohle?

P: No, je to asi, myslím, nejtěžší období v mém životě. Ale teď už je to lepší. Ten první rok byl opravdu, to jsem nevěděla, jestli to vydrží to manželství, jako vůbec. A dodneška to nevím, i když už je to lepší, tak je těžký bejt na takhle odlišných, jak říkáte, protipólech. Naštěstí jsme byli s manželem u terapeutky a tam jsem našla odvahu manželovi říct, ať vytáhne tu hlavu, jinak přijde nejenom o Jirku, ale o celou rodinu. A tenkrát to nějak pochopil, že bysme byli ochotný odejít všichni. A začal se snažit. Aspoň právě ukazovat ten respekt Jirkovi. Vnitřně si myslím, že se jeho názor nezměnil, ale ten respekt ukazuje a to je důležitý.

A: Jo, že nějaký posun tam je.

P: Jo, posun je. Ale je pomalej, je náročněj. Ale jejich vztah se hodně zlepšil, rok spolu opravdu skoro téměř nepromluvili.

A: No a vlastně pak v té primární rodině je ségra Jirky, a ta jste říkala, že to přijímala hodně v pohodě.

P: Ano, jo. Hance je 22. Ona teď už nebydlí doma, studuje v Brně. To je taky fajn. Když byli spolu úplně pořád, tak se hádali, ale teď jak přijíždí jednou za 14 dní třeba, tak si hodně rozumějí a podporují se navzájem.

A: A sourozence Jirka dalšího už nemá?

P: Ne, takhle.

A: Možná ještě přemýšlím, co nějaká širší rodina? Prarodiče, jestli Jirka má nějaký, jestli to vědí a jak vlastně se k tomu postavili.

P: Z mé strany už rodiče naživu nejsou, ale z manželovy ano. A Jirka si přál o Vánocích toho roku 2022, jestli bych to mohla říct babičce já, protože k nám měli přijet na Vánoce. Jirka teda už Vánoce před tím trávil v košili a kravatě, už v těch 11 letech. Ale to jsme si ještě mysleli, že se mu líbí ta pánská móda. Ale teď už to mělo být oficiálně, že by si i moc přál, aby mu říkali tím mužským rodem. A neměl teda odvahu to říct babičce sám, tak jsem to říkala já, když mě o to požádal. A babička to ... no, tak myslím si, že tomu tak úplně neporozuměla z počátku. Dodneška to tak úplně nepřijala, protože kdykoliv s ní mluvím sama, tak: „ježiš, ale když to byla taková hezká holčička, když mám ty fotky tady s těma vláskama“. Ale přes to se hodně snaží a překvapivě rychle ho začala oslovovat tím mužským rodem a jménem. Tím mě hodně

překvapila. Že se fakt snaží. A manželův otec, tomu to trvalo fakt pekelně dlouho. Dodneška se tomu oslovení víceméně vyhýbá. Tak trochu je podezírám, že když jsou s manželem sami, tak se utvrzují v těch myšlenkách, jaká je to blbost. Že je to tam cítit. Ne, že by mu chtěl ublížit a říct mu: „takhle já tě oslovovat nikdy nebudu“, spíš se tomu tak jako vyhýbá.

A: Přijde mi supr, že jste Jirku podpořila v tom sdílení těm prarodičům.

P: Já jsem taková bojovnice matka. To jo, no.

A: Že to zní, že tu podporu ve vás má. No a to byly prarodiče a ještě nějaká širší rodina je tam? Tety, strejdové?

P: No, moje sestra vzhledem k tomu, že má syna gaye, tak říkala: „no, tak to už je jenom další v řadě“ (*SMĚJE SE*). No, tam bez problému.

A: Takže tam podporu vnímáte.

P: Jo.

A: No a vlastně přemýšlím, tohle byly takový věci, který vám třeba i pomáhají, napadalo by vás něco, co je pro vás naopak náročný? Zmínila jste toho manžela. To je pro vás hodně náročný. Je tam ještě něco, co vám třeba tak jako, no, to přijímání nějak ztěžuje. Napadlo by vás něco?

P: Moje přijímání?

A: Mmm. Buď to teďka nebo i dřív. Co pro vás bylo třeba tak jako náročný. Nemusí to být osoba, spíš třeba nějaký myšlenky, který vám kolem toho běhaly.

P: Myslím si, že ta situace, která teď prostě je kolem dívek v pubertě, že jich je tolik a je to... opravdu se to dá nazvat nějakým trendem. Dost mi v tom pomohla paní doktorka (jméno paní doktorky), která mi vysvětlila, proč se rozhodla Jirku podpořit a předepsat mu tu blokádu a testosteron. Tak až pak jsem vlastně plně uvěřila, že to tak prostě je. Do té doby to bylo jenom jakože věřím svému dítěti a teď mi vlastně i dost pomohl názor toho odborníka s tím, že mi opravdu vysvětlil ty aspekty, proč si nemyslí, že by to byla jenom jedna z dalších dívek, která se schovává za transgender z nějakých jiných důvodů.

A: Jojo, takže nějaká podpora i ze strany odborníka.

P: Ale právě to, že těch holek je teď tolik, tak to mi to vlastně ztěžovalo.

A: A tím, že jich je tolik, tak v tom vnímáte nějakou, jestli tomu dobře rozumím, nejistotu, jestli to tak opravdu je?

P: Ano, přesně tak. Protože řada těch dívek, ta diagnóza se u nich nepotvrdí.

A: A v tomhle vám teda pomohla paní doktorka (jméno paní doktorky).

P: Ano, ano. Potřebovala jsem mít jistotu nějakou, protože to rozhodnutí dovolit do svého dítěte začít píchat ty injekce, to bylo jedno z opravdu největších rozhodnutí mého života. A neměla jsem manželovu podporu a to břímě je těžký. Jako já ten batoh musím nést. Manžel mi dává neustále najevo, že ho nesu sama, že to bylo moje rozhodnutí, tak jsem opravdu potrebovala někoho, kdo mi řekne, že je to správný rozhodnutí.

A: Jo, to mi přijde jako fakt nějak přirozený a zmiňuje to víc rodičů, že to tak má. No a teďka jste říkala, že právě to, že Jirka bere ty blokátory a teďka i testosteron... Jaký je to pro vás? Protože už je to vlastně možná nějaká větší změna, tělesná. Jaký to pro vás je v porovnání třeba právě s tou sociální tranzicí. Ono se to někdy rozděluje na sociální a tělesná, hormonální.

P: Ta sociální pro mě byla teoreticky snadná. Tam jsme okamžitě nakoupili klučičí oblečení, ostříhali vlasy. Ale jako rodič mnohem hůř snáším, že se musím rozhodnout, že moje dítě bude brát doživotně testosteron. Opravdu s ním oběhat ty doktory a riskovat zdraví jeho jater a tak. A tohle rozhodnout, v tom by bylo snazší, kdyby to bylo dospělý dítě. Ale to musím nést, je to tak. Prostě přišel ve 13.

P: Teďka teda ty hormony ... On má asi jenom 4 ty aplikace za sebou, opravdu. Což jsou 2 měsíce.

A: A ty blokátory má jak dlouho, kdy je začal brát?

P: Ty má delší dobu, ty už měl půl roku před tím, tuším. Možná dýl, možná skoro rok, ty blokátory.

A: Takže od nějakých 13?

P: Já si myslím, že ve 13 s tím přišel, ve 14 dostal blokátory a teď v 15 dostal testosteron.

A: No a přemýšlí Jirka, nebo vy, třeba nad nějakýma dalšíma změnama, co se týče třeba nějaký operativní ...? Protože vím, že nějaký trans lidé chtějí, někteří ne. Tak jestli je to třeba něco, nad čím vy přemýšlíte. Nebo Jirka, jestli by ještě chtěl někam dál nebo jestli tohle je za něj v pohodě.

P: No, Jirka se moc těší na horní operaci, protože už teď nosí 2 bindery. Takže speciálně v těch horkých dnech, to je teplo. Ale nedonutím ho si vzít 1 binder. Tak to pro něj bude velká úleva, myslím. O tom mluví pořád, na to se těší.

A: Teďka přemýšlím, jak to je. To je od 18 let?

P: Je to tak, od 18 let.

A: No a jak nad tímhle přemýšlíte vy? Protože je to přeci jenom nějaký větší „zásah do těla“, tak jaký tohle je pro vás?

P: Víte co... Zaprvé už bude mít za sebou dlouhý úsek života v té nové roli, takže pokud se v 18 rozhodne tohle podstoupit, tak vůbec nepochybuju o tom, že to bude jeho rozhodnutí a budu ho respektovat. Pro mě je těžší, že to musím rozhodnout já. Ne, že je to nějaký alibismus, ale protože vždycky se mohu já splést. Ale když on teď už žije 2 roky, bude žít další 3 roky, v té roli, tak věřím, když se v 18 rozhodne, tak ho podpořím.

A: Že tam vlastně bude třeba ještě větší jistota.

P: Jistota pro něj. To je to, co mu stále říkám. On to nerad slyší. Aby se nepřestal ptát sám sebe, jestli to je opravdu to, co chce. Proto jsem ráda, že chodí dál na ty terapie, aby si rozuměl. Protože když si bude jistý on, tak jsem si jistá já, že ho podpořím.

A: Zmiňujete ty terapie, jak dlouho na ně Jirka chodí vlastně?

P: No, už od toho podzimu 2022.

A: A vnímáte, že to je něco, co mu pomáhá o tom víc přemýšlet.

P: Jo. Speciálně, když měl ty fakt kritický fáze vztahu s tátou, tak o tom mluvili hodně s paní psychologičkou. Hodně mu to pomáhalo.

A: Vy jste zmiňovala, jestli se nepletu, že taky jste vyhledala nějakou terapeutickou podporu?

P: Takhle, já jsem vyhledala pro sebe. Ale ta paní terapeutka mi nesedla, vůbec. Já jsem si šla pro podporu, potřebovala jsem jí hrozně, byla jsem rozbitá od manžela, od toho nesouladu a ona se mě začala ptát, jak to asi tak cítí manžel. Což asi je validní otázka, ale já jsem v tu chvíli potřebovala něco jinýho. Ale my jsme šli oba za tou Jirkovou terapeutkou. Protože ona s náma chtěla mluvit, s oběma. A já jsem chtěla, aby manžel slyšel nějaký její stanovisko. Takže to bylo na terapii s Jirkovou terapeutkou.

A: A potom, abych si to ujasnil, jste říkala, že jste byli s manželem na párové terapii?

P: Nene, tohle bylo ono.

A: Jasně. Jojo. A potom teda chodíte na ty rodičovské skupiny.

P: Ano.

A: A kdy jste vlastně začala chodit, jestli se můžu zeptat.

P: Už je to dlouho, asi tak rok a půl.

A: No a jaký pro vás jsou ty skupiny? Jak to tak vnímáte, jaký to pro vás je?

P: Je to obrovská pomoc. Byly časy, kdy jsem si říkala: „já už tam nemám co dělat, já už jsem s tím vlastně v pohodě“. Ale pak přijde třeba nějaká nová etapa tranzice a něco vás znova trápí, tak je dobře to tam sdílet. Vždycky mi ale paní (jméno) říká, že když to netrápí mě, tak to neznamena, že v té skupině to netrápí někoho jiného a to, že já sdílím ty svoje zkušenosti, tak on z toho může načerpat sílu. Musím říct, že ty osudy těch ostatních rodičů a ostatních dětí jsou fakt taky hrozně zajímavý, jsou rozdílný strašně moc. Tak to je zajímavý poslouchat, ačkoliv my máme zase vlastní úplně jinou tranzici. Ale pomáhá mi jak naslouchat, tak vlastně sdílet.

A: Hmm, že člověk vlastně něco bere od ostatních, ale zároveň tam má prostor a šanci pomoci tím svým příběhem.

P: Ano, je to tak.

A: A přemýšlím, to jsou teda skupiny pro rodiče jenom trans dětí, nebo jsou tam třeba i rodiče gayů, leseb, bisexuálních dětí?

P: Jsou, ano.

A: A konají se jak často vlastně?

P: Já myslím, že jednou měsíčně.

A: No a chodíte tam sama nebo i váš partner?

P: Sama. Já jsem tam šla hlavně prostě za tou podporou, kterou jsem neměla. Myslím si, že jsem tam chudákovi manželovi nandala tolik másla na hlavu, že kdyby se tam teď chtěl chudák objevit...

SMĚJEME SE.

P: Ne, že by měl zájem, to asi není jeho cesta. Já jsem si tam tak stěžovala...

A: Jo, ale slyším, že tam máte podporu, že to vnímáte užitečně, ty skupiny.

P: Určitě. Já vlastně vůbec nevím, jestli bez toho, právě když nebyla podpora od manžela, naopak, to se nedá říct, že by nebyla podpora, to byl vyloženě boj. Tak nevím, jak bych to zvládla bez toho. Protože když ty obrovský pochybnosti máte, tak tam je někdo, kdo vám může říct: „ne, ale uvažujete správně, takhle je to správně, neděláte chybu, že jste se rozhodla

podporovat ...“. Já jsem vždycky cítila, že to jsou dvě misky vah. Takhle jsem se to snažila manželovi vysvětlit. Že když se rozhodneme ho podpořit, tak nemůžeme vlastně udělat chybu. Když mu ukazujeme, že ho respektujeme, že nám na něm záleží. Když se rozhodneme nepodpořit, že můžeme strašně ohrozit jeho život dál. Že můžeme ve finále litovat, i my jako rodiče. Protože on ... může se stát, že to nezvládne. Že se bude potýkat s těma psychickými problémama sám. A já jsem měla velkej příklad v tom synovcovi, kterej tím, jak mu to dlouho trvalo, tak si prošel opravdu peklem. A to jsem pro svoje dítě nechtěla.

A: Jo, slyším, že tam tu podporu má ve vás Jirka. Je to skvělý, protože to tak bohužel všechny děti nemají, no. Je to super slyšet.

P: Děkuju.

A: Ty skupiny mi přijdou suprový, to zmiňuje víc rodičů, že jim to pomáhá, že tam slyší ty jiný příběhy a že tam můžou sdílet svůj.

A: Pak bych se možná chtěl zeptat, jestli od té doby, co se vám Jirka vyoutoval, jestli vnímáte na něm nějakou změnu, co se týče jeho ... myslím změnu jak psychický tak i fyzický povahy, psychických charakteristik, jestli tam něco vnímáte?

P: Ono se mu hodně ulevilo. Ne hned, až postupně. Až když ... my jsme nejdřív objednali špatnej binder, kterej vůbec nestahoval. Až když opravdu přišel binder, se kterým mohl už chodit ven tak, aby vypadal, jak chce. I ty vlasy, i to oblečení, to všechno mu hodně pomáhá. A ty změny... já mám pocit, že kdyby na tu cestu nenastoupil, že by teď vůbec nezvládl ty přijímačky. Tím, že už s tím přišel ve 13, tak měl dost času se v tom největším bahně prohrabat do té doby, než končila devítka a teď se mohl opravdu soustředit na ty přijímačky a opravdu se učit. Kdyby s tím přišel až letos, tak vůbec nevím, jak by se dokázal připravovat, protože měl stavy, kdy jenom brečel a nic nemohl dělat. Myslím, že by se nesoustředil. Takže to určitě pomohlo, v psychický stránce se cítil líp, silnější. A fyzicky ... vypadá jako kluk. Teď po těch 2 měsících má pocit, že mu tady tmavnou chloupky.. já si myslím, že je má po mně (SMÍCH), že to ještě nejsou chloupky jako vousy. Ale on se těší. Už se snaží si vědomě posazovat hlas níž, na to se moc těší, až mu klesne hlas. A posiluje. A teď on chodí, je hrozně pyšnej – on dělá street dance, což je fajn, protože v tý partě taneční jsou kluci i holky, je to jedno. Vlastně i ta jeho trenérka byla jedna z osob, která ho hodně podpořila. Tam se vlastně Jirka možná vyoutoval jako první. Protože se ke mně doslechlo, že mu tam říkají klučičím jménem, tam vlastně měl přezdívku. Tam ho přijali, protože ty tanečníci, to je obrovská skupina lidí, který

jsou hodně přijímající. To je pro něj úžasný prostředí, který ho přijalo takovýho, jaký je. A je to oblast, ve které je úspěšnej, tak to mu taky hodně pomáhá.

A: To byly nějaký změny u Jirky, přemýšlím, u vás něco změnilo se? Povahově, osobnostně?

P: Určitě. Já jsem se bláhově považovala za velmi respektující osobu. Až tohle ... fakt, protože tady pracuju s dětma a různýma dospělýma. Děti s různým postižením, rodiče různých národností, i rodiče s různým postižením. Ale tohle byla teprve, myslím, velká lekce. Tohle byla velká lekce toho, jak jste respektující osoba. Asi mě to posunulo nějakým způsobem. Trošku to zvýšilo nějakou mojí citlivost na genderový téma obecně, na škatulkování, kterému se já teď sama snažím vyhýbat, i ve své praxi, jak vychovávám děti tady.

A: Tady je to skvělejší základ, když jsou maličký. Takže nějaký větší respekt k rozmanitostem.

P: Myslela jsem vždycky, že ho mám a myslím si, že mi to ukázalo, že jsem byla někde na polovině cesty.

A: A vlastně v tom vztahu vašem, jestli byste řekla, že se něco změnilo po vyoutování se. Možná třeba ani ne, to nemusí bejt.

P: Já si myslím, že ne. Že jsme si byli takhle blízky vždycky, jenom tam byla určitá krize, když nebyl spokojenej s tím, jak já jsem pomalá, asi. Ačkoliv přesně, já bych mu přála zkušenost s nějakým jiným rodičem (SMÍCH). Já si myslím, že zvládnout to oslovování za 2 měsíce a když nemáte tu podporu... Ale očekával víc prostě. Takže se ten náš vztah teď spíš vrátil tam, kde vždycky byl. Je dobrej.

A: A než se Jirka vyoutoval, tak nějakou zkušenost s trans lidma jste měla? Nebo bylo to pro vás téma před tím? Jestli se nad tím třeba nějak přemýšlela?

P: Ne příliš. Měla jsem takový všeobecný povědomí prostě.

A: Přemýšlím, jak to vnímáte, že je Jirka trans, co to pro vás znamená?

P: Teď v tuhle chvíli ze strany rodiče to znamená, že bude mít ten život vždycky těžší. Pro mě ve vztahu k němu nic. Jenom to, že se vždycky bude potýkat s nějakýma potížema, který by si ušetřil, kdyby to nebylo. Ale to tak prostě je. Takže teď jenom tohle.

A: Takže spíš tak jako z jeho strany...

P: Hmm. Pro mě osobně nic, já naštěstí jsem ten člověk, kterej to hodně sdílí. Nemám vůbec potřebu to někde tajit. Já jsem to oznámila i tady v práci kolegyním, normálně na poradě. Protože mi přišlo, když tady v práci mám o něm mluvit v ženským rodě, že jako lžu a to už

jsem nechtěla dělat. Takže už takhle o něm mluvím všude a vlastně ani nemám problém přiznat, že to není kluk biologicky, že je to trans kluk. I když se snažím to nedělat moc, protože se ho snažím brát prostě jako kluka. Není to potřeba to vždycky vysvětlovat. Jenom když ho někdo znal dřív, tak je to potřeba vysvětlit. Takže vy jste se ptal na co?

A: Jo, co to pro vás tak znamená a jak to vnímáte?

P: Jo, asi jenom starosti o to, čím si bude on ještě procházet.

A: Ještě mě asi napadá, chtěl bych se zeptat, jak tak vnímáte v český společnosti, nebo nastavení český společnosti, co se týče týhle tematiky?

P: Hmm. To je těžký. Vnímám, že tady je skupina, část společnosti, která tohle téma vnímá jako módní trend, jako takovou zhovadilost dnešní mládeže. Slyším ty úplně nesmyslný stereotypy: „nojo, tak za chvíli tady budeme mít 30 pohlaví, můžeš se identifikovat jako jednorozec“. Úplně jako stereotypní, hloupý věty. A to je nejhorší, když to potom říká váš manžel, kterýho si vážíte, tak to je těžký. Tak to je část společnosti. A část společnosti to vnímá jako další krok k tomu, aby se mohli lidi vyjadřovat úplně svobodně. Že tady to téma vždycky bylo, ale lidi o něm nemluvili. A naštěstí se pohybuju v takový společnosti, kde je takových lidí dost, který to vnímají takhle.

A: A vnímáte tam nějakéj v posledních letech, nebo kdybyste porovnála dnešek s tím, co bylo před několika lety.

P: To já vůbec nedokážu říct. Tím, že my jsme v tom 2 roky, což není tak dlouhá doba, abych to dokázala porovnat. Vnímám to tady pořád. Možná tím, že se víc o tom začíná mluvit, tak už je vlastně dneska skoro každéj, kterej se s tím někde setkal. „Můj kámoš má kámoše“. Už se rozšiřuje víc ten okruh lidí, který už mají třeba osobní zkušenost. Což je dobře. Ale jinak si myslím, že se to bude měnit pomalu.

A: A ještě mě tak k tomu napadá, jak vnímáte mediální obraz, co se týče médií, který to téma někdy berou hodně zvláště? Nebo... vnímáte to v těch mediích nějak, že se tam to téma objevuje a jak nad tím přemýšlíte?

P: Hrozně mě rozčiluje, že se k tomu tématu vyjadřuje úplně každéj – odborník, neoborník. Tuhle byl článek jednoho politologa. A co jsou schopný napsat, přirovnávat to, co dělají rodiče svým, když jim dovolesjí aplikovat testosteron, tak to přirovnával k tomu, že se trepanovala lebka, když se vyháněly zlý duše z hlav dětí v Africe. To fakt člověk kouká, no. Ale politolog, ne sexuolog, ne terapeut. Takže se vyjadřuje každéj, to je jedna věc. Pak se sdílejí a

medializují hlavně ty negativní případy. To je prostě... když je tady jeden člověk, který se rozhodl špatně a obviní z toho lékaře, doktory, jak mu to mohli dovolit, jak mu na to mohli skočit. A jsou toho plný média. Ale ty příklady ostatní, logicky, protože oni chtějí žít svůj normální život, ne se medializovat. Tak to hrozně škodí, to je peklo. To vnímám, no.

A: No, to je teďka takový aktuální. Děkuju, děkuju. Přemyslím, že to asi... za mě je to takhle asi všechno. Ještě přemyslím, jestli ještě třeba není něco za vás, co vás napadá, čeho jsme se nedotkli a co si myslíte, že by mohlo být důležité.

P: Nedotkli jsme se tématu, ale to asi není vaše téma, ale mě to hodně ovlivňuje život, a to je přístup školství a škol. Jak k tomu přistoupila Jirky škola. Já jsem měla pocit, že to škola zvládla celkem dobře. Ale pak mi došlo, že vlastně vůbec. Že Jirka má velký štěstí v tom, že má doma podporující prostředí. Snažím se vybavit ty děti, který ho doma nemají a který se třeba ani doma nedokážou vyoutovat. A tam by asi bylo hrozně fajn, aby jim pomohla škola, tam jsou ti výchovní poradci, tam jsou psychologové, tam by měli být odborníci. A rozumím tomu, že nějaký rodič to prostě jako nepřijme, nebo si dítě myslí, že to rodič nepřijme. A měli by mít tu možnost říct svému třídnímu učiteli třeba. Ale to se neděje, to jsou asi opravdu výjimky, vlaštovky. Naše třídní je zrovna shodou okolností výchovní poradkyně. Já jsem za ní šla, že se u nás doma tohle děje. Ona říkala, že o tom ví, že Jirku už tam takhle oslovují spolužáci. Já jsem jí žádala, jestli by mohla pohlídat spíš ze strany nějaký šikany nebo tak něco, tak to mi jako slíbila. Ale za celý ty dva roky, co to probíhá, se nezeptala Jirky ani jednou, jak to doma probíhá, „jak se cítíš, jak jsi na tom, jak jsi daleko, s čím máš problém?“. Jirka si vyřídil, že začal chodit na chlapeckej tělocvik. Ale snáší to velmi špatně. Když dělají atletiku, tak je to v pořádku, ale když hrajou florbal, fotbal, tak to snáší špatně, protože ti kluci do něj narážejí prostě. I psychicky to dává špatně. Ale nechce chodit na dívčí, takže nemá na výběr. Ale nikdy se ho na to nikdo nezeptala, jak to vlastně dává. A vyčlenili mu záchod pro invalidy. Jirka má třídu ve čtvrtém patře, záchod pro invalidy je v přízemí, takže když Jirka chce na záchod, tak musí ty 4 patra. Jirka původně chtěl začít chodit na chlapecký záchody, ale pan ředitel to zadržel. A ani v hodinách tam nesmí, musí chodit na ty invalidy. Takže vzkaz tomu dítěti je: „tak seš invalida“. Takže tohle pro mě je rozhodně velký téma a myslím si, že pro všechny rodiče. Že kdyby měli podporu ještě tý školy, kdybysme v tom byli partáci. Asi ne každé rodič, já si nedělám iluze, má o tom povědomí jako já. Nějaký vzdělání v oblasti pedagogický a tak dále, nebo i ten přístup, tak tam by ta škola měla hrát tu roli. A nehraje.

A: Hmm. Je to fakt, že ta škola by mohla a měla být oporou tomu dítěti, který třeba nemá takovou podporu doma, no.

P: Minimálně by se to měla snažit zjistit, ta škola, jak to je, kolik tý podpory vlastně ten jejich žák potřebuje. A to se neděje.

A: Díky, že jste tohle zmínila, to mi přijde dost důležitý. Protože ta škola přeci jenom je veliká část života toho dítěte, obrovská část.

P: Ano, je to tak.

A: Moc děkuju.

P: Já taky děkuju.